
Shri Shiva Mahapuranam 21 Rudra Samhita Srishtikhandah

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౨౧ రుద్రసంహితాయాం సృష్టిఖణ్డః

Document Information

Text title : Shivapuranam 2.1 rudrasaMhitA sRiShTikhaNDaH

File name : shivapurANam2rudrasaMhitA1sRRiShTikhaNDaH.itx

Category : shiva, purANa, shivapurANa

Location : doc_purana

Proofread by : Revathy Rajaraman and team members

Latest update : January 23, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

January 23, 2026

sanskritdocuments.org

శ్రీశివమహాపురాణమ్ ౨౧ రుద్రసంహితాయాం సృష్టిఖణ్డః

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితా
ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧. ప్రథమోఽధ్యాయః । మునిప్రశ్నవర్ణనమ్ ।

విశ్వోద్భవస్థితిలయాదిషు హేతుమేకం
గౌరీపతిం విదితతత్త్వమనంతకీర్తిమ్ ।
మాయాశ్రయం విగతమాయమచిన్త్యరూపం
బోధస్వరూపమమలం హి శివం నమామి ॥ ౧॥

వందే శివం తం ప్రకృతేరనాదిం
ప్రశాన్తమేకం పురుషోత్తమం హి ।
స్వమాయయా కృత్స్నమిదం హి సృష్ట్యా
నభోవదస్తర్భహిరాస్థితో యః ॥ ౨॥

వందేఽన్తరస్థం నిజగూఢరూపం
శివం స్వతః స్తప్తమిదం విచష్టే ।
జగన్తి నిత్యం పరితో భ్రమన్తి
యత్సన్నిధౌ చుమ్భకలోహవత్తమ్ ॥ ౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।
జగతః పితరం శమ్భుం జగతో మాతరం శివామ్ ।
తత్పుత్రశ్చ గణాధీశం నత్వైతద్వర్ణయామహే ॥ ౪॥

ఏకదా మునయః సర్వే వైమిషారణ్యవాసినః ।
పప్రచ్ఛుర్వరయా భక్త్యా సూతం తే శౌనకాదయః ॥ ౫॥
ఋషయః ఊచుః ।

విద్యేశ్వరసంహితాయాః శ్రుతా సా సత్కథా శుభా ।
 సాధ్యసాధనఖణ్డాఖ్యా రమ్యాద్యా భక్తవత్సలా ॥ ౬ ॥
 సూత సూత మహాభాగ విరజ్జీవ సుఖీ భవ ।
 యచ్ఛాపవయసి నస్తాత శాఙ్కరీం పరమాం కథామ్ ॥ ౭ ॥
 పిబన్తస్త్వన్మృఖామ్భోజచ్యుతం జ్ఞానామృతం వయమ్ ।
 అవిత్సప్తాః పునః కిఞ్చిత్ప్రస్తుమిచ్ఛామహేనఘ ॥ ౮ ॥
 వ్యాసప్రసాదాత్సర్వజ్ఞో ప్రాప్తోఽసి కృతకృత్యతామ్ ।
 నాజ్ఞాతం విద్యతే కిఞ్చిద్భూతం భవ్యం భవచ్చ యత్ ॥ ౯ ॥
 గురోర్వ్యాసస్య సద్భక్త్యా సమాసాద్య కృపాం పరామ్ ।
 సర్వం జ్ఞాతం విశేషేణ సర్వం సార్థం కృతం జనుః ॥ ౧౦ ॥
 ఇదానీం కథయ ప్రాజ్ఞ శివరూపమనుత్తమమ్ ।
 దివ్యాని వై చరిత్రాణి శివయోరప్యశేషతః ॥ ౧౧ ॥
 అగుణో గుణతాం యాతి కథం లోకే మహేశ్వరః ।
 శివతత్త్వం వయం సర్వే న జానీమో విచారతః ॥ ౧౨ ॥
 సృష్టేః పూర్వం కథం శమ్భుః స్వరూపేణావతిష్ఠతే ।
 సృష్టిమధ్యే స హి కథం క్రీడన్సంవర్తతే ప్రభుః ॥ ౧౩ ॥
 తదన్తే చ కథం దేవః స తిష్ఠతి మహేశ్వరః ।
 కథం ప్రసన్నతాం యాతి శఙ్కరో లోకశఙ్కరః ॥ ౧౪ ॥
 స ప్రసన్నో మహేశానః కిం ప్రయచ్ఛతి సత్ఫలమ్ ।
 స్వభక్తేభ్యః పరేభ్యశ్చ తత్సర్వం కథయస్వ నః ॥ ౧౫ ॥
 సద్యః ప్రసన్నో భగవాన్భవతీత్యనుశుశ్రుమ్ ।
 భక్తప్రయాసం స మహాన్న పశ్యతి దయాపరః ॥ ౧౬ ॥
 బ్రహ్మ విష్ణుర్మహేశశ్చ త్రయో దేవాః శివాఙ్గజాః ।
 మహేశస్తత్ర పూర్ణాంశః స్వయమేవ శివోఽపరః ॥ ౧౭ ॥
 తస్యావిర్భావమాఖ్యాహి చరితాని విశేషతః ।
 ఉమావిర్భావమాఖ్యాహి తద్వివాహం తథా ప్రభో ॥ ౧౮ ॥
 తద్ధార్వాన్యం విశేషేణ తథా లీలాః పరా అపి ।
 ఏతత్సర్వం తదన్యచ్చ కథనీయం త్వయానఘ ॥ ౧౯ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి పృష్టస్తదా తైస్తు సూతో హర్షసమన్వితః ।

స్మృత్వా శముభవదామ్భోజం ప్రత్యువాచ మునీశ్వరాన్ ॥ ౨౦॥

సూత ఉవాచ ।

సమ్యక్ పృష్టం భవద్భిశ్చ ధన్యా యాయం మునీశ్వరాః ।

సదాశివకథాయాం వో యజ్ఞాతా వైష్ఠికీ మతిః ॥ ౨౧॥

సదాశివకథాప్రశ్నః పురుషాన్త్రీనునాతి హి ।

వక్తారం పృచ్ఛకం శ్రోతృజ్ఞాహ్నాపీనలిలం యథా ॥ ౨౨॥

శమ్భోర్గుణానువాదాతో విరజ్యేత పుమాన్విజాః ।

విసా పశుఘ్నం త్రివిధజనానన్దకరాత్పదా । ౨౩॥

గీయమానో విత్పృష్టైశ్చ భవరోగోషధోఽపి హి ।

మనఃశ్రోత్రాభిరామశ్చ యతః సర్వార్థదః స వై ॥ ౨౪॥

కథయామి యథాబుద్ధి భవత్ప్రశ్నానుసారతః ।

శివలీలాం ప్రయత్నేన ద్విజాస్తాం శృణుతాదరాత్ ॥ ౨౫॥

భవద్భిః పృచ్ఛ్యతే యద్వత్తత్తథా నారదేన వై ।

పృష్టం పిత్రే ప్రేరితేన హరిణా శివరూపిణా ॥ ౨౬॥

బ్రహ్మ శ్రుత్వా సుతవచః శివభక్తః ప్రసన్నధీః ।

జగౌ శివయశః ప్రీత్యా హర్షయన్మునిసత్తమమ్ ॥ ౨౭॥

వ్యాస ఉవాచ ।

సూతోక్తమితి తద్వాక్యమాకర్ణ్య ద్విజసత్తమాః ।

పప్రచ్ఛన్తత్సుసంవాదం కుతూహలసమన్వితాః ॥ ౨౮॥

ఋషయ ఉచుః ।

సూత సూత మహాభాగ శైవోత్తమ మహామతే ।

శ్రుత్వా తవ వచో రమ్యం చేతో నః సకుతూహలమ్ ॥ ౨౯॥

కదా బభూవ సుఖకృద్విధినారదయోర్మహాన్ ।

సంవాదో యత్ర గిరిశసులీలా భవమోచసీ ॥ ౩౦॥

విధినారదసంవాదపూర్వకం శాఙ్కరం యశః ।

బ్రూహి నస్తాత తత్ప్రీత్యా తత్తత్ప్రశ్నానుసారతః ॥ ౩౧॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం మునీనాం భావితాత్మనామ్ ।

సూతః ప్రోవాచ సుప్రీతస్తత్సంవాదానుసారతః ॥ ౩౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే
మునిప్రశ్నవర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౨. ద్వితీయోఽధ్యాయః । నారదతపోవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

ఏకస్మిన్సమయే విప్రా నారదో మునిసత్తమః ।

బ్రహ్మపుత్రో వినీతాత్మా తపోఽర్థం మన ఆదధే ॥ ౧॥

హిమశైలగుహా కాచిదేకా పరమశోభనా ।

యత్సమీపే సురనదీ సదా వహతి వేగతః ॥ ౨॥

తత్రాశ్రమో మహాద్వివ్యో నానాశోభాసమన్వితః ।

తపోఽర్థం స యయౌ తత్ర నారదో దివ్యదర్శనః ॥ ౩॥

తాం దృష్ట్వా మునిశార్దూలస్తేపే స సుచిరం తపః ।

బధ్వాసనం దృఢం మౌనీ ప్రాణానాయమ్య శుద్ధధీః ॥ ౪॥

చక్రే మునిః సమాధిం తమహమ్బుహేత్మి యత్ర హా ।

విజ్ఞానం భవతి బ్రహ్మసాక్షాత్కారకరం ద్విజాః ॥ ౫॥

ఇత్యం తపతి తస్మిన్వై నారదే మునిసత్తమే ।

చక్రమేఽథ శునాసీరో మనస్సంతాపపహ్వాలః ॥ ౬॥

మనసీతి విచిన్త్యాసౌ మునిర్మే రాజ్యమిచ్ఛతి ।

తద్విఘ్నకరణార్థం హి హరిర్యత్నమియేష సః ॥ ౭॥

సస్మార స స్మరం శక్రశ్చేతసా దేవనాయకః ।

ఆజగామ ద్రుతం కామః సమధీర్మహిషీయుతః ॥ ౮॥

అథాగతం స్మరం దృష్ట్వా సమ్బాధ్య సురరాట్ ప్రభుః |
ఉవాచ తం ప్రపశ్యాశు స్వార్థే కుటిలశేముషిః || ౯ ||

ఇన్ద్ర ఉవాచ |

మిత్రవర్య మహావీర సర్వదా హితకారక |
శృణు ప్రీత్యా వచో మే త్వం కురు సాహాయ్యమాత్మనా || ౧౦ ||

త్వద్బలాన్మే బహునాశ్చ తపోగర్వో వినాశితః |
మద్రాజ్యస్థిరతా మిత్ర త్వదనుగ్రహతః సదా || ౧౧ ||

హిమ్నశైలగుహాయాం హి మునిస్తపతి నారదః |
మనసోద్దిశ్య విశ్వేశం మహాసంయమవాన్దృఢః || ౧౨ ||

యాచేన్న విధితో రాజ్యం స మమేతి విశజ్జీతః |
అద్వైవ గచ్ఛ తత్ర త్వం తత్తపోవిఘ్నమాచర || ౧౩ ||

ఇత్యాజ్ఞప్తో మహేన్ద్రేణ స కామః సమధుప్రియః |
జగమ తత్ఫలం గర్వాదుపాయం స్వం చకార హ || ౧౪ ||

రచయామాస తత్రాశు స్వకలాః సకలా అపి |
వసంతోఽపి స్వప్రభావం చకార వివిధం మదాత్ || ౧౫ ||

న బభూవ మునేశ్చేతో వికృతం మునిసత్తమాః |
భ్రష్టో భభూవ తద్గర్వో మహేశానుగ్రహేణ హ || ౧౬ ||

శృణుతాదరతస్తత్ర కారణం శౌనకాదయః |
ఈశ్వరానుగ్రహేణాత్ర న ప్రభావః స్మరస్య హి || ౧౭ ||

అత్రైవ శమ్భునాకారి సుతపశ్చ స్మరారిణా |
అత్రైవ దగ్ధస్తేనాశు కామో మునితపోపహః || ౧౮ ||

కామజీవనహేతోర్ధి రత్యా సమ్పూర్ణితైః సురైః |
సమ్పూర్ణిత ఉవాచేదం శక్కురో లోకశక్కురః || ౧౯ ||

కశ్చోత్సమయమాసాద్య జీవిష్యతి సురాః స్మరః |
పరన్త్విహ స్మరోపాయశ్చలిష్యతి న కశ్చన || ౨౦ ||

ఇహ యావద్దృష్యతే భూర్జనైః స్థిత్యామరాః సదా |
కామబాణప్రభావోఽత్ర న చలిష్యత్యసంశయమ్ || ౨౧ ||

ఇతి శమ్భుక్వీతః కామో మిథ్యాత్మగతికస్తదా |

నారదే స జగామాశు దివమిన్ద్రసమీపతః ॥ ౨౨॥

ఆచఖ్యో సర్వవృత్తాన్తం ప్రభావం చ మునేః స్మరః ।
తదాజ్ఞయా యయా స్థానం స్వకీయం సమధుప్రియః ॥ ౨౩॥

విస్మితోఽభూత్సురాధీశః ప్రశశంసాథ నారదమ్ ।
తద్వృత్తాన్తానభిజ్ఞో హి మోహితః శివమాయయా ॥ ౨౪॥

దుర్జయో శామ్భవీ మాయా సర్వేషాం ప్రాణీనామిహ ।
భక్తం వినార్పితాత్మానం తయా సమోహ్యతే జగత్ ॥ ౨౫॥

నారదోఽపి చిరం తస్థౌ తత్రేశానుగ్రహేణ హ ।
పూర్ణం మత్వా తపస్తత్స్వం విరరామ తతో మునిః ॥ ౨౬॥

కామాజ్ఞయం నిజం మత్వా గర్వితోఽభూన్మునీశ్వరః ।
వృద్ధైవ విగతజ్ఞానః శివమాయావిమోహితః ॥ ౨౭॥

ధన్యా ధన్యా మహామాయా శామ్భవీ మునిసత్తమాః ।
తద్గతిం న హి పశ్యన్తి విష్ణుబ్రహ్మోదయోఽపి హి ॥ ౨౮॥

తయా సమోహితోఽతీవ నారదో మునిసత్తమః ।
కైలాసం ప్రయయా శీఘ్రం స్వవృత్తం గదితుం మదీ ॥ ౨౯॥

రుద్రం నత్వాబ్రవీత్సర్వం స్వవృత్తం గర్వవాన్మునిః ।
మత్వాత్మానం మహాత్మానం స్వప్రభుఞ్చ స్మరణ్ణాయమ్ ॥ ౩౦॥

తచ్ఛ్చృత్వా శఙ్కరః ప్రాహ నారదం భక్తవత్సలః ।
స్వమాయామోహితం హేత్వనభిజ్ఞం భ్రష్టచేతసమ్ ॥ ౩౧॥

రుద్ర ఉవాచ ।
హే తాత నారద ప్రాజ్ఞ ధన్యస్త్యం శృణు మద్వచః ।
వాచ్యమేవం న కుత్రాపి హరేరగ్రే విశేషతః ॥ ౩౨॥

పుచ్చమానోఽపి న బ్రూయాః స్వవృత్తం మే యదుక్తవాన్ ।
గోప్యం గోప్యం సర్వథా హి నైవ వాచ్యం కదాచన ॥ ౩౩॥

శాస్త్యహం త్వాం విశేషేణ మమ ప్రియతమో భవాన్ ।
విష్ణుభక్తో యతస్త్యం హి తద్భక్తోఽతీవ మేఽనుగః ॥ ౩౪॥

శాస్త్రి స్మేత్థఞ్చ బహుశో రుద్రః సూతికరః ప్రభుః ।

నారదో న హితం మేనే శివమాయావిమోహితః । 3౫॥

ప్రబలా భావినీ కర్మగతిరేయా విచక్షణైః ।

న నివార్యా జనైః కైశ్చిదపీచ్ఛా సైవ శాఙ్కరీ ॥ 3౬॥

తతః స మునివర్యో హి బ్రహ్మలోకం జగము హా ।

విధిం నత్వాబ్రవీత్కామజయం స్వస్య తపోబలాత్ ॥ 3౭॥

తదాకర్ణ్య విధిః సోఽథ స్మృత్వా శముభపదామ్బుజమ్ ।

విజ్ఞాయ కారణం సర్వం నిషిషేథ సుతం తదా ॥ 3౮॥

మేనే హితం న విధ్యుక్తం నారదో జ్ఞానిసత్తమః ।

శివమాయామోహితశ్చ రూఢచిత్తమదాఙ్కరః ॥ 3౯॥

శివేచ్ఛా యాదృశీ లోకే భవత్యేవ హి సా తదా ।

తదధీనం జగత్సర్వం వచస్తన్త్యాం స్థితం యతః ॥ ౪౦॥

నారదోఽథ యయా శీఘ్రం విష్ణులోకం వినష్టధీః ।

మదాఙ్కరమనా వృత్తం గదితుం స్వం తదగ్రతః ॥ ౪౧॥

ఆగచ్ఛన్తం మునిం దృష్ట్వా నారదం విష్ణురాదరాత్ ।

ఉత్థితాస్వగ్రే గతోఽరం తం శిశ్లేష జ్ఞాతహేతుకః ॥ ౪౨॥

స్వాసనే సముపావేశ్య స్మృత్వా శివపదామ్బుజమ్ ।

హరిః ప్రాహ వచస్తస్యం నారదం మదనాశనమ్ ॥ ౪3॥

విష్ణురువాచ ।

కుత ఆగమ్యతే తాత కిమర్థమిహ చాగతః ।

ధన్యస్త్యం మునిశార్దూల తీర్థోఽహం తు తవాగమాత్ ॥ ౪౪॥

విష్ణువాక్యమితి శ్రుత్వా నారదో గర్వితో మునిః ।

స్వవృత్తం సర్వమాచష్ట సమదం మదమోహితః ॥ ౪౫॥

శ్రుత్వా మునివచో విష్ణుః సమదం కారణం తతః ।

జ్ఞాతవానఖిలం స్మృత్వా శివపాదామ్బుజం హృది ॥ ౪౬॥

తుష్టావ గిరిశం భక్త్యా శివాత్మా తైవరాడ్ధరిః ।

సాఙ్గాలిర్విసుధీర్నమ్రమస్తకః పరమేశ్వరమ్ ॥ ౪౭॥

విష్ణురువాచ ।

దేవ దేవ మహాదేవ ప్రసీద పరమేశ్వర ।
 ధన్యస్త్యం శివ ధన్యా తే మాయా సర్వవిమోహినీ ॥ ౪౮॥
 ఇత్యాది స స్తుతిం కృత్వా శివస్య పరమాత్మనః ।
 నిమీల్య నయనే ధ్యాత్వా విరరామ పదామ్బుజమ్ ॥ ౪౯॥
 యత్కర్తవ్యం శక్కురస్య స జ్ఞాత్వా విశ్వపాలకః ।
 శివశాసనతః ప్రాహ హృదాథ మునిసత్తమమ్ ॥ ౫౦॥

విష్ణురువాచ ।
 ధన్యస్త్యం మునిశార్దూల తపోనిధిరుదారధీః ।
 భక్తిత్రికం న యస్యాస్తి కామమోహాదయో మునే ॥ ౫౧॥

వికారాస్తస్య సద్యో వై భవన్త్యఖిలదుఃఖదాః ।
 నైష్ఠికో బ్రహ్మచారి త్వం జ్ఞానచైరాగ్యవాన్సదా ॥ ౫౨॥
 కథం కామవికారీ స్యాజ్జన్మనావికృతః సుధీః ।
 ఇత్యాద్యుక్తం వచో భూరి శ్రుత్వా స మునిసత్తమః ॥ ౫౩॥

విజహాన హృదా నత్వా ప్రత్యువాచ వచో హరిమ్ ।
 నారద ఉవాచ ।
 కింప్రభావః స్మరః స్వామిన్కృపా యద్యస్తి తే మయి ॥ ౫౪॥

ఇత్యుక్త్వా హరిమానమ్య యయౌ యాదృచ్ఛికో మునిః ॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే
 నారదతపోవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
 ॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౩. తృతీయోఽధ్యాయః । నారదమోహనం వర్ణనమ్ ।

ఋషయః ఊచుః ।
 సూత సూత మహాభాగ వ్యాసశిష్య నమోఽస్తు తే ।
 అద్భుతేయం కథా తాత వర్ణితా కృపయా హి నః ॥ ౧॥

మునౌ గతే హరిస్తాత కింఞ్చకార తతః పరమ్ |
నారదోఽపి గతః కుత్ర తన్నే వ్యాఖ్యాతుమర్హసి || ౨||
వ్యాస ఉవాచ |
ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం సూతః పౌరాణికోత్తమః |
ప్రత్యువాచ శివం స్మృత్వా నానాసూతికరం బుధః || ౩||
సూత ఉవాచ |
మునౌ యదృచ్ఛయా విష్ణుర్గతే తస్మిన్న్వినారదే |
శివేచ్ఛయా చకారాశు మాయాం మాయావిశారదః || ౪||
మునిమార్గస్య మధ్యే తు విరేచే నగరం మహత్ |
శతయోజనవిస్తారమద్భుతం సుమనోహరమ్ || ౫||
స్వలోకాదధికం రమ్యం నానావస్తువిరాజితమ్ |
సరనారీవిహారాధ్యం చతుర్వర్ణాకులం పరమ్ || ౬||
తత్ర రాజా శీలనిధిర్నామైశ్వర్యసమన్వితః |
సుతాస్వయమ్యురోద్యుక్తో మహోత్సవసమన్వితః || ౭||
చతుర్దిగ్భ్యః సమాయాతైః సంయుతం నృపసన్దనైః |
నానావేషైః సుశోభైశ్చ తత్కన్యావరణోత్సుకైః || ౮||
ఏతాదృశం పురం దృష్ట్వా మోహం ప్రాప్తోఽథ నారదః |
కౌతుకీ తన్నృపద్వారం జగామ మదనైధితః || ౯||
ఆగతం మునివర్యం తం దృష్ట్వా శీలనిధిర్నృపః |
ఉపవేశ్యార్చయాఞ్చక్రే రత్నసింహాసనే వరే || ౧౦||
అథ రాజా స్వతనయాం నామతః శ్రీమతీం వరామ్ |
నారదస్య సమాసీయ పాదయోః సమపాతయత్ || ౧౧||
తత్కన్యాం ప్రేక్ష్య స మునిర్నారదః ప్రాహ విస్మితః |
కేయం రాజన్మహాభాగా కన్యా సురసుతోపమా || ౧౨||
తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా రాజా ప్రాహ కృతాఞ్జలిః |
దుహితేయం మమ మునే శ్రీమతీ నామ నామతః || ౧౩||
ప్రదానసమయం ప్రాప్తా వరమన్వేషతీ శుభమ్ |
సా స్వయమ్యురసమ్ప్రాప్తా సర్వలక్షణలక్షితా || ౧౪||

అస్యా భాగ్యం వద మునే సర్వం జాతకమాదరాత్ |
 కీదృశం తనయేయం మే వరమాప్స్యతి తద్వద || ౧౫ ||
 ఇత్యుక్తో మునిశార్దూలస్తామిచ్ఛుః కామవిహ్వలః |
 సమాభాష్య స రాజానం నారదో వాక్యమబ్రవీత్ || ౧౬ ||
 సుతేయం తవ భూపాల సర్వలక్షణలక్షితా |
 మహాభాగ్యవతీ ధన్యా లక్ష్మీరివ గుణాలయా || ౧౭ ||
 సర్వేశ్వరోఽజితో వీరో గిరీశసదృశో విభుః |
 అస్యాః పతిర్ధ్రువం భావీ కామజిత్సురసత్తమః || ౧౮ ||
 ఇత్యుక్త్వా నృపమామన్త్య యయౌ యాదృచ్ఛికో మునిః |
 బభూవ కామవివశః శివమాయావిమోహితః || ౧౯ ||
 చిత్రే విచిన్త్య స మునిరాప్పుయాం కన్యకాం కథమ్ |
 స్వయంవరే నృపాలానామేకం మాం వృణుయాత్కథమ్ || ౨౦ ||
 సౌందర్యం సర్వనారీణాం ప్రియం భవతి సర్వథా |
 తద్ దృష్టైవ ప్రసన్నా సా స్వవశా నాత్ర సంశయః || ౨౧ ||
 విధాయేత్థం విష్ణురూపం గ్రహీతుం మునిసత్తమః |
 విష్ణులోకం జగమాశు నారదః స్మరవిహ్వలః || ౨౨ ||
 ప్రణీపత్య హృషీకేశం వాక్యమేతదువాచ హ |
 రహసి త్వాం ప్రవక్ష్యామి స్వవృత్తాన్తమశేషతః || ౨౩ ||
 తథేత్సుక్తే తథాభూతే శివేచ్ఛాకార్యకర్తరి |
 బ్రూహీత్సుక్తవతి శ్రీశే మునిరాహ చ కేశవమ్ || ౨౪ ||
 నారద ఉవాచ |
 త్వదీయో భూపతిః శీలనిధిః స వృషతత్పరః |
 తస్య కన్యా విశాలాక్షీ శ్రీమతీ వరవర్ణినీ || ౨౫ ||
 జగన్మోహిన్యభిఖ్యాతా త్రైలోక్యేఽప్యతిసుందరీ |
 పరిణేతుమహం విష్ణో తామిచ్ఛామ్యద్య మా చిరమ్ || ౨౬ ||
 స్వయంవ్వరం చకారాసౌ భూపతిస్తనయేచ్ఛయా |
 చతుర్దిగ్భ్యః సమాయాతా రాజపుత్రాః సహస్రశః || ౨౭ ||
 యది దాస్యసి రూపం మే తదా తాం ప్రాప్నుయాం ధ్రువమ్ |

త్వద్రూపం సా వినా కణ్ఠే జయమాలాం న ధాస్యతి ॥ ౨౮ ॥

స్వరూపం దేహి మే నాథ సేవకోఽహం ప్రియస్తవ ।

వృణుయాన్మాం యథా సా వై శ్రీమతీ క్షితిపాత్మజా ॥ ౨౯ ॥

సూత ఉవాచ ।

వచః శ్రుత్వా మునేరీత్యం విహస్య మధుసూదనః ।

శాఙ్కరీం ప్రభుతాం బుధ్వా ప్రత్యువాచ దయాపరః ॥ ౩౦ ॥

విష్ణురువాచ ।

స్వేష్టదేశం మునే గచ్ఛ కరిష్యామి హితం తవ ।

భిషగ్వరో యథార్తస్య యతః ప్రియతరోఽసి మే ॥ ౩౧ ॥

ఇత్యుక్త్వా మునయే తస్మై దదౌ విష్ణుర్ముఖం హరేః ।

స్వరూపమనుగృహ్యేస్య తిరోధానం జగామ సః ॥ ౩౨ ॥

ఏవముక్తో మునిర్బృష్టః స్వరూపం ప్రాప్య వై హరేః ।

మేనే కృతార్థమాత్మానం తద్యత్నం న బుబోధ సః ॥ ౩౩ ॥

అథ తత్ర గతః శీఘ్రం నారదో మునిసత్తమః ।

చక్రే స్వయంవ్వరం యత్ర రాజపుత్రైః సమాకులమ్ ॥ ౩౪ ॥

స్వయంవ్వరసభా దివ్యా రాజపుత్రసమావృతా ।

శుశుభేఽతీవ విప్రేన్యా యథా శక్రసభాపరా ॥ ౩౫ ॥

తస్యాం నృపసభాయాం వై నారదః సముపావిశత్ ।

స్థిత్వా తత్ర విచిన్యైతి ప్రీతియుక్తేన చేతసా ॥ ౩౬ ॥

మాం వరిష్యతి నాన్యం సా విష్ణురూపధరం ధ్రువమ్ ।

ఆననస్య కురూపత్వం న వేద మునిసత్తమః ॥ ౩౭ ॥

పూర్వరూపం మునిం సర్వే దదృశుస్తత్ర మానవాః ।

తద్భేదం బుబుధుస్తే న రాజపుత్రాదయో ద్విజాః । ౩౮ ॥

తత్ర రుద్రగణౌ ద్వా తద్దక్షణార్థం సమాగతౌ ।

విప్రరూపధరో గూఢౌ తద్భేదం జజ్ఞతుః పరమ్ ॥ ౩౯ ॥

మూఢం మత్వా మునిం తౌ తన్నికటం జగ్మతుర్గణౌ ।

కురుతస్తత్ప్రహాసం వై భాషమాణౌ పరస్పరమ్ ॥ ౪౦ ॥

పశ్య నారదరూపం హి విష్ణోరివ మహోత్తమమ్ ।

ముఖం తు వానరస్యేవ వికటం చ భయంకరమ్ ॥ ౪౧॥

ఇచ్చత్యయం నృపసుతాం వృధైవ స్మరమోహితః ।

ఇత్యుక్త్వా సచ్చలం వాక్యముపహాసం ప్రచక్రతుః ॥ ౪౨॥

న శుశ్రావ యథార్థం తు తద్వాక్యం స్మరవిహ్వలః ।

పర్యైక్షచ్ఛీమతీం తాం వై తల్లిపుర్మోహితో మునిః ॥ ౪౩॥

ఏతస్మిన్నంతరే భూపకన్యా చాన్తఃపురాత్తు సా ।

స్త్రీభిః సమావృతా తత్రాజగామ వరవర్ణినీ ॥ ౪౪॥

మాలాం హిరణ్మయీం రమ్యామాదాయ శుభలక్షణా ।

తత్ర స్వయంవ్యరే రేజే స్థితా మధ్యే రమేవ సా ॥ ౪౫॥

బభ్రామ సా సభాం సర్వాం మాలామాదాయ సువ్రతా ।

వరమన్వేషతీ తత్ర స్వాత్మాభీష్టం నృపాత్మజా ॥ ౪౬॥

వానరాస్యం విష్ణుతనుం మునిం దృష్ట్వా చుకోప సా ।

దృష్టిం నివార్య చ తతః ప్రస్థితా ప్రీతమానసా ॥ ౪౭॥

న దృష్ట్వా స్వవరం తత్ర త్రస్తాసీన్మనేప్పితమ్ ।

అన్తఃసభాస్థితా కస్మిన్నర్పయామాస న స్రజమ్ ॥ ౪౮॥

ఏతస్మిన్నంతరే విష్ణురాజగామ నృపాకృతిః ।

న దృష్టః కైశ్చిదపరైః కేవలం సా దదర్శ హి ॥ ౪౯॥

అథ సా తం సమాలోక్య ప్రసన్నవదనామ్బుజా ।

అర్పయామాస తత్కణ్ఠే తాం మాలాం వరవర్ణినీ ॥ ౫౦॥

తామాదాయ తతో విష్ణూ రాజరూపధరః ప్రభుః ।

అన్తర్ధానమగాత్పద్యః స్వస్థానం ప్రయయౌ కిల ॥ ౫౧॥

సర్వే రాజకుమారాశ్చ నిరాశాః శ్రీమతీం ప్రతి ।

మునిస్తు విహ్వలోఽతీవ బభూవ మదనాతురః ॥ ౫౨॥

తదా తావూచతుః సద్యో నారదం స్మరవిహ్వలమ్ ।

విప్రరూపధరో రుద్రగణౌ జ్ఞానవిశారదౌ ॥ ౫౩॥

గణావూచతుః

హే నారద మునే త్వం హి వృథా మదనమోహితః ।

తల్లిప్పుః స్వముఖం పశ్య వానరస్యేవ గర్హితమ్ ॥ ౫౪॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య తయోర్వాక్యం నారదో విస్మితోఽభవత్ ।
ముఖం దదర్శ ముకురే శివమాయావిమోహితః ॥ ౫౫॥

స్వముఖం వానరస్యేవ దృష్ట్వా చుక్రోధ సత్పరమ్ ।
శాపం దదౌ తయోస్తత్ర గణయోర్మోహితో మునిః ॥ ౫౬॥

యువాం మమోపహాసం వై చక్రతుర్భ్రాహ్మణస్య హి ।
భవేతాం రాక్షసౌ విప్రవీర్యజౌ వై తదాకృతీ ॥ ౫౭॥

శ్రుత్వా హరగణావిత్థం స్వశాపం జ్ఞానిసత్తమౌ ।
న కిచ్ఛిదూచతుస్తౌ హి మునిమాజ్ఞాయ మోహితమ్ ॥ ౫౮॥

స్వస్థానం జగ్ముతుర్విప్రా ఉదాసీనౌ శివస్తుతిమ్ ।
చక్రతుర్మన్యమానౌ వై శివేచ్ఛాం సకలాం సదా ॥ ౫౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ्डే సృష్ట్యపాఖ్యానే
నారదమోహవర్జనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౩॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్జురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ्डః

౨.౧.౪. చతుర్థోఽధ్యాయః । నారదయ విష్ణూపదేశవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

సూత సూత మహాప్రాజ్ఞ వర్ణితా హ్యదుభృతా కథా ।
ధన్యా తు శామ్భవీ మాయా తదధీనం చరాచరమ్ ॥ ౧॥

గతయోర్గణయోః శమోభాః స్వయమాత్మేచ్ఛయా విభోః ।
కిచ్ఛికార మునిః క్రుద్ధో నారదః స్మరవిహ్వలః ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

విమోహితో మునిర్దత్త్వా తయోః శాపం యథోచితమ్ ।
జలే ముఖం నిరీక్ష్యాథ స్వరూపం గిరిశేచ్ఛయా ॥ ౩॥

శివేచ్ఛయా న ప్రబుద్ధః స్మృత్వా హరికృతచ్ఛలమ్ ।

క్రోధం దుర్విషహం కృత్వా విష్ణులోకం జగమ హ ॥ ౪॥

ఉవాచ వచనం క్రుద్ధః సమిద్ధ ఇవ పావకః ।

దురుక్తిగర్భితం వ్యక్తం నష్టజ్ఞానః శివేచ్ఛయా ॥ ౫॥

నారద ఉవాచ ।

హే హరే త్వం మహాదుష్టః కపటీ విశ్వమోహనః ।

పరోత్సాహం న సహసే మాయావీ మలినాశయః ॥ ౬॥

మోహినీరూపమాదాయ కపటం కృతవాన్పురా ।

అసురోభ్యోఽపాయయస్త్యం వారుణీమమృతం న హి ॥ ౭॥

చేత్పిబేన్న విషం రుద్రో దయాం కృత్వా మహేశ్వరః ।

భవేన్నష్టాఖిలా మాయా తవ వ్యాజరతే హరే ॥ ౮॥

గతిః సకపటా తేఽతిప్రియా విష్ణో విశేషతః ।

సాధుస్వభావో న భవాన్స్వతన్త్రః ప్రభుణా కృతః ॥ ౯॥

కృతం సముచితం నైవ శివేన పరమాత్మనా ।

తత్ప్రభావబలం ధ్యాత్వా స్వతన్త్రకృతికారకః ॥ ౧౦॥

త్వద్గతిం సుసమాజ్ఞాయ పశ్చాత్తాపమవాప సః ।

విప్రం సర్వోపరి ప్రాహ స్వోక్తవేదప్రమాణకృత్ ॥ ౧౧॥

తజ్ఞాత్వాహం హరే త్వాద్య శిక్షయిష్యామి తద్బలాత్ ।

యథా న కుర్యాః కుత్రాపీదృశం కర్మ కదాచన ॥ ౧౨॥

అద్యాపి నిర్భయస్త్యం హి సజ్గం నాపస్తరస్వినా ।

ఇదానీం లప్స్యసే విష్ణో ఫలం స్వకృతకర్మణః ॥ ౧౩॥

ఇత్థముక్త్యా హరిం సోఽథ మునిర్మాయావిమోహితః ।

శశాప క్రోధనిర్విణ్ణో బ్రహ్మతేజః ప్రదర్శయన్ ॥ ౧౪॥

స్త్రీకృతే వ్యాకులం విష్ణో మామకార్షీర్విమోహకః ।

అన్వకార్షీః స్వరూపేణ యేన కాపట్యకార్యకృత్ ॥ ౧౫॥

తద్రూపేణ మనుష్యత్వం భవ తద్దుఃఖభుగ్ధరే ।

యన్ముఖం కృతవాన్మే త్వం తే భవన్తు సహాయినః ॥ ౧౬॥

త్వం స్త్రీవియోగజం దుఃఖం లభస్య పరదుఃఖదః ।

మనుష్యగతికః ప్రాయో భవాజ్ఞానవిమోహితః ॥ ౧౭॥
 ఇతి శప్తా హరిం మోహాన్నారదోఽజ్ఞానమోహితః ।
 విష్ణుర్జగ్రాహ తం శాపం ప్రశంసన్ శామ్భవీమజామ్ ॥ ౧౮॥
 అథ శమ్భుర్మహాలీలో నిశ్చకర్ష విమోహినీమ ।
 స్వమాయాం మోహితో జ్ఞానీ నారదోఽప్యభవద్యయా ॥ ౧౯॥
 అన్తర్హితాయాం మాయాయాం పూర్వవన్మతిమానభూత్ ।
 నారదో విస్మితమనాః ప్రాప్తబోధో నిరాకులః ॥ ౨౦॥
 పశ్చాత్తాపమవాప్యతి నినిన్ద స్వం ముహుర్ముహుః ।
 ప్రశశంస తదా మాయాం శామ్భవీం జ్ఞానిమోహినీమ్ ॥ ౨౧॥
 అథ జ్ఞాత్వా మునిఃసర్వం మాయావిభ్రమమాత్మనః ।
 అపతతాద్దయోర్విష్ణోర్నారదో వైష్ణవోత్తమః ॥ ౨౨॥
 హర్ష్యపస్థాపితః ప్రాహ వచనం నష్టదుర్మతిః ।
 మయా దురుక్తయః ప్రోక్తా మోహితేన కుబుద్ధినా ॥ ౨౩॥
 దత్తః శాపోఽపి తే నాథ వితథం కురు తం ప్రభో ।
 మహత్వాపమకార్షం హి యాస్యామి నిరయం ధ్రువమ్ ॥ ౨౪॥
 కముపాయం హరే కుర్యాం దాసోఽహం తే తమాదిశ ।
 యేన పాపకులం నశ్యేన్నిరయో న భవేన్మమ ॥ ౨౫॥
 ఇత్యుక్త్వా స పునర్విష్ణోః పాదయోర్మునిసత్తమః ।
 పపాత సుమతిర్భక్త్యా పశ్చాత్తాపముపాగతః ॥ ౨౬॥
 అథ విష్ణుస్తముత్థాప్య బభాషే సూన్యతం వచః ।
 విష్ణురువాచ ।
 న ఖేదం కురు మే భక్తవరస్త్వం నాత్ర సంశయః ॥ ౨౭॥
 శృణు తాత ప్రవక్ష్యామి సుహితం తవ నిశ్చయాత్ ।
 నిరయస్తే న భవితా శివః శం తే విధాన్యతి ॥ ౨౮॥
 యదక్కార్షీః శివవచో వితథం మదమోహితః ।
 స దత్తవానీదృశం తే ఫలం కర్మఫలప్రదః ॥ ౨౯॥
 శివేచ్ఛయాఖిలం జాతం కుర్విత్యం నిశ్చితాం మతిమ్ ।
 గర్వాపహర్తా స స్వామీ శక్జురః పరమేశ్వరః ॥ ౩౦॥

పరం బ్రహ్మ పరాత్మా స సచ్చిదానందబోధనః ।
 నిర్గుణో నిర్వికారీ చ రజఃసత్త్వతమఃపరః ॥ ౩౧॥
 స ఏవాదాయ మాయాం స్వాం త్రిధా భవతి రూపతః ।
 బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాత్మా నిర్గుణోఽనిర్గుణోఽపి సః ॥ ౩౨॥
 నిర్గుణత్వే శివాహోవ హి పరమాత్మా మహేశ్వరః ।
 పరం బ్రహ్మోవ్యయోఽనన్తో మహాదేవేతి గీయతే ॥ ౩౩॥
 తత్సేవయా విధిః ప్రస్థా పాలకో జగతామహమ్ ।
 స్వయం సర్వస్య సంహారీ రుద్రరూపేణ సర్వదా ॥ ౩౪॥
 సాక్షీ శివస్వరూపేణ మాయాభిన్నః స నిర్గుణః ।
 స్వేచ్ఛాచారీ సంవిహారీ భక్తానుగ్రహకారకః ॥ ౩౫॥
 శ్శృణు త్వం నారద మునే సదుపాయం సుఖప్రదమ్ ।
 సర్వపాపహర్తారం భుక్తిముక్తిప్రదం సదా ॥ ౩౬॥
 త్యక్త్వా స్వసంశయం సర్వం గాయన్ శఙ్కరసద్యశః ।
 శతనామశివస్తోత్రం సదానన్యమతిర్జప ॥ ౩౭॥
 యజ్ఞపితౄన్ ద్రుతం సర్వం తవ పాపం వినశ్యతి ।
 ఇత్యుక్త్వా నారదం విష్ణుః పునః ప్రాహ దయాన్వితః ॥ ౩౮॥
 మునే న కురు శోకం త్వం త్వయా కింఞ్చిత్కృతం న హి ।
 స్వేచ్ఛయా కృతవాన్మముఖురిదం సర్వం న సంశయః ॥ ౩౯॥
 అహోర్నిత్యన్మతిం దివ్యాం కామక్లేశమదాత్స తే ।
 త్వన్ముఖాద్ధాపయాఞ్చక్రే శాపం మే స మహేశ్వరః ॥ ౪౦॥
 ఇత్థం స్వచరితం లోకే ప్రకటికృతవాన్ స్వయమ్ ।
 మృత్యుఞ్జాయః కాలకాలో భక్తోద్ధారపరాయణః ॥ ౪౧॥
 న మే శివసమానోఽస్తి ప్రియః స్వామీ సుఖప్రదః ।
 సర్వశక్తిప్రదో మేఽస్తి స ఏవ పరమేశ్వరః ॥ ౪౨॥
 తస్మ్యాపాస్యాం కురు మునే తమేవ సతతం భజ ।
 తద్యశః శ్శృణు గాయ త్వం కురు నిత్యం తదర్చనమ్ ॥ ౪౩॥
 కాయేన మనసా వాచా యః శఙ్కరముపైతి భోః ।

స పణ్డిత ఇతి జ్ఞేయః స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే ॥ ౪౪ ॥
 శివేతి నామదావాగ్నైర్మహాపాతకపర్వతాః ।
 భస్మీభవన్స్యనాయాసాత్సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౪౫ ॥
 పాపమూలాని దుఃఖాని వివిధాన్యపి తాన్యతః ।
 శివార్చనైకనశ్యాని నాన్యనశ్యాని సర్వథా ॥ ౪౬ ॥
 స వైదికః స పుణ్యాత్మా స ధన్యః స బుధో మునే ।
 యః సదా కాయవాక్ చిత్తైః శరణం యాతి శక్యరమ్ ॥ ౪౭ ॥
 భవన్తి వివిధా ధర్మా యేషాం సద్యః ఫలోన్ముఖాః ।
 తేషాం భవతి విశ్వాసస్త్రిపురాన్తకపూజనే ॥ ౪౮ ॥
 పాతకాని వినశ్యన్తి యావన్తి శివపూజయా ।
 భువి తావన్తి పాపాని న సన్వేప మహామునే ॥ ౪౯ ॥
 బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం రాశయోఽప్యమితా మునే ।
 శివస్మృత్యా వినశ్యన్తి సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ॥ ౫౦ ॥
 శివనామతరీం ప్రాప్య సంసారాబ్ధిం తరన్తి తే ।
 సంసారమూలపాపాని తస్య నశ్యన్త్యసంశయమ్ ॥ ౫౧ ॥
 సంసారమూలభూతానాం పాతకానాం మహామునే ।
 శివనామకులారేణ వినాశో జాయతే ధ్రువమ్ ॥ ౫౨ ॥
 శివనామామృతం పేయం పాపదావానలార్ధితైః ।
 పాపదావాగ్నితప్తానాం శాన్తిస్తేన వినా న హి ॥ ౫౩ ॥
 శివేతి నామపీయూషవర్షధారాపరిప్లుతాః ।
 సంసారదవమధ్యేఽపి న శోచన్తి న సంశయః ॥ ౫౪ ॥
 న భక్తిః శక్యరే పుంసాం రాగద్వేషరతాత్మనామ్ ।
 తద్విరుద్ధజనానాం హి ముక్తిర్భవతి సర్వథా ॥ ౫౫ ॥
 ఆనన్తజన్మభిర్యేన తపన్తప్తం భవిష్యతి ।
 తస్యైవ భక్తిర్భవతి భవానీప్రాణవల్లభే ॥ ౫౬ ॥
 జాతాపి శక్యరే భక్తిరన్యసాధారణీ వృథా ।
 పరం త్వవ్యభిచారేణ శివభక్తిరపేక్షితా ॥ ౫౭ ॥

యస్యాసాధారణీ శమ్భో భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
 తస్యైవ మోక్షః సులభో నాన్యస్యేతి మతిర్మమ ॥ ౫౮॥
 కృత్వాప్యనస్తపాపాని యది భక్తిర్మహేశ్వరే ।
 సర్వపాపవినిర్ముక్తో భవత్యేవ న సంశయః ॥ ౫౯॥
 భవన్తి భస్మసాద్ వృక్షా దవదగ్ధా యథా వనే ।
 తథా భవన్తి దగ్ధాని శాఙ్కరాణామఘాన్యపి ॥ ౬౦॥
 యో నిత్యం భస్మపూతాఙ్గో శివపూజోన్ముఖో భవేత్ ।
 స తరత్యేవ సంసారమపారమతిదారుణమ్ ॥ ౬౧॥
 బ్రహ్మస్వహరణం కృత్వా హత్వాపి బ్రాహ్మణాస్పహూన్ ।
 న లిప్యతే నరః పాపైర్విరూపాక్షస్య సేవకః ॥ ౬౨॥
 విలోక్య వేదానఖిలాన్ శివస్యైవార్చనం పరమ్ ।
 సంసారనాశనోపాయ ఇతి పూర్వైర్వినిశ్చితమ్ ॥ ౬౩॥
 అద్యప్రభృతి యత్నేన సావధానో యథావిధి ।
 సామ్భం సదాశివం భక్త్యా భజ నిత్యం మహేశ్వరమ్ ॥ ౬౪॥
 ఆపాదమస్తకం సమ్యగ్భస్మనోద్ధూల్య సాదరమ్ ।
 సర్వశ్రుతిశ్రుతం శైవం మన్తం జప షడక్షరమ్ ॥ ౬౫॥
 సర్వాఙ్గేషు ప్రయత్నేన రుద్రాక్షాన్ శివవల్లభాన్ ।
 ధారయన్వాతినదభక్త్యా సమన్తం విధిపూర్వకమ్ ॥ ౬౬॥
 శృణు శైవీం కథాం నిత్యం వద శైవీం కథాం సదా ।
 పూజయన్వాతియత్నేన శివభక్తాన్పునః పునః ॥ ౬౭॥
 అప్రమాదేన సతతం శివైకశరణో భవ ।
 శివార్చనేన సతతమానందః ప్రాప్యతే యతః ॥ ౬౮॥
 ఉరస్యాధాయ విశదే శివస్య చరణామ్బుజౌ ।
 శివతీర్థాని విచర ప్రథమం మునిసత్తమ ॥ ౬౯॥
 పశ్యన్మాహాత్మ్యమతులం శక్కురస్య పరాత్మనః ।
 గచ్ఛాన్సన్దేవనం పశ్చాచ్ఛమ్భప్రియతమం మునే ॥ ౭౦॥
 తత్ర విశ్వేశ్వరం దృష్ట్వా పూజనం కురు భక్తితః ।
 నత్వా స్తుత్వా విశేషేణ నిర్వికల్పో భవిష్యసి ॥ ౭౧॥

తతశ్చ భవతా నూనం విధేయం గమనం మునే ।
 బ్రహ్మలోకే స్వకామార్థం శాసనాన్మమ భక్తితః ॥ ౭౨॥

నత్వా స్తుత్వా విశేషేణ విధిం స్వజనకం మునే ।
 ప్రష్టవ్యం శివమాహాత్మ్యం బహుశః ప్రీతచేతసా ॥ ౭౩॥

స తైవప్రవరో బ్రహ్మ మాహాత్మ్యం శక్కురస్య తే ।
 శ్రావయిష్యతి సుప్రీత్యా శతనామస్తవం చ హి ॥ ౭౪॥

అద్యతస్త్వం భవ మునే తైవః శివపరాయణః ।
 ముక్తిభాగీ విశేషేణ శివస్తే శం విధాస్యతి ॥ ౭౫॥

ఇత్థం విష్ణుర్మునిం ప్రీత్యా హ్యుపదిశ్య ప్రసన్నధీః ।
 స్మృత్వా నుత్వా శివం స్తుత్వా తతస్త్వన్తరథీయత ॥ ౭౬॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిష్ట్యపాఖ్యానే
 నారదాయ విష్ణుపదేశవర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
 ॥ ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౫. పంచమోఽధ్యాయః । నారదస్య కాశీక్షేత్రగమనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।
 అన్తర్హితే హరౌ విప్రా నారదో మునిసత్తమః ।
 విచచార మహీం పశ్యన్ శివలిక్ష్ణాని భక్తితః ॥ ౧॥

పుథీవ్యా అటనం కృత్వా శివరూపాణ్యనేకశః ।
 దదర్శ ప్రీతితో విప్రా భుక్తిముక్తిప్రదాని సః ॥ ౨॥

అథ తం విచరన్తం కౌ నారదం దివ్యదర్శనమ్ ।
 జ్ఞాత్వా శమ్భుగణౌ తౌ తు సుచిత్తముపజగ్మతుః ॥ ౩॥

శిరసా సుప్రణమ్యాశు గణాపూచతురాదరాత్ ।
 గృహీత్వా చరణౌ తస్య శాపోద్ధారేచ్ఛయా చ తౌ ॥ ౪॥

శివగణావూచతుః

బ్రహ్మపుత్ర సురర్షే హి శృణు ప్రీత్యావయోర్వచః ।

తవాపరాధకర్తారావావాం విప్రో న వస్తుతః ॥ ౫॥

ఆవాం హరగణౌ విప్ర తవాగస్కారీణౌ మునే ।

స్వయమ్యరే రాజపుత్ర్యా మాయామోహితచేతసా ॥ ౬॥

త్వయా దత్తశ్చ నౌ శాపః పరేశప్రేరితేన హ ।

జ్ఞాత్వా కుసమయం తత్ర మౌనమేవ హి జీవనమ్ ॥ ౭॥

స్వకర్మణః ఫలం ప్రాప్తం కస్యాపి న హి దూషణమ్ ।

సుప్రసన్నో భవ విభో కుర్వనుగ్రహమద్య నౌ ॥ ౮॥

సూత ఉవాచ ।

వచ ఆకర్ణ్య గణయోరితి భక్తుక్తమాదరాత్ ।

ప్రత్యువాచ మునిః ప్రీత్యా పశ్చాత్తాపమవాప్య సః ॥ ౯॥

నారద ఉవాచ ।

శృణుతం మే మహాదేవగణౌ మాన్యతమౌ సతామ్ ।

వచనం సుఖదం మోహనిర్ముక్తం చ యథార్థకమ్ ॥ ౧౦॥

పురా మమ మతిర్భ్రష్టాసీచ్ఛివేచ్ఛావశాద్ ద్రువమ్ ।

సర్వథా మోహమాపన్నః శప్తవాన్వాం కుశేముషిః ॥ ౧౧॥

యదుక్తం తత్రథా భావి తథాపి శృణుతాం గణౌ ।

శాపోద్ధారమహం వచ్చి క్షమేథామఘమద్య మే ॥ ౧౨॥

వీర్యాన్మునివరస్యాప్త్యా రాక్షసేశత్వమాదిశమ్ ।

స్యాతాం విభవసంయుక్తౌ బలినౌ సుప్రతాపినౌ ॥ ౧౩॥

సర్వబ్రహ్మణ్ణరాజానౌ శివభక్తౌ జితేన్ద్రియా ।

శివాపరతనోర్మృత్యుం ప్రాప్య స్వం పదమాప్స్యథః ॥ ౧౪॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య మునేర్వాక్యం నారదస్య మహాత్మనః ।

ఉభౌ హరగణౌ ప్రీతౌ స్వం పదం జగ్ముతుర్ముదా ॥ ౧౫॥

నారదోఽపి పరం ప్రీతో ధ్యాయన్ శివమనన్యధీః ।

విచచార మహిం పశ్యన్ శివతీర్థాన్యభీక్షశః ॥ ౧౬॥

కాశీం ప్రాప్యార్థ స మునిః సర్వోపరివిరాజితామ్ |
శివప్రియాం శమ్భుసుఖప్రదాం శమ్భుస్వరూపిణీమ్ || ౧౭||

దృష్ట్వా కాశీం కృతార్థోఽభూత్కాశీనాథం దదర్శ హ |
ఆనర్చ పరమప్రీత్యా పరమానందసంయుతః || ౧౮||

సముదః సేవ్య తాం కాశీం కృతార్థో మునిసత్తమః |
నమస్సంవర్ణయన్భక్త్యా సంస్మరన్ప్రేమవిహ్వలః || ౧౯||

బ్రహ్మలోకం జగమాథ శివస్మరణసన్నతిః |
శివతత్త్వం విశేషణ జ్ఞాతుమిచ్ఛుః స నారదః || ౨౦||

నత్వా తత్ర విధిం భక్త్యా స్తుత్వా చ వివిధైస్తవైః |
పప్రచ్ఛ శివసత్తత్త్వం శివసంయుక్తమానసః || ౨౧||

నారద ఉవాచ |

బ్రహ్మన్బ్రహ్మస్వరూపజ్ఞ పితామహ జగత్ప్రభో |
త్వత్ప్రసాదాన్మయా సర్వం విష్ణోర్మాహాత్యముత్తమమ్ || ౨౨||

భక్తిమార్గం జ్ఞానమార్గం తపోమార్గం సుదుస్తరమ్ |
దానమార్గం చ తీర్థానాం మార్గం చ శ్రుతవాసహమ్ || ౨౩||

న జ్ఞాతం శివతత్త్వం చ పూజావిధిమతః క్రమాత్ |
చరిత్రం వివిధం తస్య నివేదయ మమ ప్రభో || ౨౪||

నిర్గుణోఽపి శివస్తాత సగుణః శక్కరః కథమ్ |
శివతత్త్వం న జానామి మోహితః శివమాయయా || ౨౫||

సృష్టేః పూర్వం కథం శమ్భుః స్వరూపేణ ప్రతిష్ఠితః |
సృష్టిమధ్యే స హి కథం క్రీడన్సంవర్తతే ప్రభుః || ౨౬||

తదన్వే చ కథం దేవః స తిష్ఠతి మహేశ్వరః |
కథం ప్రసన్నతాం యాతి శక్కరో లోకశక్కరః || ౨౭||

సన్స్తప్తశ్చ స్వభక్తేభ్యః పరేభ్యశ్చ మహేశ్వరః |
కిం ఫలం యచ్ఛతి విధే తత్సర్వం కథయస్వ మే || ౨౮||

సద్యః ప్రసన్నో భగవాన్భవతీత్యనుసంశ్రుతమ్ |
భక్తప్రయాసం స మహాన్న పశ్యతి దయాపరః || ౨౯||

బ్రహ్మ విష్ణుర్మహేశశ్చ త్రయో దేవాః శివాంశజాః |

మహేశస్తత్ర పూర్ణాంశః స్వయమేవ శివః పరః ॥ ౩౦॥

తస్యావిర్భావమాఖ్యాహి చరితాని విశేషతః ।

ఉమావిర్భావమాఖ్యాహి తద్వివాహం తథా విభో ॥ ౩౧॥

తద్ధార్షస్థ్యం విశేషేణ తథా లీలాః పరా ఆపి ।

ఏతత్సర్వం తథాన్యచ్చ కథనీయం త్వయానఘ ॥ ౩౨॥

తదుత్పత్తిం వివాహం చ శివాయాస్తు విశేషతః ।

ప్రబ్రూహి మే ప్రజానాథ గుహజన్మ తదైవ చ ॥ ౩౩॥

బహుభ్యశ్చ శ్రుతం పూర్వం న తృప్తోఽస్మి జగత్ప్రభో ।

ఆతస్త్యాం శరణం ప్రాప్తః కృపాం కురు మమోపరి ॥ ౩౪॥

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య నారదస్యోజ్జస్య హి ।

ఉవాచ వచనం తత్ర బ్రహ్మ లోకపితామహః ॥ ౩౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే
నారదప్రశ్నవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౫॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౬. షష్ఠోఽధ్యాయః । విష్ణుత్పత్తివర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

భో బ్రహ్మన్నాథు పృష్టోఽహం త్వయా విబుధసత్తమ ।

లోకోపకారిణా నిత్యం లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧॥

యచ్చుత్వా సర్వలోకానాం సర్వపాపక్షయో భవేత్ ।

తదహం తే ప్రవక్ష్యామి శివతత్త్వమనామయమ్ ॥ ౨॥

శివతత్త్వం మయా వైవ విష్ణునాపి యథార్థతః ।

జ్ఞాతం చ పరమం రూపమద్భుతం చ పరేణ న ॥ ౩॥

మహాప్రలయకాలే చ నష్టే స్థావరజిగ్మే ।

ఆసీత్తమోమయం సర్వమనర్కగ్రహతారకమ్ ॥ ౪॥

అచన్ద్రమనహోరాత్రమనగ్న్యనిలభూజలమ్ |
 అప్రధానం వియచ్ఛూన్యమన్యతేజోవివర్జితమ్ || ౨||
 అదృష్టత్వాదిరహితం శబ్దస్పర్శసముజ్జితమ్ |
 అవ్యక్తగన్ధరూపం చ రసత్యక్తమదిజ్ఞుఖమ్ || ౬||
 ఇత్థం సత్యస్థతమసే సూచిభేద్యే నిరన్తరే |
 తత్సద్బ్రహ్మతి యచ్ఛుత్వా సదేకం ప్రతిపద్యతే || ౭||
 ఇతీదృశం యదా నాసీద్యత్తత్సదసదాత్మకమ్ |
 యోగీనోఽన్తర్హితాకాశే యత్పశ్యన్తి నిరన్తరమ్ || ౮||
 అమనోగోచరం వాచాం విషయం న కదాచన |
 అనామరూపవర్ణం చ న చ స్థూలం న యత్కృశమ్ || ౯||
 అహ్రాస్వదీర్ఘమలఘు గురుత్వపరివర్జితమ్ |
 న యత్రోపచయః కశ్చిత్తథా నోపచయోఽపి చ || ౧౦||
 అభిధత్తే సచకితం యదస్తీతి శ్రుతిః పునః |
 సత్యం జ్ఞానమనన్తం చ పరానన్తం పరం మహాః || ౧౧||
 అప్రమేయమనాధారమవికారమనాకృతి |
 నిర్గుణం యోగీగమ్యం చ సర్వవ్యాప్యేకకారకమ్ || ౧౨||
 నిర్వికల్పం నిరారమ్భం నిర్మాయం నిరుపద్రవమ్ |
 అద్వితీయమనాద్యన్తమవికాశం చిదాత్మకమ్ || ౧౩||
 యస్యేత్థం సంవికల్పవై సంజ్ఞాసంజ్ఞోక్తితః స్మ వై |
 కీయతా వైవ కాలేన ద్వితీయేచ్ఛాఽభవత్కిల || ౧౪||
 అమూర్తేన స్వమూర్తిశ్చ తేనాకల్పి స్వలీలయా |
 సర్వైశ్వర్యగుణోపేతా సర్వజ్ఞానమయీ శుభా || ౧౫||
 సర్వగా సర్వరూపా చ సర్వదృక్సర్వకారిణీ |
 సర్వైకవన్ద్యా సర్వాద్యా సర్వదా సర్వసంస్కృతిః || ౧౬||
 పరికల్పేష్వతి తాం మూర్తిమైశ్వరీం శుద్ధరూపిణీమ్ |
 అద్వితీయమనాద్యన్తం సర్వాభాసం చిదాత్మకమ్ |
 అన్తర్దధే పరాఖ్యం యద్ బ్రహ్మ సర్వగమవ్యయమ్ || ౧౭||
 అమూర్తే యత్పరాఖ్యం వై తస్య మూర్తిః సదాశివః |

అర్వాచీనాః పరాచీనా ఈశ్వరం తం జగుర్బుధాః ॥ ౧౮ ॥

శక్తిస్తదైకలేనాపి స్వైరం విహరతా తనుః ।

స్వవిగ్రహాత్స్వయం సృష్టౌ స్వశరీరానపాయినీ ॥ ౧౯ ॥

ప్రధానం ప్రకృతిం తాం చ మాయాం గుణవతీం పరామ్ ।

బుద్ధితత్త్వస్య జననీమాహుర్వికృతివర్జితామ్ ॥ ౨౦ ॥

సా శక్తిరమృతా ప్రోక్తా ప్రకృతిః సకలేశ్వరీ ।

త్రిదేవజననీ నిత్యా మూలకారణమిత్యత ॥ ౨౧ ॥

అస్యా అష్టౌ భుజాశ్చాసన్విచిత్రవదనా శుభా ।

రాకాచన్ద్రసహస్రస్య వదనే భాశ్చ నిత్యశః ॥ ౨౨ ॥

నానాభరణసంయుక్తా నానాగతినమన్వితా ।

నానాయుధధరా దేవీ ఘ్రలపఙ్కజలోచనా ॥ ౨౩ ॥

అచిన్త్యతేజసా యుక్తా సర్వయోనిః సముద్యతా ।

ఏకాకినీ యదా మాయా సంయోగాచ్ఛాప్యనేకికా ॥ ౨౪ ॥

పరః పుమానీశ్వరః స శివః శమ్భురనీశ్వరః ।

శీర్షే మన్దాకినీధారీ భాలచన్ద్రస్త్రిలోచనః ॥ ౨౫ ॥

పఞ్చవక్త్రః ప్రసన్నాత్మా దశబాహుస్త్రిశూలధృక్ ।

కర్పూరగౌరవసితో భస్మోద్ధూలితవిగ్రహః ॥ ౨౬ ॥

యుగపచ్చ తయా శక్త్యా సాకం కాలస్వరూపిణా ।

శివలోకాభిధం క్షేత్రం నిర్మితం తేన బ్రహ్మణా ॥ ౨౭ ॥

తదేవ కాశికేత్యేతత్ప్రొచ్యతే క్షేత్రముత్తమమ్ ।

పరం నిర్వాణసఙ్ఖ్యానం సర్వోపరి విరాజితమ్ ॥ ౨౮ ॥

తాభ్యాం చ రమమాణాభ్యాం తస్మిన్క్షేత్రే మనోరమే ।

పరమానన్దరూపాభ్యాం పరమానన్దరూపిణమ్ ॥ ౨౯ ॥

మునే ప్రలయకాలేఽపి స తత్క్షేత్రం కదాచన ।

విముక్తం హి శివాభ్యాం యదవిముక్తం తతో విదుః ॥ ౩౦ ॥

అస్యానన్దవనం నామ పురాకారి పినాకినా ।

క్షేత్రస్యానన్దహేతుత్వాదవిముక్తమనన్దరమ్ ॥ ౩౧ ॥

అథానన్దవనే తస్మిన్ శివయో రమమాణయోః |
 ఇచ్ఛేత్స్యభూతుర్ష్రే హి సృజ్యః కోఽప్యపరః కిల || ౩౨||
 యస్మిన్ న్యస్య మహాభారమావాం స్వవైవరచారిణౌ |
 నిర్వాణధారణం కుర్వః కేవలం కాశిశాయినౌ || ౩౩||
 స ఏవ సర్వం కురుతాం స ఏవ పరిపాతు చ |
 స ఏవ సంవృణోత్వన్నే మదనుగ్రహతఃసదా || ౩౪||
 చేతః సముద్రమాకుఞ్చ్య చింతాకల్లోలలోలితమ్ |
 సత్త్వరత్నం తమోగ్రాహం రజోవిద్రుమవల్లితమ్ || ౩౫||
 యస్య ప్రసాదాత్తిష్ఠావః సుఖమానన్దకాననే |
 పరిక్షిప్తమనోవృత్తే బహిశ్చింతాతురే సుఖమ్ || ౩౬||
 సమ్ప్రధార్యేతి స విభుస్తయా శక్త్యా పరేశ్వరః |
 సవ్యే వ్యాపారయాఞ్చక్రే దశమేఽఙ్గే సుధాసవమ్ || ౩౭||
 తతః పుమానావిరాసీదేకస్త్రోక్యసున్దరః |
 శాన్తఃసత్త్వగుణోద్రిక్తో గామ్భీర్యామితసాగరః || ౩౮||
 తథా చ క్షమయా యుక్తో మునేఽలభ్యోపమోఽభవత్ |
 ఇన్ద్రసీలద్యుతిః శ్రీమాన్పుణ్డరీకోత్తమేక్షణః || ౩౯||
 సువర్ణకాన్తిభృచ్చేష్ఠదుకూలయుగలావృతః |
 లసత్ప్రచణ్డదోర్ణయముగతో హ్యపరాజితః || ౪౦||
 తతః స పురుషః శమ్భుం ప్రణమ్య పరమేశ్వరమ్ |
 నామాని కురు మే స్వామిన్వద కర్మ జగవతి || ౪౧||
 తచ్చుత్వా వచనం ప్రాహ శక్రః ప్రహసన్పుభుః |
 పురుషం తం మహేశానో వాచా మేఘగభీరయా || ౪౨||
 శివ ఉవాచ |
 విష్ణ్వితి వ్యాపకత్వాత్తే నామ ఖ్యాతం భవిష్యతి |
 బహునన్యన్యాని నామాని భక్తసౌఖ్యకరాణి హ || ౪౩||
 తపః కురు దృఢో భూత్వా పరమం కార్యసాధనమ్ |
 ఇత్యుక్తౌ శ్వాసమార్గేణ దదౌ చ నిగమం తతః || ౪౪||

తతోఽమ్యుతః శివం నత్వా చకార విపులం తపః |
 అన్తర్ధానం గతః శక్త్యా సలోకః పరమేశ్వరః || ౪౫ ||
 దివ్యం ద్వాదశసాహస్రం వర్షం తప్తాపి చామ్యుతః |
 న ప్రాప స్వాభిలషితం సర్వదం శమ్భుదర్శనమ్ || ౪౬ ||
 తతః సంశయమాపన్నశ్చిన్వితం హృది సాదరమ్ |
 మయాద్య కిం ప్రకర్తవ్యమితి విష్ణుః శివం స్మరన్ || ౪౭ ||
 ఏతస్మిన్నన్తరే వాణీ సముత్పన్నా శివాచ్ఛభా |
 తపః పునః ప్రకర్తవ్యం సంశయస్యాపనుత్తయే || ౪౮ ||
 తతస్తేన చ తచ్ఛుత్వా తపస్తప్తం సుదారుణమ్ |
 బహుకాలం తదా బ్రహ్మధ్యానమార్గపరేణ హి || ౪౯ ||
 తతః స పురుషో విష్ణుః ప్రబుద్ధో ధ్యానమార్గతః |
 సుప్రీతో విస్మయం ప్రాప్తః కిం యత్తత్తవమహో ఇతి || ౫౦ ||
 పరిశ్రమవతస్తస్య విష్ణోః స్వాజ్ఞేభ్య ఏవ చ |
 జలధారా హి సంయాతా వివిధాః శివమాయయా || ౫౧ ||
 ఆభివ్యాప్తం చ సకలం శూన్యం యత్తన్మహామునే |
 బ్రహ్మరూపం జలమభూత్స్పర్శనాత్పాపనాశనమ్ || ౫౨ ||
 తదా శ్రాన్తశ్చ పురుషో విష్ణుస్తస్మిజ్జాలే స్వయమ్ |
 సుషోష పరమప్రీతో బహుకాలం విమోహితః || ౫౩ ||
 నారాయణేతి నామాపి తస్యాసీచ్ఛుతినమ్మతమ్ |
 నాన్యత్కిఞ్చిత్తదా హ్యసీత్ప్రాకృతం పురుషం వినా || ౫౪ ||
 ఏతస్మిన్నన్తరే కాలే తత్త్వాన్యాసన్మహాత్మనః |
 తత్ప్రకారం శ్శుణు ప్రాజ్ఞ గదతో మే మహామతే || ౫౫ ||
 ప్రకృతేశ్చ మహానాసీన్మహాతశ్చ గుణాస్త్రయః |
 అహఙ్కారస్తతో జాతస్త్రీవిధో గుణభేదతః || ౫౬ ||
 తన్మాత్రశ్చ తతో జాతాః పఞ్చ భూతాని వై తతః |
 తదైవ తాసీన్ద్రియాణి జ్ఞానకర్మమయాని చ || ౫౭ ||
 తత్త్వానామితి సఙ్ఖ్యానముక్తం తే ఋషిసత్తమ |
 జడాత్మకం చ తత్సర్వం ప్రకృతేః పురుషం వినా || ౫౮ ||

తత్తదైకీకృతం తత్త్వం చతుర్వింశతిసంఖ్యకమ్ ।

శివేచ్ఛయా గృహీత్వా స సుష్యాప బ్రహ్మరూపకే ॥ ౫౯ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టివ్యాఖ్యానే
విష్ణుత్పత్తివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౬ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౭. సప్తమోఽధ్యాయః । విష్ణుబ్రహ్మవివాదవర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

సుప్తే నారాయణే దేవే నాభౌ పఙ్కజముత్తమమ్ ।

ఆవిర్భూతావ సహసా బృహద్వై శంకరేచ్ఛయా ॥ ౧ ॥

అనన్తయష్టికాయుక్తం కర్తికారసమప్రభమ్ ।

అనన్తయోజనాయామమనన్తోచ్ఛాయసంయుతమ్ ॥ ౨ ॥

కోటిసూర్యప్రతీకాశం సున్దరం తత్త్వసంయుతమ్ ।

అత్యద్భుతం మహారమ్యం దర్శనీయమనుత్తమమ్ ॥ ౩ ॥

కృత్వా యత్నం పూర్వవత్స శంకరః పరమేశ్వరః ।

దక్షిణాంకాన్నిజాన్మాం వై సామ్భుః శంభురజీజిసత్ ॥ ౪ ॥

స మాయామోహితం కృత్వా మాం మహేశో ద్రుతం మునే ।

తన్నాభిపఙ్కజాదావిర్భావయామాస లీలయా ॥ ౫ ॥

ఏవం పద్మాత్తతో జజ్ఞే పుత్రోఽహం హేమగర్భకః ।

చతుర్ముఖో రక్తవర్ణస్త్రీపుణ్డాఙ్గితమస్తకః ॥ ౬ ॥

తన్మాయామోహితశ్చాహం నావిదం కమలం వినా ।

స్వదేహజనకం తాత పితరం జ్ఞానదుర్బలః ॥ ౭ ॥

కోఽహం వా కుత ఆయాతః కిం కార్యం తు మదీయకమ్ ।

కస్య పుత్రోఽహముత్పన్నః కేనైవ నిర్మితోఽధునా ॥ ౮ ॥

ఇతి సంశయమాపన్నం బుద్ధిర్మాం సమపద్యత |
 కిమర్థం మోహమాయామి తజ్ఞానం సుకరం ఖలు || ౯ ||
 ఏతత్కమలపుష్పస్య పత్రారోహస్థలం హ్యధః |
 మత్కర్తా చ స వై తత్ర భవిష్యతి న సంశయః || ౧౦ ||
 ఇతి బుద్ధిం సమాస్థాయ కమలాదవరోహయమ్ |
 నాలే నాలే గతస్తత్ర వర్షాణాం శతకం మునే || ౧౧ ||
 న లబ్ధం తు మయా తత్ర కమలస్థానముత్తమమ్ |
 సంశయం చ పునః ప్రాప్తః కమలే గన్తుముత్సుకః || ౧౨ ||
 ఆరురోహాథ కమలం నాలమార్గేణ వై మునే |
 కుడ్యలం కమలస్యాథ లబ్ధవాన్న విమోహితః || ౧౩ ||
 నాలమార్గేణ భ్రమతో గతం వర్షశతం పునః |
 క్షణమాత్రం తదా తత్ర తతస్త్విషన్విమోహితః || ౧౪ ||
 తదా వాణీ సముత్పన్నా తపేతి పరమా శుభా |
 శివేచ్ఛయా పరా వ్యోమ్నా మోహవిధ్వంసినీ మునే || ౧౫ ||
 తచ్చుత్వా వ్యోమవచనం ద్వాదశాబ్దం ప్రయత్నతః |
 పునస్తప్తం తపో ఘోరం ద్రష్టుం స్వజనకం తదా || ౧౬ ||
 తదా హి భగవాన్విష్ణుశ్చతుర్బాహుః సులోచనః |
 మయ్యేవానుగ్రహం కర్తుం ద్రుతమావిర్భభూవ హ || ౧౭ ||
 శక్తిచక్రాయుధకరో గదాపద్మధరః పరః |
 ఘనశ్యామలసర్వాఙ్గుః పీతామృరధరః పరః || ౧౮ ||
 ముకుటాదిమహాభూషః ప్రసన్నముఖపఙ్కజః |
 కోటికన్దర్పసఙ్కాశఃసన్ధస్థో మోహితేన సః || ౧౯ ||
 తద్ దృష్ట్వా సున్దరం రూపం విస్మయం పరమం గతః |
 కాలాభం కాఙ్చనాభం చ సర్వాత్మానం చతుర్భుజమ్ || ౨౦ ||
 తథాభూతమహం దృష్ట్వా సదసన్మయమాత్మనా |
 నారాయణం మహాబాహుం హర్షితో హ్యభవం తదా || ౨౧ ||
 మాయయా మోహితః శమోన్నదా లీలాత్మనః ప్రభోః |

అవిజ్ఞాయ స్వజనకం తమవోచం ప్రహర్షితః ॥ ౨౨॥

బ్రహ్మోవాచ ।

కస్త్వం వదేతి హస్తేన సముత్థాప్య సనాతనమ్ ।

తదా హస్తప్రహారేణ తీవ్రేణ సుదృఢేన తు ॥ ౨౩॥

ప్రబుద్ధ్యోత్థాయ శయనాత్సమాసీనః క్షణం వశీ ।

దదర్శ నిద్రావిక్లిన్న నీరజామలలోచనః ॥ ౨౪॥

మామత్ర సంస్థితం భాసాధ్యాసితో భగవాన్వరిః ।

ఆహ చోత్థాయ బ్రహ్మోణం హసన్మాం మధురం సకృత్ ॥ ౨౫॥

విష్ణురువాచ ।

స్వాగతం స్వాగతం వత్స పితామహ మహాద్యుతే ।

నిర్భయో భవ దాస్యేఽహం సర్వాన్కామాన్న సంశయః ॥ ౨౬॥

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా స్మితపూర్వం సురర్షభః ।

రజసా బద్ధవైరశ్చ తమవోచం జనార్దనమ్ ॥ ౨౭॥

బ్రహ్మోవాచ ।

భాషనే వత్స వత్సేతి సర్వసంహారకారణమ్ ।

మామిహోతి స్మితం కృత్వా గురుః శిష్యమివానఘ ॥ ౨౮॥

కర్తారం జగతాం సాక్షాత్ప్రకృతేశ్చ ప్రవర్తకమ్ ।

సనాతనమజం విష్ణుం విరిశ్చిం విష్ణుసమ్భవమ్ ॥ ౨౯॥

విశ్వాత్మానం విధాతారం ధాతారం పఙ్కజేక్షణమ్ ।

కిమర్థం భాషనే మోహోద్వక్తుమర్హసి సత్వరమ్ ॥ ౩౦॥

వేదో మాం వక్తి నియమాత్స్వయముభవమజం విభుమ్ ।

పితామహం స్వరాజం చ పరమేష్ఠినముత్తమమ్ ॥ ౩౧॥

ఇత్యాకర్ణ్య హరిర్వాక్యం మమ క్రుద్ధో రమాపతిః ।

సోఽపి మామాహ జానే త్వాం కర్తారమితి లోకతః ॥ ౩౨॥

విష్ణురువాచ ।

కర్తుం ధర్తుం భవానఙ్గాదవతీర్ణో మమావ్యయాత్ ।

విస్మృతోఽసి జగన్నాథం నారాయణమనామయమ్ ॥ ౩౩॥

పురుషం పరమాత్మానం పురుహూతం పురుష్టుతమ్ ।

విష్ణుమమ్యతమీశానం విశ్వస్య ప్రభవోద్భవమ్ ॥ ౩౪॥
 నారాయణం మహాబాహుం సర్వవ్యాపకమీశ్వరమ్ ।
 మన్నాభిపద్మతస్త్యం హి ప్రసూతో నాత్ర సంశయః ॥ ౩౫॥
 తపపరాధో నాస్త్యత్ర త్వయి మాయాకృతం మమ ।
 శృణు సత్యం చతుర్వక్త్ర సర్వదేవేశ్వరో హ్యహమ్ ॥ ౩౬॥
 కర్తా హర్తా చ భర్తా చ న మయాస్తి సమో విభుః ।
 అహమేవ పరం బ్రహ్మ పరం తత్త్వం పితామహ ॥ ౩౭॥
 అహమేవ పరం జ్యోతిః పరమాత్మా త్వహం విభుః ।
 అద్య దృష్టం శ్రుతం సర్వం జగత్సస్మిచ్ఛ్చరాచరమ్ ॥ ౩౮॥
 తత్తద్విద్ధి చతుర్వక్త్ర సర్వం మన్మయమిత్యథ ।
 మయా సృష్టం పురావ్యక్తం చతుర్వింశతితత్త్వకమ్ ॥ ౩౯॥
 నిత్యం తేష్యణవో బద్ధాః సృష్టాః క్రోధభయాదయః ।
 ప్రభావాచ్చ భవానఙ్గాన్యనేకానీహ లీలయా ॥ ౪౦॥
 సృష్టా బుద్ధిర్మయా తస్యామహాఙ్కారస్త్రిధా తతః ।
 తస్మాత్తం పఞ్చకం తస్మాన్మనో దేహేన్ద్రియాణి చ ॥ ౪౧॥
 ఆకాశాదీని భూతాని భౌతికాని చ లీలయా ।
 ఇతి బుద్ధ్యా ప్రజానాథ శరణం వ్రజ మే విధే ॥ ౪౨॥
 అహం త్వాం సర్వదుఃఖేభ్యో రక్షిష్యామి న సంశయః ।
 బ్రహ్మోవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య బ్రహ్మ క్రోధసమన్వితః ।
 కో వా త్వమితి సమృద్ధ్యాబ్రువం మాయావిమోహితః ॥ ౪౩॥
 కిమర్థం భాషనే భూరి బహ్వానర్థకరం వచః ।
 నేశ్వరస్త్యం పరం బ్రహ్మ కశ్చిత్కర్తా భవేత్తవ ॥ ౪౪॥
 మాయయా మోహితశ్చాహం యుద్ధం చక్రే సుదారుణమ్ ।
 హరిణా తేన వై సార్థం శఙ్కరస్య మహాప్రభోః ॥ ౪౫॥
 ఏవం మమ హరేశ్చాసీత్సృజ్గరో రోమహర్షణః ।
 ప్రలయార్ణవమధ్యే తు రజసా బద్ధవైరయోః ॥ ౪౬॥

ఏతస్మిన్నంతరే లిజ్జమభవచ్ఛావయోః పురః |
 ఏవాదశమనార్థం హి ప్రబోధార్థం తథావయోః || ౪౭||
 జ్వాలామాలాసహస్రాధ్యం కాలానలశతోపమమ్ |
 క్షయవృద్ధివినిర్ముక్తమాదిమధ్యాంతపరితమమ్ || ౪౮||
 అనౌపమ్యమనిర్దేశ్యమవ్యక్తం విశ్వసమ్భవమ్ |
 తస్య జ్వాలాసహస్రేణ మోహితో భగవాన్హరిః || ౪౯||
 మోహితం చాహ మామత్ర కిమర్థం స్పర్ధనేఽధునా |
 ఆగతస్తు తృతీయోఽత్ర తిష్ఠతాం యుద్ధమావయోః || ౫౦||
 కుత ఏవాత్ర సమ్భూతః పరీక్షావోఽగ్నిసమ్భవమ్ |
 అథో గమిష్యామ్యనలస్తమ్భస్యానుపమస్య చ || ౫౧||
 పరీక్షార్థం ప్రజానాథ తస్య వై వాయువేగతః |
 భవానూర్ధ్వం ప్రయత్నేన గన్తుమర్హతి సత్వరమ్ || ౫౨||
 బ్రహ్మోవాచ |
 ఏవం వ్యాహృత్య విశ్వాత్మా స్వరూపమకరోత్తదా |
 వారాహమహమప్యాశు హంసత్వం ప్రాప్తవాన్మునే || ౫౩||
 తదాప్రభృతి మామాహుర్హంసహంసో విరాడితి |
 హంస హంసేతి యో బ్రూయాత్స హంసోఽథ భవిష్యతి || ౫౪||
 సుశ్వేతో హ్యనలప్రఖ్యో విశ్వతః పక్షసంయుతః |
 మనోఽనిలజవో భూత్వా గతోర్ధ్వం చోర్ధ్వతః పురా || ౫౫||
 నారాయణోఽపి విశ్వాత్మా సుశ్వేతో హ్యభవత్తదా |
 దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ || ౫౬||
 మేరుపర్వతవర్షాణం గౌరతీక్ష్ణోగ్రదంష్ట్రీణమ్ |
 కాలాదిత్యసమాభాసం దీర్ఘఘాణం మహాస్వనమ్ || ౫౭||
 హ్రాస్వపాదం విచిత్రాఙ్గం జైత్రం దృఢమనౌపమమ్ |
 వారాహాకారమాస్థాయ గతవాన్స్తదధౌ జవాత్ || ౫౮||
 ఏవం వర్షసహస్రం చ చరన్విష్ణురథో గతః |
 తదాప్రభృతి లోకేషు శ్వేతవారాహసంజ్ఞకః || ౫౯||
 కల్పో బభూవ దేవర్షే నరాణాం కాలసంజ్ఞకః |

బభ్రామ బహుధా విష్ణుః ప్రభవిష్ణురథోగతః ॥ ౬౦॥

నాపశ్యదల్పమప్యస్య మూలం లిఙ్గస్య సూకరః ।
తావత్కాలం గతశ్చోర్ధ్వమహమప్యరిసూదన ॥ ౬౧॥

సత్స్వరం సర్వయత్నేన తస్యాన్తం జ్ఞాతుమిచ్ఛయా ।
శ్రాన్తో న దృష్ట్వా తస్యాన్తమహం కాలాదథోగతః ॥ ౬౨॥

తథైవ భగవాన్విష్ణుః శ్రాన్తః కమలలోచనః ।
సర్వదేవనిభస్తూర్ణముత్థితః స మహావపుః ॥ ౬౩॥

సమాగతో మయా సార్థం ప్రణిపత్య భవం ముహుః ।
మాయయా మోహితః శమోఽస్తస్థా సంవిగ్నమానసః ॥ ౬౪॥

పుష్పతః పార్శ్వతశ్చైవ హ్యగ్రతః పరమేశ్వరమ్ ।
ప్రణిపత్య మయా సార్థం సస్మార కిమిదం త్వితి ॥ ౬౫॥

అనిర్దేశ్యం చ తద్రూపమనామ కర్మవర్జితమ్ ।
అలిఙ్గం లిఙ్గతాం ప్రాప్తం ధ్యానమార్గేఽప్యగోచరమ్ ॥ ౬౬॥

స్వస్థం చిత్తం తదా కృత్వా నమస్కారపరాయణౌ ।
బభూవతురుభావావామహం హరిరపి ధ్రువమ్ ॥ ౬౭॥

జానీవో న హి తే రూపం యోఽసి సోఽసి మహాప్రభో ।
నమోఽస్తు తే మహేశాన రూపం దర్శయ నౌ త్వరమ్ ॥ ౬౮॥

ఏవం శరచ్ఛతాన్యాసన్నమస్కారం ప్రకుర్వతోః ।
ఆవయోర్మునిశార్ధూల మదమాస్థితయోస్తదా ॥ ౬౯॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే
విష్ణుబ్రహ్మవివాదవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౮. అష్టమోఽధ్యాయః | శబ్దబ్రహ్మతనువర్ణనమ్ |

బ్రహ్మోవాచ |

ఏవం తయోర్మునిశ్రేష్ఠ దర్శనం కాఙ్క్షమాణయోః |

విగర్వయోశ్చ సురయోః సదా నౌ స్థితయోర్మునే || ౧ ||

దయాలురభవచ్ఛమ్భురీనానాం ప్రతిపాలకః |

గర్విణాం గర్వహర్తా చ సర్వేషాం ప్రభురవ్యయః || ౨ ||

తదా సమభవత్తత్ర నాదో వై శబ్దలక్షణః |

ఓమోమితి సురశ్రేష్ఠాత్సువ్యక్తః ప్లుతలక్షణః || ౩ ||

కిమిదం త్వితి సఙ్ఘోవ్యయ మయా తిష్ఠన్మహాస్వనః |

విష్ణుః సర్వసురాఠోఽన్యై నిర్వైరస్తుష్టచేతసా || ౪ ||

లిక్గస్య దక్షిణే భాగే తథాపశ్యత్సనాతనమ్ |

ఆద్యం వర్ణమకారాఖ్యముకారం చోత్తరే తతః || ౫ ||

మకారం మధ్యతశ్చైవ నాదమన్తేఽస్య చోమితి |

సూర్యమణ్డలవద్ దృష్ట్వా వర్ణమాద్యం తు దక్షిణే || ౬ ||

ఉత్తరే పావకప్రఖ్యముకారమృషిసత్తమ |

శీతాంశుమణ్డలప్రఖ్యం మకారం తస్య మధ్యతః || ౭ ||

తస్యోపరి తదాపశ్యచ్ఛుద్ధస్ఫటికసుప్రభమ్ |

తురీయాతీతమమలం నిష్కలం నిరుపద్రవమ్ || ౮ ||

నిర్దవ్వం కేవలం శూన్యం బాహ్యోభ్యంతరవర్జితమ్ |

సబాహ్యోభ్యంతరే చైవ బాహ్యోభ్యంతరసంస్థితమ్ || ౯ ||

ఆదిమధ్యాంతరహితమానన్దస్యాదికారణమ్ |

సత్యమానన్దమమృతం పరం బ్రహ్మపరాయణమ్ || ౧౦ ||

కుత ఏవాత్ర సమూభతః పరీక్షావోఽగ్నిసమ్భవమ్ |

అథో గమిష్యామ్యనలస్తమ్భస్యానుపమస్య చ || ౧౧ ||

వేదశబ్దోభయావేశం విశ్వాత్మానం వ్యచిన్తయత్ |

తదాభవదృషిస్తత్ర ఋషేః సారతమః స్మృతః || ౧౨ ||

తేనైవ ఋషిణా విష్ణుర్భాతవాన్పరమేశ్వరమ్ |

మహాదేవం పరం బ్రహ్మ శబ్దబ్రహ్మతనుం పరమ్ || ౧౩||
 చిన్నయా రహితో రుద్రో వాచో యన్మనసా సహ |
 అప్రాప్య తన్నివర్తనే వాచ్యస్తేకాక్షరేణ సః || ౧౪||
 ఏకాక్షరేణ తద్వాక్యమృతం పరమకారణమ్ |
 సత్యమానన్దమృతం పరం బ్రహ్మ పరాత్పరమ్ || ౧౫||
 ఏకాక్షరాదకారాఖ్యాద్భగవాన్పిఙ్గకోఽణ్డజః |
 ఏకాక్షరాదుకారాఖ్యాద్ధరిః పరమకారణమ్ || ౧౬||
 ఏకాక్షరాన్మకారాఖ్యాద్భగవాన్నీలలోహితః |
 సర్గకర్తా త్వకారాఖ్యో హ్యుకారాఖ్యస్తు మోహకః || ౧౭||
 మకారాఖ్యస్తు యో నిత్యమనుగ్రహకరోఽభవత్ |
 మకారాఖ్యో విభుర్పిఙ్గి హ్యుకారో బీజ ఉచ్యతే || ౧౮||
 ఉకారాఖ్యో హరిర్యోనిః ప్రధానపురుషేశ్వరః |
 బీజీ చ బీజం తద్ద్యోనిర్నాదాఖ్యశ్చ మహేశ్వరః || ౧౯||
 బీజీ విభజ్య చాత్మానం స్వేచ్ఛయా తు వ్యవస్థితః |
 అస్య లిఙ్గాదభూద్ బీజమకారో బీజనః ప్రభోః || ౨౦||
 ఉకారయోనౌ నిఃక్షిప్తమవర్ధత సమస్తతః |
 సౌవర్ణమభవచ్ఛాన్డమావేద్యం తదలక్షణమ్ || ౨౧||
 అనేకాబ్దం తథా చాప్పు దివ్యమణ్డం వ్యవస్థితమ్ |
 తతో వర్షసహస్రాస్తే ద్విధా కృతమజోద్భవమ్ || ౨౨||
 అణ్డమప్పు స్థితం సాక్షాద్ వ్యాఘాతేనేశ్వరేణ తు |
 తథాస్య సుశుభం హైమం కపాలం చోర్ధ్వసంస్థితమ్ || ౨౩||
 జజ్ఞే సా ద్యౌస్తదపరం పృథివీ పఞ్చులక్షణా |
 తస్మాదణ్డాద్భవో జజ్ఞే కకారాఖ్యశ్చతుర్ముఖః || ౨౪||
 స స్రష్టా సర్వలోకానాం స ఏవ త్రివిధః ప్రభుః |
 ఏవమోమోమితి ప్రోక్తమిత్యాహుర్యజుషాం వరాః || ౨౫||
 యజుషాం వచనం శ్రుత్వా ఋచః సామాని సాదరమ్ |
 ఏవమేవ హరే బ్రహ్మాన్నిత్యాహుశ్చావయోస్తదా || ౨౬||

తతో విజ్ఞాయ దేవేశం యథావచ్ఛక్తిసమ్భవైః ।
 మన్తైర్మహేశ్వరం దేవం తుష్టావ సుమహోదయమ్ ॥ ౨౭॥
 ఏతస్మిన్నంతరేఽన్యచ్చ రూపమద్భుతసుందరమ్ ।
 దదర్శ చ మయా సార్థం భగవాన్విశ్వపాలకః ॥ ౨౮॥
 పఞ్చవక్త్రం దశభుజం గౌరకర్పూరవన్మనే ।
 నానాకాన్తినమాయుక్తం నానాభూషణభూషితమ్ ॥ ౨౯॥
 మహోదారం మహావీర్యం మహాపురుషలక్షణమ్ ।
 తం దృష్ట్వా పరమం రూపం కృతార్థోఽభూన్మయా హరిః ॥ ౩౦॥
 అథ ప్రసన్నో భగవాన్మహేశః పరమేశ్వరః ।
 దివ్యం శబ్దమయం రూపమాఖ్యాయ ప్రహసన్ధితః ॥ ౩౧॥
 ఆకారస్తస్య మూర్ధా హి లలాటో దీర్ఘ ఉచ్యతే ।
 ఇకారో దక్షిణం నేత్రమీకారో వామలోచనమ్ ॥ ౩౨॥
 ఉకారో దక్షిణం శ్రోత్రమూకారో వామ ఉచ్యతే ।
 ఋకారో దక్షిణం తస్య కపోలం పరమేష్ఠినః ॥ ౩౩॥
 వామం కపోలమృకారో లృ లృ నాసాపుటే ఉభే ।
 ఏకారశోఽష్ట ఊర్ధ్వశ్చ ఘ్రోకారస్త్యధరో విభోః ॥ ౩౪॥
 ఓకారశ్చ తథౌకారో దంతపఙ్క్తిద్వయం క్రమాత్ ।
 అమస్తు తాలునీ తస్య దేవదేవస్య శూలినః ॥ ౩౫॥
 కాదిపఞ్చాక్షరాణ్యస్య పఞ్చ హస్తాశ్చ దక్షిణే ।
 చాదిపఞ్చాక్షరాణ్యేవం పఞ్చ హస్తాస్తు వామతః ॥ ౩౬॥
 టాదిపఞ్చాక్షరం పాదాస్తాది పఞ్చాక్షరం తథా ।
 పకార ఉదరం తస్య ఫకారః పార్శ్వ ఉచ్యతే ॥ ౩౭॥
 బకారో వామపార్శ్వస్తు భకారః స్కన్ధ ఉచ్యతే ।
 మకారో హృదయం శమోర్భ్రహోదేవస్య యోగినః ॥ ౩౮॥
 యకారాదిసకారాంతా విభోర్వై స్తప్తధాతవః ।
 హకారో నాభిరూపో హి ఉకారో ఘ్రాణ ఉచ్యతే ॥ ౩౯॥
 ఏవం శబ్దమయం రూపమగుణస్య గుణాత్మనః ।

దృష్ట్వా తముమయా సార్థం కృతార్థోఽభూన్మయా హరిః ॥ ౪౦॥

ఏవం దృష్ట్వా మహేశానం శబ్దబ్రహ్మతనుం శివమ్ ।
ప్రణమ్య చ మయా విష్ణుః పునశ్చాపశ్యదూర్ధ్వతః ॥ ౪౧॥

ఓఙ్కారప్రభవం మన్తం కలాపఞ్చకసంయుతమ్ ।
శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశం శుభాష్టత్రింశదక్షరమ్ ॥ ౪౨॥

మేధాకారమభూద్భూయః సర్వధర్మార్థసాధకమ్ ।
గాయత్రీప్రభవం మన్తం సహితం వశ్యకారకమ్ ॥ ౪౩॥

చతుర్వింశతివర్ణాఢ్యం చతుష్కాలమనుత్తమమ్ ।
అథ పఞ్చసీతం మన్తం కలాష్టకసమాయుతమ్ ॥ ౪౪॥

ఆభిచారికమత్యర్థం ప్రాయస్త్రింశచ్ఛుభాక్షరమ్ ।
యజుర్వేదసమాయుక్తం పఞ్చవింశచ్ఛుభాక్షరమ్ ॥ ౪౫॥

కలాష్టకసమాయుక్తం సుశ్వేతం శాన్తికం తథా ।
త్రయోదశకలాయుక్తం బాలాద్వైః సహ లేహితమ్ ॥ ౪౬॥

బభూవురస్య చోత్పత్తివృద్ధిసంహారకారణమ్ ।
వర్ణా ఏకాధికాః షష్టిరస్య మన్తవరస్య తు ॥ ౪౭॥

పునర్మృత్యుజ్ఞాయం మన్తం పఞ్చాక్షరమతః పరమ్ ।
చింతామణిం తథా మన్తం దక్షిణామూర్తిసంజ్ఞకమ్ ॥ ౪౮॥

తతస్తత్త్వమసీత్సుక్తం మహావాక్యం హరస్య చ ।
పఞ్చమన్త్రాంస్తథా లభ్వా జిజాప భగవాన్హరిః ॥ ౪౯॥

అథ దృష్ట్వా కలావర్ణమృగ్యజఃసామరూపిణమ్ ।
ఈశానమీశముకుటం పురుషాఖ్యం పురాతనమ్ ॥ ౫౦॥

అఘోరహృదయం హృద్యం సర్వగుహ్యం సదాశివమ్ ।
వామపాదం మహాదేవం మహాభోగీన్ద్రభూషణమ్ ॥ ౫౧॥

విశ్వతః పాదవన్తం తం విశ్వతోఽక్షికరం శివమ్ ।
బ్రహ్మణోఽధిపతిం సర్గస్థితిసంహారకారణమ్ ॥ ౫౨॥

తుష్టావ వాగ్భిరిష్టాభిః సామ్భం వరదమీశ్వరమ్ ।
మయా చ సహితో విష్ణుర్భగవాంస్తుష్టచేతసా ॥ ౫౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే
శబ్దబ్రహ్మతనవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౮॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౯. నవమోఽధ్యాయః । శివతత్త్వవర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

అథాకర్ణ్య నుతిం విష్ణుకృతాం స్వస్య మహేశ్వరః ।

ప్రాదుర్బభూవ సుప్రీతః సవామః కరుణానిధిః ॥ ౧॥

పంచవక్త్రస్త్రియనో భాలచంద్రో జటాధరః ।

గౌరవర్ణో విశాలాక్షో భస్మోద్ధూలితవిగ్రహః ॥ ౨॥

దశబాహుర్నీలగలః సర్వాభరణభూషితః ।

సర్వాంగసుందరో భస్మత్రిపుణ్ణాఙ్కితమస్తకః ॥ ౩॥

తం దృష్ట్వా తాదృశం దేవం సవామం పరమేశ్వరమ్ ।

తుష్టావ పునరిష్టాభిరాస్ఫిర్భిర్విష్ణుర్మయా సహ ॥ ౪॥

నిగమం శ్వాసరూపేణ దదౌ తస్మై తతో హరః ।

విష్ణవే చ ప్రసన్నాత్మా మహేశః కరుణాకరః ॥ ౫॥

తతో జ్ఞానమదాత్తస్మై రహస్యం పరమాత్మనే ।

పరమాత్మా పునర్మహ్యం దత్తవాన్కృపయా మునే ॥ ౬॥

సమ్ప్రీప్య నిగమం విష్ణుః పప్రచ్ఛ పునరేవ తమ్ ।

కృతార్థః సాంజ్ఞాలిర్నత్వా మయా సహ మహేశ్వరమ్ ॥ ౭॥

విష్ణురువాచ ।

కథం చ తుష్యనే దేవ మయా పూజ్యః కథం ప్రభో ।

కథం ధ్యానం ప్రకర్తవ్యం కథం వ్రజసి వశ్యతామ్ । ౮॥

కిం కర్తవ్యం మహాదేవ హ్యేవాభ్యాం తవ శాసనాత్ ।

సదా సదాజ్ఞాపయ నౌ ప్రీత్యర్థం కురు శంకర ॥ ౯॥

ఏతత్సర్వం మహారాజ కృపాం కృత్వావయోః ప్రభో |
కథనీయం తథాన్యచ్చ విజ్ఞాయ స్వానుగౌ శివ || ౧౦||

బ్రహ్మోవాచ |

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా ప్రసన్నో భగవాన్వరః |
ఉవాచ వచనం ప్రీత్యా సుప్రసన్నః కృపానిధిః || ౧౧||

శ్రీశివ ఉవాచ |

భక్త్యా చ భవతోర్నూనం ప్రీతోఽహం సురసత్తమౌ |
పశ్యంతం మాం మహాదేవం భయం సర్వం విముఞ్చతామ్ || ౧౨||

మమ లింగం సదా పూజ్యం ధ్యేయం చైతాదృశం మమ |
ఇదాసీం దృశ్యతే యద్వత్తథా కార్యం ప్రయత్నతః || ౧౩||

పూజితో లింగరూపేణ ప్రసన్నో వివిధం ఫలమ్ |
దాస్యామి సర్వలోకేభ్యో మనోఽభీష్టాన్యనేకశః || ౧౪||

యదా దుఃఖం భవేత్తత్ర యువయోః సురసత్తమౌ |
పూజితే మమ లింగే చ తదా స్యాద్ దుఃఖనాశనమ్ || ౧౫||

యువాం ప్రసూతౌ ప్రకృతేర్మదీయాయా మహాబలౌ |
సవ్యాపసవ్యాగత్రాభ్యాం మమ సర్వేశ్వరస్య హి || ౧౬||

అయం మే దక్షిణాత్పార్శ్వాద్ బ్రహ్మ లోకపితామహః |
వామపార్శ్వాచ్చ విష్ణుస్తవం సముత్పన్నః పరాత్మనః || ౧౭||

ప్రీతోఽహం యువయోః సమ్యగ్వరం దద్యాం యథేప్పితమ్ |
మయి భక్తిర్పథా భూయాద్యువయోరభ్యనుజ్ఞయా || ౧౮||

పార్థివీం చైవ మన్మూర్తిం విధాయ కురుతం యువామ్ |
సేవాం చ వివిధాం ప్రాజ్ఞౌ కృత్వా సుఖమవాప్స్యథః || ౧౯||

బ్రహ్మన్సృష్టిం కురు త్వం హి మదాజ్ఞాపరిపాలకః |
వత్స వత్స హరే త్వం చ పాలయైవం చరాచరమ్ || ౨౦||

బ్రహ్మోవాచ |

ఇత్యుక్త్వా నౌ ప్రభుస్తాభ్యాం పూజావిధిమదాచ్ఛభామ్ |
యేనైవ పూజితః శమ్భుః ఫలం యచ్ఛత్యనేకశః || ౨౧||

ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భోర్మయా చ సహితో హరిః |

ప్రత్యువాచ మహేశానం ప్రణిపత్య కృతాజ్ఞులిః ॥ ౨౨॥

విష్ణురువాచ ।

యది ప్రీతిః సముత్పన్నా యది దేయో వరశ్చ నౌ ।

భక్తిర్భవతు నౌ నిత్యం త్వయి చావ్యభిచారిణీ ॥ ౨౩॥

త్వమవ్యవతరస్వాద్య శీలయా నిర్గుణోఽపి హి ।

సహాయం కురు నౌ తాత త్వం పరః పరమేశ్వరః ॥ ౨౪॥

ఆవయోర్దేవదేవేశ వివాదమపి శోభనమ్ ।

ఇహోగతో భవాన్యస్మాద్వివాదశమనాయ నౌ ॥ ౨౫॥

బ్రహ్మోవాచ ।

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా పునః ప్రాహ హరో హరిమ్ ।

ప్రణిపత్య స్థితం మూర్ధ్నా కృతాజ్ఞులిపుటః స్వయమ్ ॥ ౨౬॥

శ్రీమహేశ ఉవాచ ।

ప్రలయస్థితిస్సర్గాణాం కర్తాహం సగుణోఽగుణః ।

పరబ్రహ్మ నిర్వికారీ సచ్చిదానందక్షణః ॥ ౨౭॥

త్రిధా భిన్నో హ్యహం విష్ణో బ్రహ్మవిష్ణుహరాఖ్యయా ।

సర్గరక్షాలయగుణైర్నిష్కలోఽహం సదా హరే ॥ ౨౮॥

స్తుతోఽహం యత్త్వయా విష్ణో బ్రహ్మణా మేఽవతారణే ।

ప్రార్థనాం తాం కరిష్యామి సత్యాం యద్భక్తవత్సలః ॥ ౨౯॥

మద్రూపం పరమం బ్రహ్మన్నీదృశం భవదక్లతః ।

ప్రకటిభవితా లోకే నామ్నా రుద్రః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౦॥

మదంశాత్తస్య సామర్థ్యం న్యూనం నైవ భవిష్యతి ।

యోఽహం సోఽహం న భేదోఽస్తి పూజావిధివిధానతః ॥ ౩౧॥

యథా చ జ్యోతిషః సజ్గాజ్జలాదేః స్పర్శతా న వై ।

తథా మమాగుణస్యాపి సంయోగాద్ బన్ధనం న హి ॥ ౩౨॥

శివరూపం మమైతచ్చ రుద్రోఽపి శివవత్తదా ।

న తత్ర పరభేదో వై కర్తవ్యశ్చ మహామునే ॥ ౩౩॥

వస్తుతో హ్యేకరూపం హి ద్విధా భిన్నం జగత్సుత ।

ఆతో భేదో న విజ్ఞేయః శివే రుద్రే కదాచన ॥ ౩౪॥

సువర్ణస్య యథైకస్య వస్తుత్వం నైవ గచ్ఛతి ।
 అలంకృతికృతే దేవ నామభేదో న వస్తుతః ॥ ౩౫॥
 యథైకస్యా మృదో భేదో నానాపాత్రే న వస్తుతః ।
 కారణస్యైవ కార్యే న సన్నిధానం నిదర్శనమ్ ॥ ౩౬॥
 జ్ఞాతవ్యం బుధవర్త్యైశ్చ నిర్మలజ్ఞానిభిః సురౌ ।
 ఏవం జ్ఞాత్వా భవద్భ్యాం తు న దృశ్యం భేదకారణమ్ ॥ ౩౭॥
 వస్తువత్ సర్వదృశ్యం చ శివరూపం మతం మమ ।
 అహం భవానజ్జైవ రుద్రో యోఽయం భవిష్యతి ॥ ౩౮॥
 ఏకరూపా న భేదస్తు భేదే వై బద్ధనం భవేత్ ।
 తథాపి చ మదీయం హి శివరూపం సనాతనమ్ ॥ ౩౯॥
 మూలీభూతం సదోక్తం చ సత్యజ్ఞానమనన్తకమ్ ।
 ఏవం జ్ఞాత్వా సదా ధ్యేయం మనసా వైవ తత్త్వతః ॥ ౪౦॥
 శ్రూయతాం వైవ భో బ్రహ్మన్ యద్గోప్యం కథ్యతే మయా ।
 భవంతౌ ప్రకృతేర్యాతౌ నాయం వై ప్రకృతేః పునః ॥ ౪౧॥
 మదాజ్ఞా జాయతే తత్ర బ్రహ్మణో భృకుటేరహమ్ ।
 గుణేష్వపి యథా ప్రోక్తస్తామసః ప్రకృతో హరః ॥ ౪౨॥
 వైకారికశ్చ విజ్ఞేయో యోఽహంకార ఉదాహృతః ।
 నామతో వస్తుతో నైవ తామసః పరిచక్ష్యతే ॥ ౪౩॥
 ఏతస్మాత్కారణాద్ బహున్కరణీయమిదం త్వయా ।
 సృష్టికర్తా భవ బ్రహ్మన్సృష్టేశ్చ పాలకో హరిః ॥ ౪౪॥
 మదీయశ్చ తథాంశో యో లయకర్తా భవిష్యతి ।
 ఇయం యా ప్రకృతిర్దేవీ హ్యుమాఖ్యా పరమేశ్వరీ ॥ ౪౫॥
 తస్యాస్తు శక్తిర్వాగ్దేవీ బ్రహ్మణం సా భజిష్యతి ।
 అన్యా శక్తిః పునస్తత్ర ప్రకృతేః సమభవిష్యతి ॥ ౪౬॥
 సమాశ్రయిష్యతే విష్ణుం లక్ష్మీరూపేణ సా తదా ।
 పునశ్చ కాతీ నామ్నా సా మదంశం ప్రాప్స్యతి ధ్రువమ్ ॥ ౪౭॥
 జ్యోతీరూపేణ సా తత్ర కార్యార్థే సమభవిష్యతి ।
 ఏవం దేవ్యాస్తథా ప్రోక్తాః శక్తయః పరమాః శుభాః ॥ ౪౮॥

సృష్టిస్థితిలయానాం హి కార్యం తాసాం క్రమాద ధ్రువమ్ |

ఏతస్యాః ప్రకృతేరంశా మత్ప్రియాయాః సురోత్తమ || ౪౯||

త్వం చ లక్ష్మీముపాశ్రిత్య కార్యం కర్తుమిహార్హసి |

బ్రహ్మాంస్త్యం చ గిరాం దేపీం ప్రకృత్యంశామవాప్య చ || ౫౦||

సృష్టికార్యం హృదా కర్తుం మన్నిరేశాదిహార్హసి |

అహం కాలీం సమాశ్రిత్య మత్ప్రియాంశాం పరాత్పరామ్ || ౫౧||

రుద్రరూపేణ ప్రలయం కరిష్యే కార్యముత్తమమ్ |

చతుర్వర్ణమయం లోకం తత్సర్వైరాశ్రమైర్ధ్రువమ్ || ౫౨||

తదవ్యైర్వివిధైః కార్యైః కృత్వా సుఖమవాప్సుధః |

జ్ఞానవిజ్ఞానసంయుక్తో లోకానాం హితకారకః || ౫౩||

ముక్తిదోఽత్ర భవానద్య భవ లోకే మదాజ్ఞయా |

మద్దర్శనే ఫలం యద్వత్తదేవ తవ దర్శనే || ౫౪||

ఇతి దత్తో వరస్తేఽద్య సత్యం సత్యం న సంశయః |

మమైవ హృదయే విష్ణుర్విష్ణోశ్చ హృదయే హ్యహమ్ || ౫౫||

ఉభయోరన్తరం యో వై న జానాతి మనో మమ |

వామాఙ్గణో మమ హరిర్దక్షిణాఙ్గోద్భవో విధిః || ౫౬||

మహాప్రలయకృద రుద్రో విశ్వాత్మా హృదయోద్భవః |

త్రిధా భిన్నో హ్యహం విష్ణో బ్రహ్మవిష్ణుభవాఖ్యయా || ౫౭||

సర్గరక్షాలయకరస్త్రిగుణై రజ ఆదిభిః |

గుణభిన్నః శివః సాక్షాత్ప్రకృతే పురుషాత్పరః || ౫౮||

పరం బ్రహ్మాద్వయో నిత్యోఽనన్తః పూర్ణో నిరజ్ఞానః |

అన్తస్తమో బహిఃసత్త్వస్త్రిజగత్పాలకో హరిః || ౫౯||

అన్తఃసత్త్వస్తమోబాహ్యస్త్రిజగల్లయకృద్ధరః || ౬౦||

అన్తర్బహిరజశ్చైవ త్రిజగత్సృష్టికృద్విధిః |

ఏవం గుణాస్త్రిదేవేషు గుణభిన్నః శివః స్మృతః || ౬౧||

విష్ణో సృష్టికరం ప్రీత్యా పాలయేనం పితామహమ్ |

సమూపజ్యస్త్రిషు లోకేషు భవిష్యసి మదాజ్ఞయా || ౬౨||

తవ సేవ్యో విధేశ్చాపి రుద్ర ఏవ భవిష్యతి ।

శివపూర్ణావతారో హి త్రిజగల్లయకారకః ॥ ౬౩॥

పాద్మే భవిష్యతి సుతః కల్పే తవ పితామహః ।

తదా ద్రక్ష్యసి మాం చైవ సోఽపి ద్రక్ష్యతి పద్మజః ॥ ౬౪॥

ఏవముక్త్వా మహేశానః కృపాం కృత్వాతులాం హరః ।

పునః ప్రోవాచ సుప్రీత్యా విష్ణుం సర్వేశ్వరః ప్రభుః ॥ ౬౫॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే
శివతత్త్వవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౦. దశమోఽధ్యాయః । పరమశివతత్త్వవర్ణనమ్ ।

పరమేశ్వర ఉవాచ ।

అన్యచ్ఛృణు హరే విష్ణో శాసనం మమ సువ్రత ।

సదా సర్వేషు లోకేషు మాన్యః పూజ్యో భవిష్యసి ॥ ౧॥

బ్రహ్మణా నిర్మితే లోకే యదా దుఃఖం ప్రజాయతే ।

తదా త్వం సర్వదుఃఖానాం నాశాయ తత్పరో భవ ॥ ౨॥

సహాయం తే కరిష్యామి సర్వకార్యే చ దుఃసహే ।

తవ శత్రూన్ష్టనిష్యామి దుఃసాధ్యాన్పరమోత్కటాన్ ॥ ౩॥

వివిధానవతారాంశ్చ గృహీత్వా కీర్తిముత్తమామ్ ।

విస్తారయ హరే లోకే తారణాయ పరో భవ ॥ ౪॥

గుణరూపో హ్యహం రుద్రో హ్యనేన వపుషా సదా ।

కార్యం కరిష్యే లోకానాం తవాశక్యం న సంశయః ॥ ౫॥

రుద్రధ్యేయో భవాంశ్చైవ భవధ్యేయో హరస్తథా ।

యువయోరస్తరం వైవ తవ రుద్రస్య కిఞ్చన ॥ ౬॥

వస్తుతశ్చాపి చైకత్వం వరతోఽపి తధైవ చ |
 లీలయాపి మహావిష్ణో సత్యం సత్యం న సంశయః || ౭||
 రుద్రభక్తో నరో యస్తు తవ నిన్దాం కరిష్యతి |
 తస్య పుణ్యం చ నిఖిలం ద్రుతం భస్మ భవిష్యతి || ౮||
 నరకే పతనం తస్య త్వద్వేషాత్పురుషోత్తమ |
 మదాజ్ఞయా భవేద్విష్ణో సత్యం సత్యం న సంశయః || ౯||
 లోకేఽస్మిన్సుక్తిదో నృణాం భుక్తిదశ్చ విశేషతః |
 ధ్యేయః పూజ్యశ్చ భక్తానాం నిగ్రహానుగ్రహౌ కురు || ౧౦||
 ఇత్యుక్త్వా మాం చ ధాతారం హస్తే ధృత్వా స్వయం హరిమ్ |
 కథయామాస దుఃఖేషు సహాయో భవ సర్వదా || ౧౧||
 సర్వాధ్యక్షశ్చ సర్వేషు భక్తిముక్తిప్రదాయకః |
 భవ త్వం సర్వదా శ్రేష్ఠః సర్వకామప్రసాధకః || ౧౨||
 సర్వేషాం ప్రాణరూపశ్చ భవ త్వం చ మమాజ్ఞయా |
 సజ్కుటే భజనీయో హి స రుద్రో మత్తనుర్హరే || ౧౩||
 త్వాం యః సమాశ్రితో నూనం మామేవ స సమాశ్రితః |
 అన్తరం యశ్చ జానాతి నిరయే పతతి ద్రువమ్ || ౧౪||
 ఆయుర్హలం శృణుష్యాద్య త్రిదేవానాం విశేషతః |
 సన్దేహోఽత్ర న కర్తవ్యో బ్రహ్మవిష్ణుహారాత్మనామ్ || ౧౫||
 చతుర్వ్యగసహస్రాణి బ్రహ్మణో దినముచ్యతే |
 రాత్రిశ్చ తావతీ తస్య మానమేతక్రమేణ హ || ౧౬||
 తేషాం త్రింశద్దినైర్మాసో ద్వాదశస్తైశ్చ వత్సరః |
 శతవర్షప్రమాణేన బ్రహ్మాయుః పరికీర్తితమ్ || ౧౭||
 బ్రహ్మణో వర్షమాత్రేణ దినం వైష్ణవముచ్యతే |
 సోఽపి వర్షశతం యావదాత్మమానేన జీవతి || ౧౮||
 వైష్ణవేన తు వర్షేణ దినం రౌద్రం భవేద్ ద్రువమ్ |
 హరో వర్షశతే యాతే నరరూపేణ సంస్థితః || ౧౯||
 యావదుచ్ఛ్విసితం వక్త్రే సదాశివసముద్భవమ్ |
 పశ్చాచ్ఛక్తిం సమభ్యేతి యావన్నిఃశ్వసితం భవేత్ || ౨౦||

నిఃశ్వాసోచ్ఛ్వాసితానాం చ సర్వేషామేవ దేహినామ్ ।
బ్రహ్మవిష్ణుహరాణాం చ గంధర్వోరగరక్షసామ్ ॥ ౨౧॥

ఏకవింశనహస్రాణి శతైః షడ్భిః శతాని చ ।
అహోరాత్రాణి చోక్తాని ప్రమాణం సురసత్తమా ॥ ౨౨॥

షడ్భిరుచ్ఛ్వాసనిఃశ్వాసైః పలమేకం ప్రవర్తితమ్ ।
ఘటీ షష్టిపలా ప్రోక్తా సా షష్ట్యా చ దినం నిశా ॥ ౨౩॥

నిఃశ్వాసోచ్ఛ్వాసితానాం చ పరిసంఖ్యా న విద్యతే ।
సదాశివసముత్థానమేతస్మాతోఽక్షయః స్మృతః ॥ ౨౪॥

ఇత్థం రూపం త్వయా తావద్రక్షణీయం మమాజ్ఞయా ।
తావత్సృష్టేశ్చ కార్యం వై కర్తవ్యం వివిధైర్గుణైః ॥ ౨౫॥

బ్రహ్మోవాచ ।
ఇత్యాకర్ణ్య వచః శంఖోర్మయా చ భగవాన్వారిః ।
ప్రణీపత్య చ విశ్వేశం ప్రాహ మన్దతరం వశీ ॥ ౨౬॥

విష్ణురువాచ ।
శంకర శ్రూయతామేతత్కృపాసిన్ధో జగత్పతే ।
సర్వమేతత్కరిష్యామి భవదాజ్ఞావశానుగః ॥ ౨౭॥

మమ ధ్యేయః సదా త్వం చ భవిష్యసి న చాన్యథా ।
భవతః సర్వసామర్థ్యం లబ్ధం చైవ పురా మయా ॥ ౨౮॥

క్షణమాత్రమపి స్వామిన్ద్రవ ధ్యానం పరం మమ ।
చేతసో దూరతో నైవ సజ్గచ్ఛతు కదాచన ॥ ౨౯॥

మమ భక్తశ్చ యః స్వామిన్ద్రవ నిన్దాం కరిష్యతి ।
తస్య వై నిరయే వాసం ప్రయచ్ఛ నియతం ధ్రువమ్ ॥ ౩౦॥

త్వద్భక్తో యో భవేత్ స్వామిన్మమ ప్రియతరో హి సః ।
ఏవం వై యో విజానాతి తస్య ముక్తిర్న దుర్లభా ॥ ౩౧॥

మహిమా చ మదీయోఽద్య వర్ధితో భవతా ధ్రువమ్ ।
కదాచిదగుణశ్చైవ జాయతే క్షమ్యతామితి ॥ ౩౨॥

బ్రహ్మోవాచ ।

తదా శమ్భుస్తదీయం హి శ్రుత్వా వచనముత్తమమ్ ।

ఉవాచ విష్ణుం సుప్రీత్యా క్షమ్యా తేఽగుణతా మయా ॥ ౩౩॥

ఏవముక్త్యా హరిం నౌ స కరాభ్యాం పరమేశ్వరః ।

పస్పర్శ సకలాణ్డేషు కృపయా తు కృపానిధిః ॥ ౩౪॥

ఆదిశ్య వివిధాన్ధర్మాన్సర్వదుఃఖహరో హరః ।

దదౌ వరాననేకాంశ్చావయోర్హితచిక్ష్ీర్షయా ॥ ౩౫॥

తతః స భగవాన్ శమ్భుః కృపయా భక్తవత్సలః ।

దృష్ట్వా సమృశ్యతోః శీఘ్రం తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౩౬॥

తదాప్రభృతి లోకేఽస్మిల్లిజ్జపూజావిధిః స్మృతః ।

లిక్లే ప్రతిష్ఠితః శమ్భుర్భుక్తిముక్తిప్రదాయకః ॥ ౩౭॥

లిజ్జవేదిర్మహాదేవీ లిజ్జం సాక్షాన్మహేశ్వరః ।

లయనాల్లిజ్జమిత్సుక్తం తత్రైవ నిఖిలం జగత్ ॥ ౩౮॥

యస్తు లైజ్జం పఠేన్నిత్యమాఖ్యానం లిజ్జసన్నిధౌ ।

షణ్మాసాచ్ఛివరూపో వై నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౩౯॥

యస్తు లిజ్జసమీపే తు కార్యం కిచ్ఛ్చిత్కరోతి చ ।

తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం న శక్నోమి మహామునే ॥ ౪౦॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే

పరమ శివతత్త్వవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౦॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్రాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౧. ఏకాదశోఽధ్యాయః । శివపూజావిధివర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

సూత సూత మహాభాగ వ్యాసశిష్య నమోఽస్తు తే ।

శ్రావితాద్యాద్భుతా వైవీ కథా పరమపావనీ ॥ ౧॥

తత్రాద్భుతా మహాదివ్యా లిక్లేత్పత్తిః శ్రుతా శుభా ।

శ్రుత్వా యస్యాః ప్రభావం చ దుఃఖనాశో భవేదిహ ॥ ౨॥

బ్రహ్మనారదసంవాదమనుస్మత్య దయానిధే ।
శివార్చనవిధిం బ్రూహి యేన తుష్టో భవేచ్ఛివః ॥ ౩॥

బ్రాహ్మణైః క్షత్రియైర్వైశ్యైః శూద్రైర్వా పూజ్యతే శివః ।
కథం కార్యం చ తద్ బ్రూహి యథా వ్యాసముఖాచ్ఛృతమ్ ॥ ౪॥

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తేషాం శర్మదం శ్రుతిసమ్మతమ్ ।
ఉవాచ సకలం ప్రీత్యా మునిప్రశ్నానుసారతః ॥ ౫॥

సూత ఉవాచ ।

సాధు పృష్టం భవద్భిశ్చ తద్రహస్యం మునీశ్వరాః ।
తదహం కథయామ్యద్య యథాబుద్ధి యథాశ్రుతమ్ ॥ ౬॥

భవద్భిః పృచ్ఛ్యతే యద్వత్తథా వ్యాసేన వై పురా ।
పృష్టం సనత్కుమారాయ తచ్ఛ్రుతం హ్యుపమన్యనా ॥ ౭॥

తతో వ్యాసేన వై శ్రుత్వా శివపూజాదికం చ యత్ ।
మహ్యం చ పారితం తేన లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౮॥

తచ్ఛ్రుతం వైవ కృష్ణేన హ్యుపమన్యోర్మహాత్మనః ।
తదహం కథయిష్యామి యథా బ్రహ్మోవదత్పురా ॥ ౯॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శ్శృణు నారద వక్ష్యామి సక్షిపాల్లిజపూజనమ్ ।
వక్తుం వర్షశతేనాపి న శక్యం విస్తరాన్మునే ॥ ౧౦॥

ఏవం తు శాఙ్కరం రూపం సుఖం స్వచ్ఛం సనాతనమ్ ।
పూజయేత్పరయా భక్త్యా సర్వకామఫలాప్తయే ॥ ౧౧॥

దారిద్ర్యం రోగదుఃఖం చ పీడనం శత్రుసమ్భవమ్ ।
పాపం చతుర్విధం తావద్యావన్నార్చయతే శివమ్ ॥ ౧౨॥

సమ్నూజితే శివే దేవే సర్వదుఃఖం విలీయతే ।
సమ్పద్యతే సుఖం సర్వం పశ్చాన్ముక్తిరవాప్యతే ॥ ౧౩॥

యో వై మానుష్యమాశ్రిత్య ముఖ్యం సన్తానతః సుఖమ్ ।
తేన పూజ్యో మహాదేవః సర్వకార్యార్థసాధకః ॥ ౧౪॥

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చ విధివక్త్రమాత్ ।

శంకరాంబం ప్రకుర్వన్తు సర్వకామార్థసిద్ధయే ॥ ౧౫॥

ప్రాతఃకాలే సముత్థాయ ముహూర్తే బ్రహ్మసంజ్ఞకే ।

గురోశ్చ స్మరణం కృత్వా శమోష్ణశ్చైవ తథా పునః ॥ ౧౬॥

తీర్థానాం స్మరణం కృత్వా ధ్యానం చైవ హరేరపి ।

మమాపి నిర్జరాణాం వై మున్యాదీనాం తథా మునే ॥ ౧౭॥

తతః స్తోత్రం శమ్భునామ గృహ్ణీయాద్విధిపూర్వకమ్ ।

తతోత్థాయ మలోత్సర్గం దక్షిణస్యాం చరేద్దిశి ॥ ౧౮॥

ఏకాన్తే తు విధిం కుర్యాన్మలోత్సర్గస్య యచ్ఛృతమ్ ।

తదేవ కథయామ్యద్య శ్శాస్త్రాధాయ మనో మునే ॥ ౧౯॥

శుద్ధాం మృదం ద్వీజో లిప్యాత్పంచవారం విశుద్ధయే ।

క్షత్రియశ్చ చతుర్వారం వైశ్యో వారత్రయం తథా ॥ ౨౦॥

శూద్రో ద్వీవారం చ మృదం గృహ్ణీయాద్విధిశుద్ధయే ।

గుదే వాథ సకృల్లిజ్జే వారమేకం ప్రయత్నతః ॥ ౨౧॥

దశవారం వామహస్తే సప్తవారం ద్వయోస్తథా ।

ప్రత్యేకం పాదయోస్తాత త్రివారం కరయోః పునః ॥ ౨౨॥

స్త్రీభిశ్చ శూద్రవత్కార్యం మృదాగ్రహణముత్తమమ్ ।

హస్తా పాదౌ చ ప్రక్షాల్య పూర్వవన్మృదమాహరేత్ ॥ ౨౩॥

దస్తకాష్ఠం తతః కుర్యాత్స్వవర్జక్రమతో నరః ॥ ౨౪॥

విప్రుః కుర్యాద్దస్తకాష్ఠం ద్వాదశాంగులమానతః ।

ఏకాదశాంగులం రాజా వైశ్యః కుర్యాద్దశాంగులమ్ ॥ ౨౫॥

శూద్రో నవాంగులం కుర్యాదితి మానమిదం స్మృతమ్ ।

కాలదోషం విచార్యేవ మానదుష్టం వివర్జయేత్ ॥ ౨౬॥

షష్ఠ్యాద్యామశ్చ నవమి వ్రతమస్తం రవేర్దినమ్ ।

తథా శ్రాద్ధదినం తాత నిషిద్ధం రదధావనే ॥ ౨౭॥

స్నానం తు విధివత్కార్యం తీర్థాదిషు క్రమేణ తు ।

దేశకాలవిశేషేణ స్నానం కార్యం సమస్తకమ్ ॥ ౨౮॥

ఆచమ్య ప్రథమం తత్ర ధౌతవస్త్రాణి ధారయేత్ ।

ఏకాన్తే సుస్థలే స్థిత్యా సన్ధ్యావిధిమథాచరేత్ ॥ ౨౯॥
 యథాయోగ్యం విధిం కృత్వా పూజావిధిమథారభేత్ ।
 మనస్తు సుస్థిరం కృత్వా పూజాగారం ప్రవిశ్య చ ॥ ౩౦॥
 పూజావిధిం సమాదాయ స్వాసనే హ్యుపవిశ్య వై ।
 న్యాసాదికం విధాయాదౌ పూజయేత్ క్రమశో హరమ్ ॥ ౩౧॥
 ప్రథమం చ గణాధీశం ద్వారపాలాంస్తథైవ చ ।
 దిక్పాలాంశ్చ సుసమ్పూజ్య పశ్చాత్పీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౩౨॥
 అథవాష్టదలం కృత్వా పూజాద్రవ్యం సమీపతః ।
 ఉపవిశ్య తతస్తత్ర ఉపవేశ్య శివం ప్రభుమ్ ॥ ౩౩॥
 ఆచమనత్రయం కృత్వా ప్రక్షాల్య చ పునః కరో ।
 ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా మధ్యే ధ్యాయేచ్ఛ త్ర్యమృతమ్ ॥ ౩౪॥
 పఞ్చవక్త్రం దశభుజం శుద్ధస్ఫటికసన్నిభమ్ ।
 సర్వాభరణసంయుక్తం వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయకమ్ ॥ ౩౫॥
 తస్య సారూప్యతాం స్మృత్వా దహేత్పాపం నరః సదా ।
 శివం తతః సముత్థాప్య పూజయేత్పరమేశ్వరమ్ ॥ ౩౬॥
 దేహశుద్ధిం తతః కృత్వా మూలమస్త్రం న్యనేత్క్రమాత్ ।
 సర్వత్ర ప్రణవేనైవ షడఙ్గాన్యాసమాచరేత్ ॥ ౩౭॥
 కృత్వా హృది ప్రయోగం చ తతః పూజాం సమారభేత్ ।
 పాద్యార్ఘ్నాచమనార్ఘం చ పాత్రాణి చ ప్రకల్పయేత్ ॥ ౩౮॥
 స్థాపయేద్వివిధాన్కుమ్భాన్నవ ధీమాన్యథావిధి ।
 దర్భైరాచ్ఛాద్య తైరేవ సంస్థాప్య్యాభ్యుక్ష్య వారిణా ॥ ౩౯॥
 తేషు తేషు చ సర్వేషు క్షిపేత్తోయం సుశీతలమ్ ।
 ప్రణవేన క్షిపేత్తేషు ద్రవ్యాణ్యాలోక్య బుద్ధిమాన్ ॥ ౪౦॥
 ఉశీరం చన్దనం వైవ పాద్యే తు పరికల్పయేత్ ।
 జాతీకఙ్కోలకర్పూరవటమూలతమాలకమ్ ॥ ౪౧॥
 చూర్ణయిత్వా యథాన్యాయం క్షిపేదాచమనీయకే ।
 ఏతత్సర్వేషు పాత్రేషు దాపయేచ్ఛన్దనాన్వితమ్ ॥ ౪౨॥

పార్శ్వయోర్ధేవదేవస్య నస్థిశం తు సమర్చయేత్ |
 గన్ధర్ధూపైస్తథా దీప్తైర్వివిధైః పూజయేచ్ఛివమ్ || ౪౩||
 లింగశుద్ధిం తతః కృత్వా ముదా యుక్తో నరస్తదా |
 యథోచితం తు మన్త్రాఘైః ప్రణవాదిర్నమోఽన్తకైః || ౪౪||
 కల్పయేదాసనం స్వస్తిపద్మాది ప్రణవేన తు |
 తస్మాత్పూర్వదిశం సాక్షాదణిమామయమక్షరమ్ || ౪౫||
 లఘిమా దక్షిణం చైవ మహిమా పశ్చిమం తథా |
 ప్రాప్తిశ్చైవోత్తరం పత్రం ప్రాకామ్యం పావకస్య చ || ౪౬||
 ఈశిత్వం వైర్భుతం పత్రం వశిత్వం వాయుగోచరే |
 సర్వజ్ఞత్వం తథైశాన్యం కర్ణికా సోమ ఉచ్యతే || ౪౭||
 సోమస్యాధస్తథా సూర్యస్తస్యాధః పావకస్త్యయమ్ |
 ధర్మాదీనపి తస్యాధో భవతః కల్పయేత్ క్రమాత్ || ౪౮||
 అవ్యక్తాది చతుర్దిక్షు సోమస్యాన్తే గుణత్రయమ్ |
 సద్యోజాతం ప్రపద్యామీత్యావాహ్య పరమేశ్వరమ్ || ౪౯||
 వామదేవేన మన్త్రేణ తిష్ఠేచ్ఛైవాసనోపరి |
 సాన్నిధ్యం రుద్రగాయత్ర్యా అఘోరేణ నిరోధయేత్ || ౫౦||
 ఈశానః సర్వవిద్యానామితి మన్త్రేణ పూజయేత్ |
 పాద్యమాచనీయం చ విధాయార్ఘ్యం ప్రదాపయేత్ || ౫౧||
 స్థాపయేద్విధినా రుద్రం గన్ధచన్దనవారిణా |
 పంచుగవ్యవిధానేన గృహ్యాపాత్రేఽభిమన్త్య చ ... ౫౨||
 ప్రణవేనైవ గవ్యేన స్నాపయేత్పయసా చ తమ్ |
 దధ్నా చ మధునా చైవ తథా చేక్షురసేన తు || ౫౩||
 ఘృతేన తు తథా పూజ్యం సర్వకామహితావహమ్ |
 పుణ్యైర్ధర్మవ్యైర్మహాదేవం ప్రణవేనాభిషేచయేత్ || ౫౪||
 పవిత్రజలభాణ్డేషు మన్తైః తోయం ఊపేత్తతః |
 శుద్ధీకృత్య యథాన్యాయం సితవస్త్రేణ సాధకః || ౫౫||
 తావద్ దూరం న కర్తవ్యం న యావచ్ఛన్దనం ఊపేత్ |

తస్థలైః సుస్థరైస్తత్ర పూజయేచ్ఛక్కురం ముదా ॥ ౫౬ ॥

కుశాపామార్గకర్పూరజాతిచమ్పకపాటలైః ।

కరవీరైః సితైశ్చైవ మల్లికాకమలోత్పలైః ॥ ౫౭ ॥

అపూర్వపుష్పైర్వివిధైశ్చన్దనాద్యైస్తథైవ చ ।

జలేన జలధారాం చ కల్పయేత్పరమేశ్వరే ॥ ౫౮ ॥

పాత్రైశ్చ వివిధైర్దేవం స్నాపయేచ్ఛ మహేశ్వరమ్ ।

మన్తపూర్వం ప్రకర్తవ్యా పూజా సర్వఫలప్రదా ॥ ౫౯ ॥

మన్త్రాంశ్చ తుభ్యం తాంస్తాత సర్వకామార్థసిద్ధయే ।

ప్రవక్ష్యామి సమానేన సావధానతయా శ్శృణు ॥ ౬౦ ॥

పవమానేన మన్త్రేణ తథా వాఙ్మయకేన చ ।

రుద్రేణ నీలరుద్రేణ సుశుక్లేన శుభేన చ ॥ ౬౧ ॥

హోతారేణ తథా శిర్షా శుభేనాథర్వణేన చ ।

శాన్త్యా వాథ పునః శాన్త్యా భారుణ్డేనారుణేన చ ॥ ౬౨ ॥

అర్థాభీష్టేన సామ్నా చ తథా దేవప్రతేన చ ॥ ౬౩ ॥

రథస్తరేణ పుష్పేణ సూక్తేన పురుషేణ చ ।

మృత్యుశ్చాయేన మన్త్రేణ తథా పఞ్చాక్షరేణ చ ॥ ౬౪ ॥

జలధారాః సహస్రేణ శతేనైకోత్తరేణ వా ।

కర్తవ్యా వేదమార్గేణ నామభిర్వాథ వా పునః ॥ ౬౫ ॥

తతశ్చన్దనపుష్పాది రోపణీయం శివోపరి ।

దాపయేత్ప్రణవేనైవ ముఖవాసాదికం తథా ॥ ౬౬ ॥

తతః స్ఫటికసక్కాశం దేవం నిష్కలమక్షయమ్ ।

కారణం సర్వలోకానాం సర్వలోకమయం పరమ్ ॥ ౬౭ ॥

బ్రహ్మాన్ద్రోపేన్ద్రవిష్ణ్వాద్యైరపి దేవైరగోచరమ్ ।

వేదవిద్భిర్హి వేదాన్తే త్వగోచరమితి స్మృతమ్ ॥ ౬౮ ॥

ఆదిమధ్యాన్తరహితం భేషజం సర్వరోగిణామ్ ।

శివతత్త్వమితి ఖ్యాతం శివలింగం వ్యవస్థితమ్ ॥ ౬౯ ॥

ప్రణవేనైవ మన్త్రేణ పూజయేల్లిజ్జమూర్ధని ।

ధూపైర్దీపైశ్చ వైవేద్యైస్తామూర్భులైః సున్దరైస్తథా ॥ ౭౦ ॥

సీరాజనేన రమ్యేణ యథోక్తవిధినా తతః ।

నమస్కారైః స్తవేశ్చాన్యైర్మన్తైర్నానావిధైరపి ॥ ౭౧ ॥

ఆర్ఘ్యం దత్త్వా తు పుష్పాణి పాదయోః సువికీర్య చ ।

ప్రణిపత్య చ దేవేశమాత్మనారాధయేచ్ఛివమ్ ॥ ౭౨ ॥

హస్తే గృహీత్వా పుష్పాణి సముత్థాయ కృతాఙ్ఘ్రిః ।

ప్రార్థయేత్సునరీశానం మన్తేణానేన శక్కరమ్ ॥ ౭౩ ॥

అఙ్ఘానాద్యదీ వా ఙ్ఘానాఙ్ఘపపూజాదికం మయా ।

కృతం తదస్తు సఫలం కృపయా తవ శక్కర ॥ ౭౪ ॥

పరిత్యైవం చ పుష్పాణి శివోపరి ముదా న్యసేత్ ।

తతః స్వస్త్వయనం కృత్వా హ్యశిషో వివిధాస్తథా ॥ ౭౫ ॥

మార్జనం తు తతః కార్యం శివస్యోపరి వై పునః ।

నమస్కారం తతః ఙ్ఘాన్తిం పునరాగమనాయ చ ॥ ౭౬ ॥

అఘోరమన్తముచ్చార్ష్య నమస్కారం ప్రకల్పయేత్ ।

ప్రార్థయేచ్ఛ పునస్తత్ర సర్వభావసమన్వితః ॥ ౭౭ ॥

శివే భక్తిః శివే భక్తిః శివే భక్తిర్భవే భవే ।

అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ ॥ ౭౮ ॥

ఇతి సమూర్ఘ్య దేవేశం సర్వసిద్ధిప్రదాయకమ్ ।

పూజయేత్పురయా భక్త్యా గలనాదైర్విశేషతః ॥ ౭౯ ॥

నమస్కారం తతః కృత్వా పరివారగణైః సహ ।

ప్రహర్షమతులం లభ్యా కార్యం కుర్యాద్యథాసుఖమ్ ॥ ౮౦ ॥

ఏవం యః పూజయేన్నిత్యం శివభక్తిపరాయణః ।

తస్య వై సకలా సిద్ధిరాయతే తు పదే పదే ॥ ౮౧ ॥

వాగ్మీ స జాయతే తస్య మనోఽభీష్టఫలం ద్రువమ్ ।

రోగం దుఃఖం చ శోకం చ హ్యుద్వేగం కృత్రిమం తథా ॥ ౮౨ ॥

కౌటిల్యం చ గరం చైవ యద్యదుఃఖముపస్థితమ్ ।

తద్దుఃఖం నాశయత్యేవ శివః శివకరః పరః ॥ ౮౩ ॥

కల్యాణం జాయతే తస్య శుక్లపక్షే యథా శశి ।
వర్ధతే సద్గుణస్తత్ర ద్రువం శక్కురపూజనాత్ ॥ ౮౪ ॥

ఇతి పూజావిధిః శమోః ప్రోక్షస్తే మునిసత్తమ ।
అతః పరం చ శుక్రాఘః కిం ప్రష్టాసి చ నారద ॥ ౮౫ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే
శివపూజావిధివర్ణనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౧ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీణీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౨. ద్వాదశోఽధ్యాయః । పూజావిధివర్ణనే సారాసారవిచారవర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

బ్రహ్మన్ప్రజాపతే తాత ధన్యస్తవం శివసక్తధీః ।
ఏతదేవ పునః సమ్యగ్బ్రూహి మే విస్తరాద్విధే ॥ ౧ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఏకస్మిన్సమయే తాత ఋషీనాహూయ సర్వతః ।
నిర్జరాంశ్చావదం ప్రీత్యా సువచః పద్మసమ్భవః ॥ ౨ ॥

యది నిత్యసుఖే శ్రద్ధా యది సిద్ధేశ్చ కాముకాః ।
ఆగస్తవ్యం మయా సార్థం తీరం క్షీరపయోనిధేః ॥ ౩ ॥

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా గతాస్తే హి మయా సహ ।
యత్రాస్తే భగవాన్విష్ణుః సర్వేషాం హితకారకః ॥ ౪ ॥

తత్ర గత్వా జగన్నాథం దేవదేవం జనార్దనమ్ ।
ఉపతస్థుః సురా నత్వా సుకృతాంజ్జలయో మునే ॥ ౫ ॥

తాన్స్తృష్ట్యా చ తదా విష్ణుర్బ్రహ్మోద్యానమరాస్థితాన్ ।
స్మరన్ శివపదామ్భోజమబ్రవీత్పరమం వచః ॥ ౬ ॥

విష్ణురువాచ ।

కిమర్థమాగతా యూయం బ్రహ్మోద్యాశ్చ సురర్షయః ।
సర్వం వదత తత్ప్రీత్యా కిం కార్యం విద్యతేఽధునా ॥ ౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఇతి పృష్టాస్తదా తేన విష్ణునా చ మయా సురాః ।

పునః ప్రణమ్య తం ప్రీత్యా కిం కార్యం విద్యతేఽధునా ॥

వినివేదయితుం కార్యం హ్యబ్రువన్వచనం శుభమ్ ॥ ౮॥

దేవా ఊచుః ।

నిత్యం నేవా తు కన్యైవ కార్యా దుఃఖాపహారిణీ ॥ ౯॥

ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా భగవాన్భక్తవత్సలః ।

సామరస్య మమ ప్రీత్యా కృపయా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౦॥

శ్రీభగవానువాచ ।

బ్రహ్మన్ శృణు సురైః సమ్యక్ శ్రుతం చ భవతా పురా ।

తథాపి కథ్యతే తుభ్యం దేవేభ్యశ్చ తథా పునః ॥ ౧౧॥

దృష్టం చ దృశ్యతేఽద్వైవ కిం పునః పృచ్ఛ్యతేఽధునా ।

బ్రహ్మన్దేవైః సమస్తైశ్చ బహుధా కార్యతత్సరైః ॥ ౧౨॥

సేవ్యః సేవ్యః సదా దేవః శక్జురః సర్వదుఃఖహా ।

మమాపి కథితం తేన బ్రహ్మణోఽపి విశేషతః ॥ ౧౩॥

ప్రస్తుతం చైవ దృష్టం వః సర్వం దృష్టాస్తమద్భుతమ్ ।

త్యాజ్యం తదర్చనం చైవ కదాపి సుఖమిప్పుభిః ॥ ౧౪॥

సన్త్యజ్య దేవదేవేశం లిఙ్గమూర్తిం మహేశ్వరమ్ ।

తారపుత్రాస్తథైవైతే నష్టాస్తేఽపి సబాన్ధవాః ॥ ౧౫॥

మయా చ మోహితాస్తే వై మాయయా దూరతః కృతాః ।

సర్వే వినష్టాః ప్రధ్వస్తాః శివేన రహితా యదా ॥ ౧౬॥

తస్మాత్సదా పూజనీయో లిఙ్గమూర్తిధరో హరః ।

సేవనీయో విశేషేణ శ్రద్ధయా దేవసత్తమ ॥ ౧౭॥

శర్వలిఙ్గార్చనాదేవ దేవా దైత్యాశ్చ సత్తమాః ।

అహం త్వం చ తథా బ్రహ్మన్కథం తద్విస్మృతం త్వయా ॥ ౧౮॥

తల్లిఙ్గమర్చయేన్నిత్యం యేన కేనాపి హేతునా ।

తస్మాత్ బ్రహ్మన్సరైః శర్వః సర్వకామఫలేప్పయా ॥ ౧౯॥

సా హానిస్తన్మహాభద్రం సాన్ధతా సా చ ముగ్ధతా ।
యన్మృహూర్తం క్షణం వాపి శివం నైవ సమర్చయేత్ ॥ ౨౦॥
భవభక్తిపరా యే చ భవప్రణతచేతసః ।
భవసంస్మరణా యే చ న తే దుఃఖస్య భాజనాః ॥ ౨౧॥
భవనాని మనోజ్ఞాని మనోజ్ఞాభరణాః స్త్రియః ।
ధనం చ తుష్టిపర్వవ్రతం పుత్రపౌత్రాదిసన్నతిః ॥ ౨౨॥
ఆరోగ్యం చ శరీరం చ ప్రతిష్ఠాం చాప్యతాకికీమ్ ।
యే వాఞ్చన్తి మహాభాగాః సుఖం వా త్రిదశాలయమ్ ॥ ౨౩॥
అన్తే ముక్తిఫలం వైవ భక్తిం వా పరమేశితః ।
పూర్వపుణ్యాతిరేకేణ తేఽర్చయన్తి సదాశివమ్ ॥ ౨౪॥
యోఽర్చయేచ్ఛివలిక్మం వై నిత్యం భక్తిపరాయణః ।
తస్య వై సఫలా సిద్ధిర్న స పాపైః ప్రయుజ్యతే ॥ ౨౫॥
బ్రహ్మోవాచ ।
ఇత్యుక్తాశ్చ తదా దేవాః ప్రణిపత్య హరిం స్వయమ్ ।
లిక్ష్గాని ప్రార్థయామాసుః సర్వకామాప్తయే నృణామ్ ॥ ౨౬॥
తచ్చుత్వా చ తదా విష్ణుర్విశ్వకర్మాణమబ్రవీత్ ।
అహం చ మునిశార్దూల జీవోద్ధారపరాయణః ॥ ౨౭॥
విశ్వకర్మన్యథా శమోఞ్భః కల్పయిత్వా శుభాని చ ।
లిక్ష్గాని సర్వదేవేభ్యో దేయాని వచనాన్మమ ॥ ౨౮॥
బ్రహ్మోవాచ ।
లిక్ష్గాని కల్పయిత్వైవమధికారానురూపతః ।
విశ్వకర్మా దదౌ తేభ్యో నియోగాన్మమ వా హరేః ॥ ౨౯॥
తదేవ కథయామ్యద్య శ్రూయతామృషినత్తమ ।
పద్మరాగమయం శక్రో హైమం విశ్రవసః సుతః ॥ ౩౦॥
పీతం మణిమయం ధర్మో వరుణః శ్యామలం శివమ్ ।
ఇన్ద్రానీలమయం విష్ణుర్బ్రహ్మో హేమమయం తథా ॥ ౩౧॥
విశ్వేదేవాస్తథా రౌప్యం వసవశ్చ తథైవ చ ।
ఆరకూటమయం వాపి పార్థివం హ్యశ్వినౌ మునే ॥ ౩౨॥

లక్ష్మీశ్చ స్ఫటికం దేవీ హ్యదిత్యాస్తామ్రునిర్మితమ్ ।
 మాక్తికం సోమరాజో వై వజ్రలింగం విభావసుః ॥ ౩౩॥
 మృణ్మయం చైవ విప్రేన్ద్రా విప్రపత్స్వస్తథైవ చ ।
 చాన్దనం చ మయో నాగాః ప్రవాలమయమాదరాత్ ॥ ౩౪॥
 నవసీతమయం దేవీ యోగీ భస్మమయం తథా ।
 యజ్ఞా దధిమయం లింగం ఛాయా పిష్టమయం తథా ॥ ౩౫॥
 శివలింగం చ బ్రహ్మాణీ రత్నం పూజయతి ధ్రువమ్ ।
 పారదం పార్థివం బాణః సమర్చతి పరేఽపి వా ॥ ౩౬॥
 ఏవంవిధాని లింగాని దత్తాని విశ్వకర్మణా ।
 తే పూజయన్తి సర్వే వై దేవా ఋషిగణాస్తథా ॥ ౩౭॥
 విష్ణుర్దత్త్వా చ లింగాని దేవేభ్యో హితకామ్యయా ।
 పూజావిధిం సమాచష్ట బ్రహ్మాణే మే పినాకినః ॥ ౩౮॥
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య బ్రహ్మహం దేవసత్త్వమైః ।
 ఆగచ్ఛం చ స్వకం ధామ హర్షనిర్భరమానసః ॥ ౩౯॥
 తత్రాగత్య ఋషీన్సర్వాన్దేవాన్శాపాం తథా మునే ।
 శివపూజావిధిం సమ్యగబ్రువం సకలేష్టదమ్ ॥ ౪౦॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 శ్రూయతామృషయః సర్వే సామరాః ప్రేమతత్పరాః ।
 శివపూజావిధిం ప్రీత్యా కథయే భుక్తిముక్తిదమ్ ॥ ౪౧॥
 మానుషం జన్మ సమ్ప్రాప్య దుర్లభం సర్వజన్తుషు ।
 తత్రాపి సత్కులే దేవా దుష్పాప్యం చ మునీశ్వరాః ॥ ౪౨॥
 ఆవ్యక్తం చైవ విప్రేషు సాచారేషు సపుణ్యతః ।
 శివసన్తోషహతోశ్చ కర్మ స్వోక్తం సమాచరేత్ ॥ ౪౩॥
 యద్యజ్ఞాతిసముద్దిష్టం తత్తత్కర్మ న లజ్జయేత్ ।
 యావద్దానస్య సమ్ప్రత్తిస్తావత్కర్మ సమావహేత్ ॥ ౪౪॥
 కర్మయజ్ఞసహస్రేభ్యస్తపోయజ్ఞో విశిష్యతే ।
 తపోయజ్ఞసహస్రేభ్యో జపయజ్ఞో విశిష్యతే ॥ ౪౫॥
 ధ్యానయజ్ఞాత్పరం నాస్తి ధ్యానం జ్ఞానస్య సాధనమ్ ।

యతః సమరసం స్వేష్టం యోగీ ధ్యానేన పశ్యతి ॥ ౪౬ ॥

ధ్యానయజ్జరతస్యాస్య సదా సన్నిహితః శివః ।
నాస్తి విజ్ఞానినాం కింఞ్చత్ప్రాయశ్చిత్తాదిశోధనమ్ ॥ ౪౭ ॥

విశుద్ధా విద్యయా యే చ బ్రహ్మన్బ్రహ్మవిదో జనాః ।
నాస్తి క్రియా చ తేషాం వై సుఖం దుఃఖం విచారతః ॥ ౪౮ ॥

ధర్మాధర్మౌ జపో హోమో ధ్యానం ధ్యానవిధిస్తథా ।
సర్వదా నిర్వికారాస్తే విద్యయా చ తయామరాః ॥ ౪౯ ॥

పరానందకరం లింగం విశుద్ధం శివమక్షరమ్ ।
నిష్కలం సర్వగం జ్ఞేయం యోగినాం హృది సంస్థితమ్ ॥ ౫౦ ॥

లింగం తు ద్వివిధం ప్రోక్తం బౌహ్యమాభ్యంతరం ద్విజాః ।
బౌహ్యం స్థూలం సముద్దిష్టం సూక్ష్మామాభ్యంతరం మతమ్ ॥ ౫౧ ॥

కర్మయజ్జరతా యే చ స్థూలలింగార్చనే రతాః ।
అసతాం భావనార్థాయ సూక్ష్మేణ స్థూలవిగ్రహాః ॥ ౫౨ ॥

ఆధ్యాత్మికం తు యల్లింగం ప్రత్యక్షం యస్య నో భవేత్ ।
స తల్లిజ్ఞే తథా స్థూలే కల్పయేచ్చ న చాన్యథా ॥ ౫౩ ॥

జ్ఞానినాం సూక్ష్మమమలం భావాత్ప్రత్యక్షమవ్యయమ్ ।
యథా స్థూలమయుక్తానామత్కృష్టాదౌ ప్రకల్పితమ్ ॥ ౫౪ ॥

అహో విచారతో నాస్తి హ్యన్యత్త్వార్థవాదినః ।
నిష్కలం సకలం చిత్తే సర్వం శివమయం జగత్ ॥ ౫౫ ॥

ఏవం జ్ఞానవిముక్తానాం నాస్తి దోషవికల్పనా ।
విధిశ్చైవ తథా నాస్తి విహితావిహితే తథా ॥ ౫౬ ॥

యథా జలేషు కమలం సలిలైర్నావలిప్యతే ।
తథా జ్ఞానీ గృహే తిష్ఠన్కర్మణా నావబధ్యతే ॥ ౫౭ ॥

ఇతి జ్ఞానం సముత్పన్నం యావన్నైవ నరస్య వై ।
తావచ్చ కర్మణా దేవం శివమారాధయేన్నరః ॥ ౫౮ ॥

ప్రత్యయార్థం చ జగతామేకస్థోఽపి దివాకరః ।
ఏకోఽపి బహుథా దృష్టో జలాధారాదివస్తుషు ॥ ౫౯ ॥

దృశ్యతే శ్రూయతే లోకే యద్యత్సదసదాత్మకమ్ |
 తత్తత్సర్వం సురా విత్త పరం బ్రహ్మ శివాత్మకమ్ || ౬౦||
 భేదో జలానాం లోకేఽస్మిన్ప్రతిభావేఽవిచారతః |
 ఏవమాహుస్తథా చాన్యే సర్వే వేదార్థతత్త్వగాః || ౬౧||
 హృది సంసారిణః సాక్షాత్సకలః పరమేశ్వరః |
 ఇతి విజ్ఞానయుక్తస్య కిం తస్య ప్రతిమాదిభిః || ౬౨||
 ఇతి విజ్ఞానహీనస్య ప్రతిమాకల్పనా శుభా |
 పదముచ్చైః సమారోఢుం పుంసో హ్యోలమ్బనం స్మృతమ్ || ౬౩||
 ఆలమ్బనం వినా తస్య పదముచ్చైః సుదుష్కరమ్ |
 నిర్గుణప్రాప్తయే నృణాం ప్రతిమాలమ్బనం స్మృతమ్ || ౬౪||
 సగుణాన్నిర్గుణప్రాప్తిర్భవతీతి సునిశ్చితమ్ |
 ఏవం చ సర్వదేవానాం ప్రతిమా ప్రత్యయావహా || ౬౫||
 దేవస్థాయం మహియావ్యై తస్యార్థే పూజనం త్విదమ్ |
 గంధనన్దనపుష్పాది కిమర్థం ప్రతిమాం వినా || ౬౬||
 తావచ్చ ప్రతిమా పూజ్యా యావద్విజ్ఞానసమ్భవః |
 జ్ఞానాభావే న పూజ్యేత పతనం తస్య నిశ్చితమ్ || ౬౭||
 ఏతస్మాత్కారణాద్విప్రాః శ్రూయతాం పరమార్థతః |
 స్వజాతుశ్చక్రం తు యత్కర్మ కర్తవ్యం తత్ప్రయత్నతః || ౬౮||
 యత్ర యత్ర యథా భక్తిః కర్తవ్యం పూజనాదికమ్ |
 వినా పూజనదానాది పాతకం న చ దూరతః || ౬౯||
 యావచ్చ పాతకం దేహే తావత్సిద్ధిర్న జాయతే |
 గతే చ పాతకే తస్య సర్వం చ సఫలం భవేత్ || ౭౦||
 తథా చ మలినే వస్త్రే రజః శుభతరో న హి |
 క్షాలనే హి కృతే శుద్ధే సర్వో రజః ప్రసజ్జతే || ౭౧||
 తథా చ నిర్మలే దేహే దేవానాం సమ్యగర్చయా |
 జ్ఞానరజః ప్రజాయేత తదా విజ్ఞానసమ్భవః || ౭౨||
 విజ్ఞానస్య చ సన్మూలం భక్తిరవ్యభిచారిణీ |
 జ్ఞానస్యాపి చ సన్మూలం భక్తిరేవాఽభిధీయతే || ౭౩||

భక్తేర్మూలం తు సత్కర్మ స్వేష్టదేవాదిపూజనమ్ ।
 తన్మూలం సద్గురుః ప్రోక్షస్తన్మూలం సజ్గతిః సతామ్ ॥ ౭౪ ॥
 సజ్గత్యా గురురాప్యేత గురోర్మన్త్రాదిపూజనమ్ ।
 పూజనాజ్ఞాయతే భక్తిర్భక్త్యా జ్ఞానం ప్రజాయతే ॥ ౭౪ ॥
 విజ్ఞానం జాయతే జ్ఞానాత్పరబ్రహ్మప్రకాశకమ్ ।
 విజ్ఞానం చ యదా జాతం తదా భేదో నివర్తతే ॥ ౭౬ ॥
 భేదే నివృత్తే సకలే ద్వంద్వదుఃఖవిహీనతా ।
 ద్వంద్వదుఃఖవిహీనస్తు శివరూపో భవత్యసౌ ॥ ౭౭ ॥
 ద్వంద్వాప్రాప్తౌ న జాయేతాం సుఖదుఃఖే విజ్ఞానతః ।
 విహితావిహితే తస్య న స్యాతాం చ సురర్షయః ॥ ౭౮ ॥
 ఈదృశో విరలో లోకే గృహశ్రమవివర్జితః ।
 యది లోకే భవత్యస్మిన్దర్శనాత్పాపహారకః ॥ ౭౯ ॥
 తీర్థాని శ్లాఘయన్తీహ తాదృశం జ్ఞానవిత్తమమ్ ।
 దేవాశ్చ మునయః సర్వే పరబ్రహ్మాత్మకం శివమ్ ॥ ౮౦ ॥
 తాదృశాని న తీర్థాని న దేవా మృచ్ఛిలామయాః ।
 తే పునన్న్యరుకాలేన విజ్ఞానీ దర్శనాదపి ॥ ౮౧ ॥
 యావద్గృహశ్రమే తిష్ఠేత్తావదాకారపూజనమ్ ।
 కుర్యాచ్ఛేష్ఠస్య సుప్రీత్యా సురేషు ఖలు పఞ్చసు ॥ ౮౨ ॥
 అథవా చ శివః పూజ్యో మూలమేకం విశిష్యతే ।
 మూలే సిక్తే తథా శాఖాః తృప్తాః సత్యఖిలాః సురాః ॥ ౮౩ ॥
 శాఖాసు చ సుతృప్తాసు మూలం తృప్తం న కర్హిచిత్ ।
 ఏవం సర్వేషు తృప్తేషు సురేషు మునిసత్తమాః ॥ ౮౪ ॥
 సర్వథా శివతృప్తిర్నో విజ్ఞేయా సూక్ష్మబుద్ధిభిః ।
 శివే చ పూజితే దేవాః పూజితాః సర్వ ఏవ హి ॥ ౮౫ ॥
 తస్మాచ్ఛ పూజయేద్దేవం శక్కరం లోకశక్కరమ్ ।
 సర్వకామఫలావాప్త్యై సర్వభూతహితే రతః ॥ ౮౬ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్ర సంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే
పూజావిధివర్ణనే సారాసారవిచారవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౨॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౩. త్రయోదశోఽధ్యాయః । శివపూజనవర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి పూజావిధిమనుత్తమమ్ ।

శ్రూయతామృషయో దేవాఃసర్వకామసుఖావహమ్ ॥ ౧॥

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ సంస్మరేత్సామృతం శివమ్ ।

కుర్యాత్తత్సార్థనాం భక్త్యా సాంజ్ఞాలిర్నతమస్తకః ॥ ౨॥

ఉత్తిష్టోత్తిష్ఠ దేవేశ ఉత్తిష్ఠ హృదయేశయ ।

ఉత్తిష్ఠ త్వముమాస్వామిన్ప్రహ్మాణ్డే మఙ్గలం కురు ॥ ౩॥

జానామి ధర్మం న చ మే ప్రవృత్తి-

ర్జానామ్యధర్మం న చ మే నివృత్తిః ।

త్వయా మహాదేవ హృది స్థితేన

యథా నియుక్తోఽస్మి తథా కరోమి ॥ ౪॥

ఇత్యుక్త్వా వచనం భక్త్యా స్మృత్వా చ గురుపాదకే ।

బహిర్గచ్ఛేద్దక్షిణాశాం త్యాగార్థం మలమూత్రయోః ॥ ౫॥

దేహశుద్ధిం తతః కృత్వా స మృజ్జలవిశోధనైః ।

హస్తౌ పాదౌ చ ప్రక్షాల్య దన్తధావనమాచరేత్ ॥ ౬॥

దివానాథే త్వనుదితే కృత్వా వై దన్తధావనమ్ ।

ముఖం షోడశవారం తు ప్రక్షాల్యాంజ్ఞాలిభిస్తథా ॥ ౭॥

షష్ఠ్యాద్యామాశ్చ తిథయో నవమ్యుర్కదినే తథా ।

వర్జ్యాః సురర్షయో యత్నాద్భక్తేన రదధావనే ॥ ౮॥

యథావకాశం సుస్నాయాన్నద్యాదిష్యథవా గృహే ।

దేశకాలావిరుద్ధం చ స్నానం కార్యం నరేణ చ ॥ ౯॥

రవేర్దినే తథా శ్రాద్ధే సజ్కాన్తౌ గ్రహణే తథా ।
 మహాదానే తథా తీర్థే హుళ్యపవాసదినే తథా ॥ ౧౦ ॥
 అశౌచేఽప్యథవా ప్రాప్తే న స్నాయాదుష్టవారిణా ।
 యథా సాభిముఖం స్నాయాత్తిర్థాదౌ భక్తిమాన్సరః ॥ ౧౧ ॥
 తైలాభ్యుక్తం చ కుర్యీత వారాన్దృష్ట్యా క్రమేణ చ ।
 నిత్యమభ్యుక్తకే చైవ వాసితం వా న దూషితమ్ ॥ ౧౨ ॥
 శ్రాద్ధే చ గ్రహణే చైవోపవాసే ప్రతిపద్దినే ।
 అథవా సార్దపం తైలం న దుష్యేద్ గ్రహణం వినా ॥ ౧౩ ॥
 దేశం కాలం విచార్యైవం స్నానం కుర్యాద్యథావిధి ।
 ఉత్తరాభిముఖశ్చైవ ప్రాజ్యుఖోఽప్యథవా పునః ॥ ౧౪ ॥
 ఉచ్చిష్టేనైవ వస్త్రేణ న స్నాయాత్స కదాచన ।
 శుద్ధవస్త్రేణ న స్నాయాత్తద్దేవస్మృతిపూర్వకమ్ ॥ ౧౫ ॥
 పరధార్యం చ నోచ్చిష్టం రాత్రౌ చ విధృతం చ యత్ ।
 తేన స్నానం తథా కార్యం జ్ఞాలితం చ పరిత్యజేత్ ॥ ౧౬ ॥
 తర్పణం చ తతః కార్యం దేవర్షిపితృతృప్తిదమ్ ।
 ధౌతవస్త్రం తతో ధార్యం పునరాచమనం చరేత్ ॥ ౧౭ ॥
 శుచౌ దేశే తతో గత్వా గోమయాద్యపమార్జితే ।
 ఆసనం చ శుభం తత్ర రచనీయం ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౮ ॥
 శుద్ధకాష్ఠసముత్పన్నం పూర్ణం స్తరితమేవ వా ।
 చిత్రాసనం తథా కుర్యాత్సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ ౧౯ ॥
 యథాయోగ్యం పునర్గ్రాహ్యం మృగచర్మాదికం చ యత్ ।
 తత్రోపవిశ్య కుర్యీత త్రిపుణ్ణ్యం భస్మనా సుధీః ॥ ౨౦ ॥
 జపస్తపస్తథా దానం త్రిపుణ్ణ్యాత్సఫలం భవేత్ ।
 అభావే భస్మనస్తత్ర జలస్యాది ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౨౧ ॥
 ఏవం కృత్వా త్రిపుణ్ణ్యం చ రుద్రాక్షాన్ధారయేన్నరః ।
 సమాద్య చ స్వకం కర్మ పునరాధయేచ్ఛివమ్ ॥ ౨౨ ॥

పునరాచమనం కృత్వా త్రివారం మన్తపూర్వకమ్ |
 ఏకం వాథ ప్రకుర్యాచ్చ గణ్గాబిస్తురితి బ్రువన్ || ౨౩||
 అన్నోదకం తథా తత్ర శివపూజార్థమాహరేత్ |
 అన్యద్వస్తు చ యత్కించోద్వ్యథాశక్తి సమీపగమ్ || ౨౪||
 కృత్వా స్థేయం చ తత్రైవ ధైర్యమాస్థాయ వై పునః |
 అర్ఘపాత్రం తథా చైకం జలగన్ధాక్షతైర్యుతమ్ || ౨౫||
 దక్షిణానే తథా స్థాప్యముపచారస్య క్లుప్తయే |
 గురోశ్చ స్మరణం కృత్వా తదనుజ్ఞామవాప్య చ || ౨౬||
 సజ్కల్పం విధివత్కృత్వా కామనాం చ నియుజ్య వై |
 పూజయేత్పరయా భక్త్యా శివం సపరివారకమ్ || ౨౭||
 ముద్రామేకాం ప్రదర్శ్యైవ పూజయేద్విఘ్నహారకమ్ |
 సింధురాదిపదారైశ్చ సిద్ధిబుద్ధిసమన్వితమ్ || ౨౮||
 లక్షలాభయుతం తత్ర పూజయిత్వా నమేత్పునః |
 చతుర్థ్యనైర్నామపదైర్నమోఽనైః ప్రణవాదిభిః || ౨౯||
 క్షమాప్యేనం తదా దేవం భ్రాత్రా చైవ సమన్వితమ్ |
 పూజయేత్పరయా భక్త్యా నమస్కూర్యాత్పునః పునః || ౩౦||
 ద్వారపాలం సదా ద్వారి తిష్ఠన్తం చ మహోదరమ్ |
 పూజయిత్వా తతః పశ్చాత్పూజయేద్గిరిజాం సతీమ్ || ౩౧||
 చంద్రైః కుంజుమైశ్చైవ ధూపైర్దిపైరనేకశః |
 నైవేద్వైర్వివిధైశ్చైవ పూజయిత్వా తతః శివమ్ || ౩౨||
 నమస్కృత్య పునస్తత్ర గచ్ఛేచ్చ శివసన్నిధౌ |
 యది గేహ పార్థివీం వా హైమీం వా రాజతీం తథా || ౩౩||
 ధాతుజన్యాం తథైవాన్యాం పారదాం వా ప్రకల్పయేత్ |
 నమస్కృత్య పునస్తాం చ పూజయేద్భక్తితత్పరః || ౩౪||
 తస్యాం తు పూజితాయాం వై సర్వే స్యుః పూజితాస్తథా |
 స్థాపయేచ్చ మృదా లింఘం విధాయ విధిపూర్వకమ్ || ౩౫||
 కర్తవ్యం సర్వథా తత్ర నియమాః స్వగృహే స్థితైః |

ప్రాణప్రతిష్ఠాం కుర్వీత భూతశుద్ధిం విధాయ చ ॥ ౩౬ ॥
 దిక్పాలాన్పూజయేత్తత్ర స్థాపయిత్వా శివాలయే ।
 గృహే శివః సదా పూజ్యో మూలమస్త్రాభియోగతః ॥ ౩౭ ॥
 తత్ర తు ద్వాపాలానాం నియమో నాస్తి సర్వథా ।
 గృహే లింగం చ యత్పూజ్యం తస్మిన్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౩౮ ॥
 పూజాకాలే చ సాంజం వై పరివారేణ సంయుతమ్ ।
 ఆహవ్యా పూజయేద్దేవం నియమోఽత్ర న విద్యతే ॥ ౩౯ ॥
 శివస్య సన్నిధిం కృత్వా స్వాసనం పరికల్పయేత్ ।
 ఉదఙ్ముఖస్తదా స్థిత్యా పునరాచమనం చరేత్ ॥ ౪౦ ॥
 ప్రక్షాల్య హస్తౌ పశ్చాద్వై ప్రాణాయామం ప్రకల్పయేత్ ।
 మూలమస్త్రేణ తత్రైవ దశావర్తం నయేన్నరః ॥ ౪౧ ॥
 పంచముద్రాః ప్రకర్తవ్యాః పూజావశ్యం కరే స్థితా ।
 ఏతా ముద్రాః ప్రదర్శ్యైవ చరేత్పూజావిధిం నరః ॥ ౪౨ ॥
 దీపం కృత్వా తదా తత్ర నమస్కారం గురోరథ ।
 బధ్వా పద్మాసనం తత్ర భద్రాసనమథాపి వా ॥ ౪౩ ॥
 ఉత్తానాసనకం కృత్వా పర్యఙ్కాసనకం తథా ।
 యథాసుఖం తథా స్థిత్యా ప్రయోగం పునరేవ చ ॥ ౪౪ ॥
 కృత్వా పూజాం పురా జాతాం వట్టకేనైవ తారయేత్ ।
 యది వా స్వయమేవేహ గృహే న నియమోఽస్తి చ ॥ ౪౫ ॥
 పశ్చాచ్చైవార్ఘ్ణపాత్రేణ ఙ్గాలయేల్లిజ్జముత్తమమ్ ।
 అనన్యమానసో భూత్వా పూజాద్రవ్యం నిధాయ చ ॥ ౪౬ ॥
 పశ్చాచ్ఛాపాహయేద్దేవం మస్త్రేణానేన వై నరః ।
 కైలాసశిఖరస్థం చ పార్వతీపతిముత్తమమ్ ॥ ౪౭ ॥
 యథోక్తరూపిణం శమ్భుం నిర్గుణం గుణరూపిణమ్ ।
 పంచువక్త్రం దశభుజం త్రినేత్రం వృషభధ్వజమ్ ॥ ౪౮ ॥
 కర్పూరగౌరం దివ్యాంగం చన్ద్రమౌలిం కపర్దినమ్ ।
 వ్యాఘ్రవర్మోత్తరీయం చ గజచర్మామృరం శుభమ్ ॥ ౪౯ ॥

వాసుక్యాదిపరీతాఙ్గం పినాకాద్యాయుధాన్వితమ్ |
నిధయోఽష్టా చ యస్యాగ్రే నృత్యస్తీహ నిరస్తరమ్ || ౫౦||
జయజయేతి శబ్దైశ్చ సేవితం భక్తపుష్పకైః |
తేజసా దుఃసహేనైవ దుర్లక్ష్యం దేవసేవితమ్ || ౫౧||
శరణ్యం సర్వసత్త్వానాం ప్రసన్నముఖపఙ్కజమ్ |
వేదైః శాస్త్రైర్యథాగీతం విష్ణుబ్రహ్మానుతం సదా || ౫౨||
భక్తవత్సలమానన్దం శివమావాహయామ్యహమ్ |
ఏవం ధ్యాత్వా శివం సామృమాసనం పరికల్పయేత్ || ౫౩||
చతుర్థ్యస్తపదేనైవ సర్వం కుర్యాద్యథాక్రమమ్ |
తతః పాద్యం ప్రదద్యాద్వై తతోఽర్ఘ్యం శఙ్కరాయ చ || ౫౪||
తతశ్చాచమనం కృత్వా శమ్భవే పరమాత్మనే |
పశ్చాచ్ఛ పశ్చాచ్ఛిర్ధ్యవ్యైః స్నాపయేచ్ఛఙ్కరం ముదా || ౫౫||
వేదమస్త్రైర్యథాయోగ్యం నామభిర్వా సమస్తకైః |
చతుర్థ్యస్తపదైర్భక్త్యా ద్రవ్యాణ్యేవార్పయేత్తదా || ౫౬||
తథాభిలషితం ద్రవ్యమర్పయేచ్ఛఙ్కరోపరి |
తతశ్చ వారుణం స్నానం కరణీయం శివాయ వై || ౫౭||
సుగన్ధం చన్దనం దద్యాదన్యలేపాని యత్నతః |
ససుగన్ధజలేనైవ జలధారాం ప్రకల్పయేత్ || ౫౮||
వేదమస్త్రైః షడక్షరైః నామభీ రుద్రసంఖ్యయా |
యథావకాశం తాం దత్వా వస్త్రేణ మార్జయేత్తతః || ౫౯||
పశ్చాదాచమనం దద్యాత్తతో వస్త్రం సమర్పయేత్ |
తిలాశ్చైవ యవా వాపి గోధూమా ముద్గమాషకాః || ౬౦||
అర్పణీయాః శివాయైవం మస్త్రైర్నానావిధైరపి |
తతః పుష్పాణి దేయాని పశ్చాస్యాయ మహాత్మనే || ౬౧||
ప్రతివక్త్రం యథాధ్యానం యథాయోగ్యాభిలాషతః |
కమలైః శతపత్రైశ్చ శఙ్ఖపుష్పైః పరైస్తథా || ౬౨||
కుశపుష్పైశ్చ ధత్తూరైర్మన్దారైర్ద్రోణసమ్భవైః |

తథా చ తులసీపత్నీర్బిల్వపత్నీర్విశేషతః ॥ ౬౩॥

పూజయేత్పరయా భక్త్యా శక్కరం భక్తవత్సలమ్ ।
సర్వాభావే బిల్వపత్రమర్పణీయం శివాయ వై ॥ ౬౪॥

బిల్వపత్రార్పణేనైవ సర్వపూజా ప్రసిద్ధ్యతి ।
తతః సుగంధచూర్ణం వై వాసితం తైలముత్తమమ్ ॥ ౬౫॥

అర్పణీయం చ వివిధం శివాయ పరయా ముదా ।
తతో ధూపః ప్రకర్తవ్యో గుగ్గులాగురుభిర్ముదా ॥ ౬౬॥

దీపో దేయస్తతస్తస్మై శక్కరాయ ఘృతాప్లుతః ।
అర్ఘం దద్యాత్సునస్తస్మై మన్తేణానేన భక్తితః ॥ ౬౭॥

కారయేద్భావతో భక్త్యా వస్త్రేణ ముఖమార్జనమ్ ।
రూపం దేహి యశో దేహి భోగం దేహి చ శక్కర ॥ ౬౮॥

భుక్తిముక్తిఫలం దేహి గృహీత్వార్ఘం నమోఽస్తు తే ।
తతో దేయం శివాయైవ నైవేద్యం వివిధం శుభమ్ ॥ ౬౯॥

తత ఆచమనం ప్రీత్యా కారయేద్వావిలమృతః ।
తతః శివాయ తామూలం సాక్షోపాఙ్గం విధాయ చ ॥ ౭౦॥

కుర్యాదారాత్రికం పంచవర్తికామనుసంఖ్యయా ।
పాదయోశ్చ చతుర్వారం ద్విఃకృత్వో నాభిమణ్డలే ॥ ౭౧॥

ఏకకృత్వో ముఖే సప్తకృత్వః సర్వాఙ్గ ఏవ హి ।
తతో ధ్యానం యథోక్తం వై కృత్వా మన్తముదీరయేత్ ॥ ౭౨॥

యథాసంఖ్యం యథాజ్ఞానం కుర్యాన్మన్తవిధిం నరః ।
గురూపదిష్టమార్గేణ కృత్వా మన్తజపం సుధీః ॥ ౭౩॥

గురూపదిష్టమార్గేణ కృత్వా మన్తముదీరయేత్ ।
యథాసంఖ్యం యథాజ్ఞానం కుర్యాన్మన్తవిధిం నరః ॥ ౭౪॥

స్తోత్రైర్నానావిధైః ప్రీత్యా స్తువీత వృషభధ్వజమ్ ।
తతః ప్రదక్షిణాం కుర్యాచ్చివస్య చ శనైః శనైః ॥ ౭౫॥

నమస్కారాంతతః కుర్యాత్సాష్టాఙ్గం విధివత్పుమాన్ ।
తతః పుష్పాఙ్గాలిర్దేయో మన్తేణానేన భక్తితః ॥ ౭౬॥

శక్కురాయ పరేశాయ శివసంతోషహేతవే ।

అజ్ఞానాద్యది వా జ్ఞానాద్యద్యత్పాజ్ఞాదికం మయా ॥ ౭౭ ॥

కృతం తదస్తు సఫలం కృపయా తవ శక్కుర ।

తావకస్త్యధతప్రాణస్త్యచ్చిత్తోఽహం సదా మృడ ॥ ౭౮ ॥

ఇతి విజ్ఞాయ గౌరీశ భూతనాథ ప్రసీద మే ।

భూమా స్థితపాదానాం భూమిరేవావలమృనమ్ ॥ ౭౯ ॥

త్వయి జాతాపరాధానాం త్వమేవ శరణం ప్రభో ।

ఇత్యాది బహువిజ్ఞప్తిం కృత్వా సమ్యగ్విధానతః ॥ ౮౦ ॥

పుష్పాంజ్ఞలిం సమర్పయేవ పునః కుర్యాన్నతిం ముహుః ।

స్వస్థానం గచ్ఛ దేవేశ పరివారయుతః ప్రభో ॥ ౮౧ ॥

పూజాకాలే పునర్నాథ త్వయాగస్తవ్యమాదరాత్ ।

ఇతి సమార్పయే బహుశః శక్కురం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౮౨ ॥

విసర్జయేత్స్వహృదయే తదపో మూర్ధ్ని విన్యసేత్ ।

ఇతి ప్రోక్తమశేషేణ మునయః శివపూజనమ్ ।

భుక్తిముక్తిప్రదం చైవ కిమన్యచ్ఛోతుమర్హథ ॥ ౮౩ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే

శివపూజనవర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౩ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౪. చతుర్దశోఽధ్యాయః । శివపూజావిధానవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఊచుః ।

వ్యాసశిష్య మహాభాగ కథయ త్వం ప్రమాణతః ।

కైః పుష్పైః పూజితః శమ్భుః కిం కిం యచ్ఛతి వై ఫలమ్ ॥ ౧ ॥

సూత ఉవాచ ।

శౌనకాద్యాశ్చ ఋషయః శ్శృణుతాదరతోఽఖిలమ్ ॥

కథయామ్యద్య సుప్రీత్యా పుష్పార్పణవినిర్ణయమ్ | ౨||

ఏష ఏవ విధిః పృష్టో నారదేన మహర్షిణా |
ప్రోవాచ పరమప్రీత్యా పుష్పార్పణవినిర్ణయమ్ || ౩||

బ్రహ్మోవాచ |

కమలైర్బిల్వపత్త్రైశ్చ శతపత్త్రైస్తథా పునః |
శఙ్ఖపుష్పైస్తథా దేవం లక్ష్మీకామోఽర్చయేచ్ఛివమ్ || ౪||

ఏతైశ్చ లక్షసఙ్ఖాకైః పూజితశ్చేద్యవేచ్ఛివః |
పాపహానిస్తథా విప్ర లక్ష్మీః స్యాన్నాత్ర సంశయః || ౫||

వింశతిః కమలానాం తు ప్రస్థమేకముదాహృతమ్ |
బిల్వో దలసహస్రేణ ప్రస్థార్థం పరిభాషితమ్ || ౬||

శతపత్రసహస్రేణ ప్రస్థార్థం పరిభాషితమ్ |
పత్రైః షోడశభిః ప్రస్థః పలం టక్కుదశస్మృతః || ౭||

అనైనైవ తు మానేన తులామారోపయేద్యదా |
సర్వాన్కామానవాప్నోతి నిష్కామశ్చేచ్ఛివో భవేత్ || ౮||

రాజ్యస్య కాముకో యో వై పార్థివానాం చ పూజయా |
తోషయేచ్ఛక్కురం దేవం దశకోట్యా మునీశ్వరాః || ౯||

లింగం శివం తథా పుష్పమఖణ్డం తణ్డలం తథా |
చర్చితం చంద్రనైవ జలధారాం తథా పునః || ౧౦||

ప్రతిరూపం తథా మస్త్రం బిల్వీదలమనుత్తమమ్ |
అథవా శతపత్రం చ కమలం వా తథా పునః || ౧౧||

శఙ్ఖపుష్పైస్తథా ప్రోక్తం విశేషేణ పురాతనైః |
సర్వకామఫలం దివ్యం పరత్రేహాపి సర్వథా || ౧౨||

ధూపం దీపం చ నైవేద్యమర్ఘం చారార్చికం తథా |
ప్రదక్షిణాం నమస్కారం క్షమాపనవిసర్జనే || ౧౩||

కృత్వా సాగ్గం తథా భోజ్యం కృతం యేన భవేదిహ |
తస్య వై సర్వథా రాజ్యం శక్కురః ప్రదదాతి చ || ౧౪||

ప్రధాన్యకాముకో యో వై తదర్థేనార్చయేత్పుమాన్ |

కారాగృహాగతో యో వై లక్షేనైవార్చయేద్ధరమ్ || ౧౫||
 రోగగ్రస్తో యదా స్యాద్వై తదర్ధేనార్చయేచ్ఛివమ్ |
 కన్యాకామో భవేద్యో వై తదర్ధేన శివం పునః || ౧౬||
 విద్యాకామస్తథా యః స్యాత్తదర్ధేనార్చయేచ్ఛివమ్ |
 వాణీకామో భవేద్యో వై ఘృతేనైవార్చయేచ్ఛివమ్ || ౧౭||
 ఉచ్చాటనార్థం శత్రూణాం తన్నితేనైవ పూజనమ్ |
 మారణే వై తు లక్షణ మోహనే తు తదర్ధతః || ౧౮||
 సామన్తానాం జయే చైవ కోటిపూజా ప్రశస్యతే |
 రాజ్ఞామయుతసంఖ్యం చ వశీకరణకర్మణి || ౧౯||
 యశసే చ తథా సఖ్యే వాహనాద్యైః సహస్రికా |
 ముక్తికామోఽర్చయేచ్ఛమ్భం పంచుకోట్యా సుభక్తితః || ౨౦||
 జ్ఞానార్థీ పూజయేత్కేట్యా శక్కరం లోక శక్కరమ్ |
 శివదర్శనకామో వై తదర్ధేన ప్రపూజయేత్ || ౨౧||
 తథా మృత్యుజ్ఞాయో జాప్యః కామనాఫలరూపతః |
 పంచులక్షా జపా యర్హి ప్రత్యక్షం తు భవేచ్ఛివః || ౨౨||
 లక్షణ భజతే కశ్చిద్ ద్వితీయే జాతినమ్భవః |
 తృతీయే కామనాలాభశ్చతుర్థే తం ప్రపశ్యతి || ౨౩||
 పంచుమం చ యదా లక్షం ఫలం యచ్ఛత్యసంశయమ్ |
 అనేనైవ తు మన్తేణ దశలక్షే ఫలం భవేత్ || ౨౪||
 ముక్తికామో భవేద్యో వై దర్భైశ్చ పూజనం చరేత్ |
 లక్షసఖ్యై తు సర్వత్ర జ్ఞాతవ్యా ఋషిసత్తమ || ౨౫||
 ఆయుఃకామో భవేద్యో వై దూర్వాభిః పూజనం చరేత్ |
 పుత్రకామో భవేద్యో వై ధత్తూరకుసుమైశ్చరేత్ || ౨౬||
 రక్తదణ్ణశ్చ ధత్తూరః పూజనే శుభదః స్మృతః |
 అగస్త్యకుసుమైశ్చైవ పూజకస్య మహద్యశః || ౨౭||
 భుక్తిముక్తిఫలం తస్య తులస్యా పూజయేద్యది |
 అర్కపుష్పైః ప్రతాపశ్చ కుబ్జకఘ్నారకైస్తథా || ౨౮||

జపాకుసుమపూజా తు శత్రూణాం మృత్యుదా స్మృతా ।
 రోగోచ్ఛాటనకానీహ కరవీరాణి వై క్రమాత్ ॥ ౨౯॥
 బంధకైర్భూషణావాప్తిరాత్యా వాహాన్న సంశయః ।
 అతసీపుష్పకైర్దేవం విష్ణువల్లభతామియాత్ ... ౩౦॥
 శమీపత్రైస్తథా ముక్తిః ప్రాప్యతే పురుషేణ చ ।
 మల్లికాకుసుమైర్దత్తైః స్త్రియం శుభతరాం శివః ॥ ౩౧॥
 యూథికాకుసుమైః శస్తైర్గృహం నైవ విముచ్యతే ।
 కర్ణికారైస్తథా వస్త్రసమృత్తిరాయతే నృణామ్ ॥ ౩౨॥
 నిర్గుణ్ణీకుసుమైర్లోకే మనో నిర్మలతాం వ్రజేత్ ।
 విల్వపత్రైస్తథా లక్ష్మిః సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥ ౩౩॥
 శృంగారహారపుష్పైస్తు వర్ధతే సుఖసమృదా ।
 ఋతుజాతాని పుష్పాణి ముక్తిదాని న సంశయః ॥ ౩౪॥
 రాజికాకుసుమానీహ శత్రూణాం మృత్యుదాని చ ।
 ఏషాం లక్షం శివే దద్యాద్దద్యాచ్చ విపులం ఫలమ్ ॥ ౩౫॥
 విద్యతే కుసుమం తన్న యన్నైవ శివవల్లభమ్ ।
 చమృకం కేతకం హిత్వా త్వన్యత్సర్వం సమర్పయేత్ ॥ ౩౬॥
 అతః పరం చ ధాన్యానాం పూజనే శక్కురస్య చ ।
 ప్రమాణం చ ఫలం సర్వం ప్రీత్యా శృణు చ సత్తమ ॥ ౩౭॥
 తద్దలారోపణే నృణాం లక్ష్మీ వృద్ధిః ప్రజాయతే ।
 అఖణ్ణితవిధౌ విప్ర సమ్యగ్భక్త్యా శివోపరి ॥ ౩౮॥
 షట్కేనైవ తు ప్రస్థానాం తదర్ధేన తథా పునః ।
 పలద్వయం తథా లక్షమానేన సముదాహృతమ్ ॥ ౩౯॥
 పూజాం రుద్రప్రధానేన కృత్వా వస్త్రం సుసుందరమ్ ।
 శివోపరి న్యసేత్తత్ర తద్దలార్పణముత్తమమ్ ॥ ౪౦॥
 ఉపరి శ్రీఫలం త్వేకం గంధపుష్పాదిభిస్తథా ।
 రోపయిత్వా చ ధూపాది కృత్వా పూజాఫలం భవేత్ ... ౪౧॥
 ప్రజాపత్యద్వయం రౌప్యమాషసంఖ్యై చ దక్షిణా ।

దేయా తదుపదేష్ఠే హి శక్త్యా వా దక్షిణా మతా ॥ ౪౨॥

ఆదిత్యసంఖ్యయా తత్ర బ్రాహ్మణానోఽభిజయేత్తతః ।

లక్షపూజా తథా జాతా సాంకృజ్ఞా మస్త్రపూర్వకమ్ ॥ ౪౩॥

శతమష్టోత్తరం తత్ర మస్త్రే విధిరుదాహృతః ।

తీలనాం చ పలం లక్షం మహాపాతకనాశనమ్ ॥ ౪౪॥

ఏకాదశపల్లైవ లక్షమానముదాహృతమ్ ।

పూర్వవత్పూజనం తత్ర కర్తవ్యం హితకామ్యయా ॥ ౪౫॥

భోజ్యా వై బ్రాహ్మణాస్తస్మాదత్ర కార్యా నరేణ హి ।

మహాపాతకజం దుఃఖం తత్క్షణాన్నశ్యతి ద్రువమ్ ॥ ౪౬॥

యవపూజా తథా ప్రోక్తా లక్షేణ పరమా శివే ।

ప్రస్థానామష్టకం చైవ తథా ప్రస్థార్థకం పునః ॥ ౪౭॥

పలద్వయయుతం తత్ర మానమేతత్పురాతనమ్ ।

యవపూజా చ మునిభిః స్వర్గసౌఖ్యవివర్ధినీ ॥ ౪౮॥

ప్రాజాపత్యం బ్రాహ్మణానాం కర్తవ్యం చ ఫలేప్పుభిః ।

గోధూమాన్వైస్తథా పూజా ప్రశస్తా శక్కురస్య వై ॥ ౪౯॥

సస్తతిర్వర్ధతే తస్య యది లక్షావధిః కృతా ।

ద్రోణార్ధేన భవేల్లక్షం విధానం విధిపూర్వకమ్ ॥ ౫౦॥

ముద్గానాం పూజనే దేవః శివో యచ్ఛతి వై సుఖమ్ ।

ప్రస్థానాం సప్తకేనైవ ప్రస్థార్ధేనాథవా పునః ॥ ౫౧॥

పలద్వయయుతేనైవ లక్షముక్తం పురాతనైః ।

బ్రాహ్మణాశ్చ తథా భోజ్యా రుద్రసంఖ్యోప్రమాణతః ॥ ౫౨॥

ప్రియంజ్ఞపూజనాదేవ ధర్మాధ్యక్షే పరాత్మని ।

ధర్మార్థకామా వర్ధస్తే పూజా సర్వసుఖావహా ॥ ౫౩॥

ప్రస్తకేన చ తస్యోక్తం లక్షమేకం పురాతనైః ।

బ్రహ్మభోజం తథా ప్రోక్తమర్కసంఖ్యోప్రమాణతః ॥ ౫౪॥

రాజికాపూజనం శమ్భోః శత్రోర్మృత్యుకరం స్మృతమ్ ।

సర్షపానాం తథా లక్షం పల్లైర్వింశతిసంఖ్యయా ॥ ౫౫॥

తేషాం చ పూజనాదేవ శత్రోర్మృత్యురుదాహృతః ।
 ఆఢకీనాం దత్తైశ్చైవ శోభయిత్వార్చయేచ్ఛివమ్ ॥ ౫౬ ॥
 వృతా గౌశ్చ ప్రదాతవ్యా బలీవర్దస్తథైవ చ ।
 మరీచినమ్భవా పూజా శత్రోర్నాశకరీ స్మృతా ॥ ౫౭ ॥
 ఆఢకీనాం దత్తైశ్చైవ రజ్జుయిత్వార్చయేచ్ఛివమ్ ।
 నానాసుఖకరీ హ్యేషా పూజా సర్వఫలప్రదా ॥ ౫౮ ॥
 ధాన్యమానమితి ప్రోక్తం మయా తే మునిసత్తమ ।
 లక్షమానం తు పుష్పాణాం శృణు ప్రీత్యా మునీశ్వర ॥ ౫౯ ॥
 ప్రస్థానాం చ తథా చైకం శఙ్ఖపుష్పసముదభవమ్ ।
 ప్రోక్తం వ్యాసేన లక్షం హి సూక్ష్మమానప్రదర్శినా ॥ ౬౦ ॥
 ప్రస్తైరేకాదశైర్జాతలక్షమానం ప్రకీర్తితమ్ ।
 యూథికాయాస్తథా మానం రాజికాయాస్తదర్థకమ్ ॥ ౬౧ ॥
 ప్రస్తైర్వింశతిశ్చైశ్చైవ మల్లికామానముత్తమమ్ ।
 తిలపుష్పైస్తథా మానం ప్రస్థాస్నూనం తథైవ చ ॥ ౬౨ ॥
 తతశ్చ త్రిగుణం మానం కరవీరభవే స్మృతమ్ ।
 నిర్గుణీకుసుమే మానం తథైవ కథితం బుధైః ॥ ౬౩ ॥
 కర్ణికారే తథా మానం శిరీషకుసుమే పునః ।
 బన్ధజీవే తథా మానం ప్రస్థానం దశకేన చ ॥ ౬౪ ॥
 ఇత్యాద్యైర్వివిధైర్మానం దృష్ట్వా కుర్యాచ్చివార్చనమ్ ।
 సర్వకామసమృద్ధ్యర్థం ముక్త్యర్థం కామనోజ్ఞతః ॥ ౬౫ ॥
 ఆతః పరం ప్రవక్ష్యామి ధారాపూజాఫలం మహత్ ।
 యస్య శ్రవణమాత్రేణ కల్యాణం జాయతే నృణామ్ ॥ ౬౬ ॥
 విధానపూర్వకం పూజాం కృత్వా భక్త్యా శివస్య వై ।
 పశ్చాచ్ఛ జలధారా హి కర్తవ్యా భక్తితత్పరైః ॥ ౬౭ ॥
 జ్వరప్రలాపశాస్త్యర్థం జలధారా శుభావహా ।
 శతరుద్రీయమస్త్రేణ రుద్రస్యైకాదశేన తు ॥ ౬౮ ॥
 రుద్రజాప్యేన వా తత్ర సూక్తేన పౌరుషేణ వా ।

షడక్షేనాథ వా తత్ర మహామృత్యుజ్ఞాయేన చ ॥ ౬౯ ॥

గాయత్ర్యా వా నమోఽనైశ్చ నామభిః ప్రణవాదిభిః ।

మన్తైర్వాథాగమోక్తైశ్చ జలధారాదికం తథా ॥ ౭౦ ॥

సుఖసంతానవృద్ధ్యర్థం ధారాపూజనముత్తమమ్ ।

నానాద్రవ్యైః శుభైర్దివ్యైః ప్రీత్యా సదభిస్మధారిణా ॥ ౭౧ ॥

ఘృతధారా శివే కార్యా యావన్మత్తసహస్రకమ్ ।

తదా వంశస్య విస్తారో జాయతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭౨ ॥

ఏవమయుతమస్త్రేణ కార్యం వై శివపూజనమ్ ।

ప్రమేహరోగశాన్త్యర్థం ప్రాప్నుయాచ్చ మనేప్పితమ్ ।

షణ్ణత్వం యదాదాతస్తదా ఘృతసుపూజనమ్ ।

బ్రహ్మభోజ్యం తథా ప్రోక్తం ప్రాజాపత్యం మునీశ్వరైః ॥ ౭౩ ॥

కేవలం దుగ్ధధారా చ తదా కార్యా విశేషతః ।

శర్కరామిశ్రితా తత్ర యదా బుద్ధిజడో భవేత్ ॥ ౭౪ ॥

తస్యా సజ్జాయతే జీవనదృశీ బుద్ధిరుత్తమా ।

యావన్మత్తాయుతం న స్యాత్తావధారాప్రపూజనమ్ ॥ ౭౫ ॥

యదా చోచ్ఛాటనం దేహే జాయతే కారణం వినా ।

యత్ర కుత్రాపి వా ప్రేమ దుఃఖం చ పరివర్ధితమ్ ॥ ౭౬ ॥

స్వగృహే కలహో నిత్యం యదా చైవ ప్రజాయతే ।

తద్ధారాయాం కృతాయాం వై సర్వం దుఃఖం విలీయతే ॥ ౭౭ ॥

శత్రూణాం తాపనార్థం వై త్రైలధారా శివోపరి ।

కర్తవ్యా సుప్రయత్నేన కార్యసిద్ధిర్భువం భవేత్ ॥ ౭౮ ॥

వాసితేనైవ త్రైలేన భోగవృద్ధిః ప్రజాయతే ।

సార్షపేణైవ త్రైలేన శత్రునాశో భవేద్ ధ్రువమ్ ॥ ౭౯ ॥

మధునా యక్షరాజో వై గచ్ఛేచ్చ శివపూజనాత్ ।

ధారా చేక్షురసస్యాపి సర్వానన్దకరీ శివే ॥ ౮౦ ॥

ధారా గణ్ణజలస్వైవ భుక్తిముక్తిఫలప్రదా ।

ఏతాః సర్వాశ్చ యాః ప్రోక్తా మృత్యుజ్ఞాయసముద్భవాః ॥ ౮౧ ॥

తత్రాయుతప్రమాణం హి కర్తవ్యం తద్విధానతః ।

కర్తవ్యం బ్రాహ్మణానాం చ భోజ్యం వై రుద్రసంజ్ఞాయా ॥ ౧౨॥

ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతం యత్పుష్టోఽహం మునీశ్వర ।

ఏతద్వై సఫలం తోకే సర్వకామహితావహమ్ ॥ ౧౩॥

స్కన్ధోమాసహితం శమ్భుం సమ్పూజ్య విధినా సహ ।

యత్ఫలం లభతే భక్త్యా తద్వదామి యథాశ్రుతమ్ ॥ ౧౪॥

అత్ర భుక్త్యాఖిలం సౌఖ్యం పుత్రపౌత్రాదిభిః శుభమ్ ।

తతో యాతి మహేశస్య తోకం సర్వసుఖావహమ్ ॥ ౧౫॥

సూర్యకోటిప్రతికాశైర్విమానైః సర్వకామగైః ।

రుద్రకన్యాసమాకీర్తయేద్దేవవాద్యసమన్వితైః ॥ ౧౬॥

క్రీడతే శివభూతశ్చ యావదాభూతసమ్ప్లవమ్ ।

తతో మోక్షమవాప్నోతి విజ్ఞానం ప్రాప్య చావ్యయమ్ ॥ ౧౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే

శివపూజావిధానవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౪॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౫. పంచదశోఽధ్యాయః । రుద్రావతారావిర్భావవర్ణనమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

విధే విధే మహాభాగ ధన్యస్త్యం సురసత్తమ ।

శ్రావితాద్యాద్భుతా శైవకథా పరమపావనీ ॥ ౧॥

తత్రాద్భుతా మహాదివ్యా లిక్తోత్పత్తిః శ్రుతా శుభా ।

శ్రుత్వా యస్యాః ప్రభావం చ దుఃఖనాశో భవేదిహ ॥ ౨॥

అనన్తరం చ యజ్ఞాతం మాహాత్మ్యం చరితం తథా ।

సృష్టేత్సైవ ప్రకారం చ కథయ త్వం విశేషతః ॥ ౩॥

బ్రహ్మోవాచ ।

సమ్యక్ పృష్టం చ భవతా యజ్ఞాతం తదనన్తరమ్ |
కథయిష్యామి సజ్జేపాద్యథా పూర్వం శ్రుతం మయా || ౪ ||

అన్తర్హితే తదా దేవే శివరూపే సనాతనే |
అహం విష్ణుశ్చ విప్రేన్ద్రా అధికం సుఖమాప్తవాన్ || ౫ ||

మయా చ విష్ణునా రూపం హంసవారాహయోస్తదా |
సంవృతం తు తతస్తాభ్యాం లోకసర్గావనేచ్ఛయా || ౬ ||

నారద ఉవాచ |
విధే బ్రహ్మాన్ మహాప్రాజ్ఞ సంశయో హృది మే మహాన్ |
కృపాం కృత్వాతులాం శీఘ్రం తం నాశయితుమర్హసి || ౭ ||

హంసవారాహయో రూపం యువాభ్యాం చ ధృతం కథమ్ |
అన్యద్దూపం విహాయైవ కిమత్ర వద కారణమ్ || ౮ ||

సూత ఉవాచ |
ఇత్యేతద్వచనం శ్రుత్వా నారదస్య మహాత్మనః |
స్మృత్వా శివపదామ్భోజం బ్రహ్మ సాదరమబ్రవీత్ || ౯ ||

బ్రహ్మోవాచ |
హంసస్య చోర్ధ్వగమనే గతిర్భవతి నిశ్చలా |
తత్త్వాతత్త్వవివేకోఽస్మి జలదుగ్ధవిభాగవత్ || ౧౦ ||

అజ్ఞానజ్ఞానయోస్తత్త్వం వివేచయతి హంసకః |
హంసరూపం ధృతం తేన బ్రహ్మణా సృష్టికారిణా || ౧౧ ||

వివేకో వైవ లబ్ధశ్చ యతో హంసో వ్యలీయత |
శివస్వరూపతత్త్వస్య జ్యోతిరూపస్య నారద || ౧౨ ||

సృష్టిప్రవృత్తికామస్య కథం జ్ఞానం ప్రజాయతే |
యతో లబ్ధో వివేకోఽపి న మయా హంసరూపిణా || ౧౩ ||

గమనేఽథో వరాహస్య గతిర్భవతి నిశ్చలా |
ధృతం వారాహరూపం హి విష్ణునా వనచారిణా || ౧౪ ||

అథవా భవకల్పార్థం తద్రూపం హి ప్రకల్పితమ్ |
విష్ణునా చ వరాహస్య భువనావనకారిణా || ౧౫ ||

యద్దినం హి సమారభ్య తద్రూపం ధృతవాన్తరిః |

తద్దినం ప్రతికల్పోఽసౌ కల్పో వారాహసంజ్ఞకః ॥ ౧౬ ॥

తదిచ్ఛా వా యదా జాతా తస్య రూపస్య ధారణే ।

తద్దినం ప్రతికల్పోఽసౌ కల్పో వారాహసంజ్ఞకః ॥ ౧౭ ॥

ఇతి ప్రశోత్తరం దత్తం ప్రస్తుతం శృణు నారద ।

సృష్ట్యా శివపదామ్భోజం వక్ష్యే సృష్టివిధిం మునే ॥ ౧౮ ॥

అన్తర్హితే మహాదేవే త్వహం లోకపితామహః ।

తడీయం వచనం కర్తుమధ్యాయన్ధ్యానతత్పరః ॥ ౧౯ ॥

నమస్కృత్య తదా శమ్భుం జ్ఞానం ప్రాప్య హరేస్తదా ।

ఆనందం పరమం గత్వా సృష్టిం కర్తుం మనో దధే ॥ ౨౦ ॥

విష్ణుశ్చాపి తదా తత్ర ప్రణిపత్య సదాశివమ్ ।

ఉపదిశ్య చ మాం తాత హ్యన్తర్దానముపాగతః ॥ ౨౧ ॥

బ్రహ్మణ్ణాచ్చ బహిర్గత్వా ప్రాప్య శమ్భోరనుగ్రహమ్ ।

వైకుణ్ఠనగరం గత్వా తత్రోవాస హరిః సదా ॥ ౨౨ ॥

ఆహం సృష్ట్యా శివం తత్ర విష్ణుం వై సృష్టికామ్యయా ।

పూర్వం సృష్టం జలం యచ్చ తత్రాణ్ణలిముదాక్షిపమ్ ॥ ౨౩ ॥

అతోఽణ్ణమభవత్తత్ర చతుర్వింశతినంజ్ఞకమ్ ।

విరాడ్రూపమభూద్విప్ర జలరూపమపశ్యతః ॥ ౨౪ ॥

తతః సంశయమాపన్నస్తవస్తేవే సుదారుణమ్ ।

ద్వాదశాబ్దమహం తత్ర విష్ణుధ్యానపరాయణః ॥ ౨౫ ॥

తస్మింశ్చ సమయే తాత ప్రాదుర్భూతో హరిః స్వయమ్ ।

మామువాచ మహాప్రీత్యా మదఙ్గం సంస్పృశన్ముదా ॥ ౨౬ ॥

విష్ణురువాచ ।

వరం బ్రూహి ప్రసన్నోఽస్మి నాదేయో విద్యతే తవ ।

బ్రహ్మాన్ శమ్భుప్రసాదేన సర్వం దాతుం సమర్థకః ॥ ౨౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

యుక్తమేతన్మహాభాగ దత్తోఽహం శమ్భునా చ తే ।

తదుక్తం యాచతే మేఽద్య దేహి విష్ణో నమోఽస్తు తే ॥ ౨౮ ॥

విరాడ్రూపమిదం హ్యణ్ణం చతుర్వింశతినంజ్ఞకమ్ ।

న చైతన్యం భవత్వాదౌ జడీభూతం ప్రదృశ్యతే || ౨౯ ||

ప్రాదుర్భూతో భవానద్య శివానుగ్రహతో హరే |

ప్రాప్తం శక్కురసమ్భూత్యా హ్యణ్ణం చైతన్యమావహా || ౩౦ ||

ఇత్సుక్తే చ మహావిష్ణుః శమ్భోరాజ్ఞాపరాయణః |

అనన్తరూపమాస్థాయ ప్రవివేశ తదణ్ణకమ్ || ౩౧ ||

సహస్రశిర్దా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ |

స భూమిం సర్వతః స్పృత్వా తదణ్ణం వ్యాప్తవానితి || ౩౨ ||

ప్రవిష్టే విష్ణునా తస్మిన్నణ్ణే సమ్యక్సృతేన మే |

సచేతనమభూదణ్ణం చతుర్వింశతినంజ్జకమ్ || ౩౩ ||

పాతాలాదిసమారభ్య సత్యలోకాధిపః స్వయమ్ |

రాజతే స్మ హరిస్తత్ర వైరాజః పురుషః ప్రభుః || ౩౪ ||

కైలాసనగరం రమ్యం సర్వోపరివిరాజితమ్ |

నివాసార్థం నిజస్యైవ పఞ్చవక్త్రశ్చకార హా || ౩౫ ||

బ్రహ్మాణ్ణస్య తథా నాశే వైకుణ్ణస్య చ తస్య చ |

కదాచిదేవ దేవర్షే నాశో నాస్తి తయోరిహా || ౩౬ ||

సత్యం పదముపాశ్రిత్య స్థితోఽహం మునిసత్తమ |

సృష్టికామోఽభవం తాత మహాదేవాజ్ఞయా హ్యహమ్ || ౩౭ ||

సిస్సుక్షోరథ మే ప్రాదురభవత్పాపసర్గకః |

అవిద్యాపఞ్చకస్తాత బుద్ధిపూర్వస్తమోపమః | ౩౮ ||

తతః ప్రసన్నచిత్తోఽహమస్పృజం స్థావరాభిధమ్ |

ముఖ్యసర్గం చ నిఃసంకమధ్యాయం శమ్భుశాసనాత్ || ౩౯ ||

తం దృష్ట్వా మే సిస్సుక్షోశ్చ జ్ఞాత్వా సాధకమాత్మనః |

సర్గోఽవర్తత దుఃఖాఢ్యస్తిర్యక్నోఽన్యతా న సాధకః || ౪౦ ||

తం చాసాధకమాజ్ఞాయ పునశ్చిన్తయతశ్చ మే |

అభవత్సాత్త్వికః సర్గ ఊర్ధ్వస్తోతా ఇతి ద్రుతమ్ || ౪౧ ||

దేవసర్గః ప్రతిఖ్యాతః సత్యోఽతీవ సుఖావహః |

తమప్యసాధకం మత్వాఽచిన్తయం ప్రభుమాత్మనః || ౪౨ ||

ప్రాదురాసీత్తతః సర్గో రాజసః శంకరాజ్ఞయా ।
 అర్వాక్సోతా ఇతి ఖ్యాతో మానుషః పరసాధకః ॥ ౪౩॥
 మహాదేవాజ్ఞయా సర్గస్తతో భూతాదికోఽభవత్ ।
 ఇతి పంచవిధా సృష్టిః ప్రవృత్తా వై కృతా మయా ॥ ౪౪॥
 త్రయః సర్గాః ప్రకృత్యాశ్చ బ్రహ్మణః పరికీర్తితాః ।
 తత్రాద్యో మహతః సర్గో ద్వితీయః సూక్ష్మభౌతికః ॥ ౪౫॥
 వైకారికస్తృతీయశ్చ ఇత్యేతే ప్రాకృతాస్త్రయః ।
 ఏవం చాష్టవిధాః సర్గాః ప్రాకృతైర్వైకృతైః సహ ॥ ౪౬॥
 కౌమారో నవమః ప్రోక్తః ప్రాకృతో వైకృతశ్చ సః ।
 ఏషమవాన్తరో భేదో మయా వక్తుం న శక్యతే ॥ ౪౭॥
 అల్పత్వాదుపయోగస్య వచ్చి సర్గం ద్విజాత్మకమ్ ।
 కౌమారః సనకాదీనాం యత్ర సర్గో మహానభూత్ ॥ ౪౮॥
 సనకాద్యాః సుతా మే హి మానసా బ్రహ్మసమ్మితాః ।
 మహావైరాగ్యసమ్పన్నా అభవన్పంచ సుప్రతాః ॥ ౪౯॥
 మయాజ్ఞప్తా అపి చ తే సంసారవిముఖా బుధాః ।
 శివధ్యానైకమనసో న సృష్టౌ చక్రీరే మతిమ్ ॥ ౫౦॥
 ప్రత్యుత్తరం చ తైర్దత్తం శ్రుత్వాహం మునిసత్తమ ।
 అకార్షం క్రోధమత్యుగ్రం మోహమాప్తశ్చ నారద ॥ ౫౧॥
 క్రుద్ధస్య మోహితస్యాథ విహ్వలస్య మునే మమ ।
 క్రోధేన ఖలు నేత్రాభ్యాం ప్రాపతన్నశ్రుబిన్దవః ... ౫౨॥
 తస్మిన్నవసరే తత్ర స్మృతేన మనసా మయా ।
 ప్రబోధితోఽహం త్వరితమాగతేన హి విష్ణునా ॥ ౫౩॥
 తపః కురు శివస్యేతి హరిణా శిక్షితోఽప్యహమ్ ।
 తపోఽకారీ మహద్ ఘోరం పరమం మునిసత్తమ ॥ ౫౪॥
 తపస్యతశ్చ సృష్ట్యర్థం భ్రువోర్ధ్వాణస్య మధ్యతః ।
 అవిముక్తాభిధాదేశాత్స్వకీయాన్మే విశేషతః ॥ ౫౫॥
 త్రిమూర్తీనాం మహేశస్య ప్రాదురాసీద్ ఘృణానిధిః ।

అర్ధనారీశ్వరో భూత్వా పూర్ణాంశః సకలేశ్వరః ॥ ౫౬ ॥

తమజం శక్కురం సాక్షాత్తేజోరాశిముమాపతిమ్ ।

సర్వజ్ఞం సర్వకర్తారం నీలలోహితసంజ్ఞకమ్ ॥ ౫౭ ॥

దృష్ట్వా నత్వా మహాభక్త్యా స్తుత్వాహం తు ప్రహర్షితః ।

అవోచం దేవదేవేశం సృజ త్వం వివిధాః ప్రజాః ॥ ౫౮ ॥

శ్రుత్వా మమ వచః సోఽథ దేవదేవో మహేశ్వరః ।

ససర్జ స్వాత్మనస్తుల్యాన్ రుద్రో రుద్రగణాన్పహూన ॥ ౫౯ ॥

అవోచం పునరేవేశం మహారుద్రం మహేశ్వరమ్ ।

జన్మమృత్యుభయావిష్టాః సృజ దేవ ప్రజా ఇతి ॥ ౬౦ ॥

ఏవం శ్రుత్వా మహాదేవో మద్వచః కరుణానిధిః ।

ప్రహస్యోవాచ మాం సద్యః ప్రహస్య మునిసత్తమ ॥ ౬౧ ॥

మహాదేవ ఉవాచ ।

జన్మమృత్యుభయావిష్టా నాహం స్రక్ష్యే ప్రజా విధే ।

అశోభనాః కర్మవశా నిమగ్నా దుఃఖవారిధౌ ॥ ౬౨ ॥

అహం దుఃఖోదధౌ మగ్నా ఉద్ధరిష్యామి చ ప్రజాః ।

సమ్యగ్ జ్ఞానప్రదానేన గురుమూర్తిపరిగ్రహః ॥ ౬౩ ॥

త్వమేవ సృజ దుఃఖాఢ్యాః ప్రజాః సర్వాః ప్రజాపతే ।

మదాజ్ఞయా న బద్ధస్త్వం మాయయా సమ్భవిష్యసి ॥ ౬౪ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా మాం స భగవాన్సుశ్రీమాన్నీలలోహితః ।

సగణః పశ్యతో మే హి ద్రుతమన్తర్దధే హరః ॥ ౬౫ ॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపక్రమే
రుద్రావతారావిర్భావవర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౫ ॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కురాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౬. షోడశోఽధ్యాయః । బ్రహ్మనారదసంవాదే సృష్టివర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

శబ్దాదీని చ భూతాని పఞ్చీకృత్వాహమాత్మనా ।

తేభ్యః స్థూలం నభో వాయుం వహ్నిం చైవ జలం మహీమ్ ॥ ౧॥

పర్వతాంశ్చ సముద్రాంశ్చ వృక్షాదీనపి నారద ।

కలాదియుగపర్వన్తాన్కాలానన్యానవాస్పజమ్ ॥ ౨॥

సృష్ట్యన్తానపరాంశ్చాపి నాహం తుష్టోఽభవం మునే ।

తతో ధ్యాత్వా శివం సామృద్ధం సాధకానస్పజం మునే ॥ ౩॥

మరీచిం చ స్వనేత్రాభ్యాం హృదయాద్ భృగుమేవ చ ।

శిరసోఽఙ్గిరసం వ్యానాత్పులహం మునిసత్తమమ్ ॥ ౪॥

ఉదానాచ్చ పులస్త్యం హి వసిష్ఠం చ సమానతః ।

క్రతుం త్వపానాచ్ఛ్రోత్రాభ్యామత్రిం దక్షం చ ప్రాణతః ॥ ౫॥

అస్పజం త్వాం తదోత్పజ్గ్చాచాయాయాః కర్దమం మునిమ్ ।

సంకల్పాద్పదస్పజం ధర్మం సర్వసాధనసాధనమ్ ॥ ౬॥

ఏవమేతానహం సృష్ట్యా కృతార్థః సాధకోత్తమాన్ ।

అభవం మునిశార్దూల మహాదేవప్రసాదతః ॥ ౭॥

తతో మదాజ్ఞయా తాత ధర్మః సంకల్పసమ్భవః ।

మానవం రూపమాపన్నః సాధకైస్తు ప్రవర్తితః ॥ ౮॥

తతోఽస్పజం స్వగాత్రేభ్యో వివిధేభ్యోఽమితానుతాన్ ।

సురాసురాదికాంస్తేభ్యో దత్త్వా తాం తాం తనుం మునే ॥ ౯॥

తతోఽహం శంకరేణాథ ప్రేరితోఽన్తర్గతేన హ ।

ద్విధా కృత్వాత్మనో దేహం ద్వీరూపశ్చాభవం మునే ॥ ౧౦॥

అర్ధేన నారీ పురుషశ్చార్ధేన సస్తతో మునే ।

స తస్యామస్పజద్ ద్వన్ద్వం సర్వసాధనముత్తమమ్ । ౧౧॥

స్వాయమ్భువో మనుస్తత్ర పురుషః పరసాధనమ్ ।

శతరూపాభిధా నారీ యోగినీ సా తపస్వినీ ॥ ౧౨॥

సా పునర్మనునా తేన గృహీతాతివ శోభనా ।

వివాహవిధినా తాతాస్పజత్సర్గం సమైథునమ్ ॥ ౧౩॥

తస్యాం తేన సముత్పన్నస్తనయశ్చ ప్రియవ్రతః ।
 తద్దైవోత్తానపాదశ్చ తథా కన్యాత్రయం పునః ॥ ౧౪॥
 ఆకూతిరేవహూతిశ్చ ప్రసూతిరితి విశ్రుతాః ।
 ఆకూతిం రుచయే ప్రాదాత్కర్ణమాయ తు మధ్యమామ్ ॥ ౧౫॥
 దదౌ ప్రసూతిం దక్షాయోత్తానపాదానుజాం సుతామ్ ।
 తాసాం ప్రసూతిప్రసవైః సర్వం వ్యాప్తం చరాచరమ్ ॥ ౧౬॥
 ఆకూత్యాం చ రుచేశ్చాభూద్ ద్వన్ద్వం యజ్ఞశ్చ దక్షిణా ।
 యజ్ఞస్య జజ్ఞిరే పుత్రా దక్షిణాయాం చ ద్వాదశ ॥ ౧౭॥
 దేవహూత్యాం కర్ణమాచ్చ బహోవ్యి జాతాః సుతా మునే ।
 దక్షాజ్ఞాతాశ్చతస్రశ్చ తథా పుత్ర్యశ్చ వింశతిః ॥ ౧౮॥
 ధర్మాయ దత్తా దక్షేణ శ్రద్ధాద్యాస్తు త్రయోదశ ।
 శృణు తాసాం చ నామాని ధర్మస్త్రీణాం మునీశ్వర ॥ ౧౯॥
 శ్రద్ధా లక్ష్మీర్ధృతిస్తుష్టిః పుష్టిరేమీధా తథా క్రియా ।
 బుద్ధిర్లజ్ఞా వసుః శాన్తిః సిద్ధిః కీర్తిస్త్రయోదశ ॥ ౨౦॥
 తాభ్యాం శిష్టా యవీయస్య ఏకాదశ సులోచనాః ।
 ఖ్యాతిః సత్పథసమ్భూతిః స్మృతిః ప్రీతిః క్షమా తథా ॥ ౨౧॥
 సన్నతిశ్చానురూపా చ ఊర్జా స్వాహా స్వధా తథా ।
 భృగుర్భవో మరీచిశ్చ తథా చైవాఙ్గిరా మునిః ॥ ౨౨॥
 పులస్త్యః పులహశ్చైవ క్రతుశ్చర్షివరస్తథా ।
 అత్రిర్వసిష్ఠో వహ్నిశ్చ పితరశ్చ యథాక్రమమ్ ॥ ౨౩॥
 ఖ్యాతాస్తా జగృహుః కన్యా భృగ్వాద్యాః సాధకా వరాః ।
 తతఃసమ్పూరితం సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౨౪॥
 ఏవం కర్మానురూపేణ ప్రాణీనామమ్భికావతేః ।
 ఆజ్ఞయా బహవో జాతా అసంఖ్యాతా ద్విజర్షభాః ॥ ౨౫॥
 కల్పభేదేన దక్షస్య షష్టిః కన్యాః ప్రకీర్తితాః ।
 తాసాం దశ చ ధర్మాయ శశినే సప్తవింశతిమ్ ॥ ౨౬॥
 విధినా దత్తవాన్దక్షః కశ్యపాయ త్రయోదశ ।

చతస్రః పరరూపాయ దదౌ తార్క్ష్యాయ నారద ॥ ౨౭॥
 భృగ్వజ్గిరః కృశాశ్వేభ్యో ద్వే ద్వే కన్యే చ దత్తవాన్ ।
 తాభ్యస్తేభ్యస్తు సజ్ఞాతా బహివి సృష్టిశ్చరాచరా ॥ ౨౮॥
 త్రయోదశమితాస్తస్మై కశ్యపాయ మహాత్మనే ।
 దత్తా దక్షేణ యాః కన్యా విధివన్మునిసత్తమ ॥ ౨౯॥
 తాసాం ప్రసూతిభిర్వాస్తం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।
 స్థావరం జగ్గమం బైవ శూన్యం వైవ తు కిఞ్చన ॥ ౩౦॥
 దేవాశ్చ ఋషయశ్చైవ ధైత్యాశ్చైవ ప్రజజ్ఞరే ।
 వృషాశ్చ పక్షిణశ్చైవ సర్వే పర్వతవీరుధః ॥ ౩౧॥
 దక్షకన్యాప్రసూతైశ్చ వ్యాప్తమేవం చరాచరమ్ ।
 పాతాలతలమారభ్య సత్యలోకావధి ధ్రువమ్ ॥ ౩౨॥
 బ్రహ్మాణ్డం సకలం వ్యాప్తం శూన్యం వైవ కదాచన ।
 ఏవం సృష్టిః కృతా సమ్యగ్బ్రూహ్మణా శమ్భుశాసనాత్ ॥ ౩౩॥
 సతీ నామ త్రిశూలార్గ్రే సదా రుద్రేణ రక్షితా ।
 తపోఽర్థం నిర్మితా పూర్వం శమ్భునా సర్వవిష్ణునా ॥ ౩౪॥
 సైవ దక్షాత్సముదూభతా లోకకార్యార్థమేవ చ ।
 లీలాం చకార బహుశో భక్తోద్ధరణహేతవే ॥ ౩౫॥
 వామాఙ్గో యస్య వైకుఙ్ఠో దక్షిణాఙ్గోఽహమేవ చ ।
 రుద్రో హృదయఙ్గో యస్య త్రివిధస్తు శివః స్మృతః ॥ ౩౬॥
 అహం విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ గుణాస్త్రయ ఉదాహృతాః ।
 స్వయం సదా నిర్గుణశ్చ పరబ్రహ్మవ్యయః శివః ॥ ౩౭॥
 విష్ణుః సత్త్వం రజోఽహం చ తమో రుద్ర ఉదాహృతః ।
 లోకాచారత ఇత్యేవం నామతో వస్తుతోఽన్యథా ॥ ౩౮॥
 అస్తస్తమో బహిః సత్త్వో విష్ణూ రుద్రస్తథా మతః ।
 అస్తః సత్త్వస్తమో బాహ్యో రజోఽహం సర్వథా మునే ॥ ౩౯॥
 రాజసీ చ సురా దేవీ సత్త్వరూపా తు సా సతీ ।
 లక్ష్మీస్తమోమయీ క్షేయా త్రిరూపా చ శివా పరా ॥ ౪౦॥

ఏవం శివా సతీ భూత్వా శక్జరేణ వివాహితా ।
 పితుర్యజ్ఞే తనుం త్యక్త్వా నాదరాత్ స్వపదం యయా ॥ ౪౧॥
 పునశ్చ పార్వతీ జాతా దేవప్రార్థనయా శివా ।
 తపః కృత్వా సువిపులం పునః శివముపాగతా ॥ ౪౨॥
 తస్య నామాన్యనేకాని జాతాని చ మునీశ్వర ।
 కాలికా చణ్డికా భద్రా చాముణ్డా విజయా జయా ॥ ౪౩॥
 జయస్తీ భద్రకాలీ చ దుర్గా భగవతీతి చ ।
 కామాఖ్యా కామదా హ్యూమ్భా మృడానీ సర్వమగ్ధలా ॥ ౪౪॥
 నామధేయాన్యనేకాని భుక్తిముక్తిప్రదాని చ ।
 గుణకర్మానురూపాణి ప్రాయశస్తత్ర పార్వతీ ॥ ౪౫॥
 గుణమయ్యస్తథా దేవ్యో దేవా గుణమయాస్తయః ।
 మిలిత్వా వివిధం సృష్టేశ్చక్రుస్తే కార్యముత్తమమ్ ॥ ౪౬॥
 ఏవం సృష్టిప్రకారస్తే వర్ణితో మునిసత్తమ ।
 శివాజ్ఞయా విరచితో బ్రహ్మాణ్డస్య మయాఖిలః ॥ ౪౭॥
 పరం బ్రహ్మ శివః ప్రోక్తస్తస్య రూపాస్తయః సురాః ।
 ఆహం విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ గుణభేదానురూపతః ॥ ౪౮॥
 శివయా రమతే స్వైరం శివలోకే మనోరమే ।
 స్వతస్త్రః పరమాత్మా హి నిర్గుణః సగుణోఽపి వై ॥ ౪౯॥
 తస్య పూర్ణావతారో హి రుద్రః సాక్షాచ్ఛివః స్మృతః ।
 కైలాసే భవనం రమ్యం పంచవక్త్రశ్చకార హ ।
 బ్రహ్మాణ్డస్య తథా నాశే తస్య నాశోఽస్తి వై న హి ॥ ౫౦॥
 ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపక్రమే
 బ్రహ్మనారదసంవాదే సృష్టివర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౬॥
 ॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
 ॥ శ్రీగౌరీశక్జరాభ్యాం నమః ॥
 ॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
 ॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౭. సప్తదశోఽధ్యాయః । గుణనిధిచరిత్రవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య బ్రహ్మణః స తు నారదః ।
పునః పప్రచ్ఛ తం నత్వా వినయేన మునీశ్వరాః ॥ ౧॥

నారద ఉవాచ ।

కదా గతో హి కైలాసం శంకరో భక్తవత్సలః ।
కస్య వా సఖిత్వం తస్యాసీత్ కుబేరేణ మహాత్మనా ॥ ౨॥

కిం చకార హరస్తత్ర పరిపూర్ణః శివాకృతిః ।
ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్య పరం కౌతూహలం మమ ॥ ౩॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శృణు నారద వక్ష్యామి చరితం శశిమౌలినః ।
యథా జగామ కైలాసం సఖిత్వం ధనదస్య చ ॥ ౪॥

అసీత్ కామ్పిల్యనగరే సోమయాజికులోద్భవః ।
దీక్షితో యజ్ఞదత్తాఖ్యో యజ్ఞవిద్యావిశారదః ॥ ౫॥

వేదవేదాఙ్గవిత్ప్రాజ్ఞో వేదాంతాదిషు దక్షిణః ।
రాజమాన్యోఽథ బహుధా వదాన్యః కీర్తిభాజనః ॥ ౬॥

అగ్నిశుశ్రూషణరతో వేదాధ్యయనతత్పరః ।
సున్దరో రమణీయాఙ్గశ్చన్ద్రబిమ్బసమాకృతిః ॥ ౭॥

ఆసీద్ గుణనిధిర్నామ దీక్షితస్యాస్య వై సుతః ।
కృతోపనయనః సోఽష్టౌ విద్యాం జగ్రాహ భూరిశః ॥

అథ పిత్రానభిజ్ఞాతో ద్యూతకర్మరతోఽభవత్ ॥ ౮॥

ఆదాయాదాయ బహుశో ధనం మాతుః సకాశతః ।
సమదాద్ ద్యూతకారేభ్యో మైత్రీం తైశ్చ చకార సః ॥ ౯॥

సస్త్యక్తబ్రాహ్మణాచారః సన్న్యాస్నానపరాజ్ముఖః ।
నిన్దకో వేదశాస్త్రాణాం దేవబ్రాహ్మణనిన్దకః ॥ ౧౦॥

స్మృత్యాచారవిహీనస్తు గీతవాద్యవినోదభాక్ ।
నటపాఖణ్డభాణ్డైస్తు బద్ధప్రేమపరమ్పరః ॥ ౧౧॥

ప్రేరితోఽపి జనన్యా స న యయౌ పితురన్తికమ్ ।

గృహకార్యాన్తరవ్యాప్తో దీక్షితో దీక్షితాయినీమ్ ॥ ౧౨॥

యదా యదైవ తాం పృచ్ఛేదయే గుణనిధిః సుతః ।
న దృశ్యతే మయా గేహ కల్యాణి విదధాతి కిమ్ ॥ ౧౩॥

తదా తదేతి సా బ్రూయాదిదానీం స బహిర్గతః ।
స్నాత్వా సమర్చ్య వై దేవానేతావన్తమనేహసమ్ ॥ ౧౪॥

అధీత్యాధ్యయనార్థం స ద్విత్త్రైర్మిత్రైః సమం యయా ।
ఏకపుత్రేతి తస్మాత్ ప్రతారయతి దీక్షితమ్ ॥ ౧౫॥

న తత్కర్మ చ తద్వృత్తం కింశ్చోద్వేత్తి స దీక్షితః ।
సర్వం కేశాన్తకర్మాస్య చక్రే వర్షేఽథ షోడశే ॥ ౧౬॥

అథో స దీక్షితో యజ్ఞదత్తః పుత్రస్య తస్య చ ।
గృహ్యోక్తేన విధానేన పాణిగ్రాహమకారయమ్ ॥ ౧౭॥

ప్రత్యహం తస్య జననీ సుతం గుణనిధిం మృదు ।
శాస్తి స్నేహార్ధహృదయా హ్యుపవేశ్య స్మ నారద ॥ ౧౮॥

క్రోధనస్తేఽస్తి తనయ స మహాత్మా పితేత్యలమ్ ।
యది జ్ఞాస్యతి తే వృత్తం త్వాం చ మాం తాడయిష్యతి ॥ ౧౯॥

ఆచ్ఛాదయామి తే నిత్యం పితరుగ్రే కుచేష్టితమ్ ।
లోకమాన్యోఽస్తి తే తాతః సదాచారైర్న వై ధనైః ॥ ౨౦॥

బ్రాహ్మణానాం ధనం తాత సద్విద్యా సాధుసజ్గమః ।
కిమర్థం న కరోషి త్వం స్వరుచిం ప్రీతమానసః ॥ ౨౧॥

సహ్యోత్రియాస్తేఽనూచానా దీక్షితాఃసోమయాజినః ।
ఇతి రూఢిమిహ ప్రాప్తాస్తవ పూర్వపితామహాః ॥ ౨౨॥

త్యక్త్వా దుర్వృత్తసంసర్గం సాధుసజ్గరతో భవ ।
సద్విద్యాసు మనో ధేహి బ్రాహ్మణాచారమాచర ॥ ౨౩॥

తాతానురూపో రూపేణ యశసా కులశీలతః ।
తతో న త్రవనే కిం నః త్యజ దుర్వృత్తతాం స్వకామ్ ॥ ౨౪॥

ఊనవింశతికోఽసి త్వమేషా షోడశవార్షికీ ।
ఏతాం సంవృణు సద్వృత్తాం పితృభక్తియుతో భవ ॥ ౨౫॥

శ్వశురోఽపి హి తే మాన్యః సర్వత్ర గుణశీలతః ।
 తతో న త్రవనే కిం నః త్యజ దుర్వృత్తతాం సుత ॥ ౨౬ ॥
 మాతులాస్తేఽతులాః పుత్ర విద్యాశీలకులాదిభిః ।
 తేభ్యోఽపి న బిభేషి త్వం శుద్ధోఽస్యభయవంశతః ॥ ౨౭ ॥
 పక్ష్యైతాన్పుతివేశ్మస్థాన్బ్రాహ్మణానాం కుమారకాన్ ।
 గృహేఽపి శిష్యాన్పక్ష్యైతాన్పితుస్తే వినయోచితాన్ ॥ ౨౮ ॥
 రాజాపి శ్రోష్యతి యదా తవ దుశ్చేష్టితం సుత ।
 శ్రద్ధాం విహాయ తే తాతే వృత్తిలోపం కరిష్యతి ॥ ౨౯ ॥
 బాలచేష్టితమేవైతద్ వదన్త్యద్యాపి తే జనాః ।
 అనన్తరం హరిష్యన్తి యుక్తాం దీక్షితతామిహ ॥ ౩౦ ॥
 సర్వైఽప్యాక్షారయిష్యన్తి తవ తాతం చ మామపి ।
 మాతుశ్చరిత్రం తనయో ధత్తే దుర్భాషణైరితి ॥ ౩౧ ॥
 పితాపి తే న పాపీయాఙ్చుత్సృష్టపథానుగః ।
 తదఙ్ఘ్రీలీనమనసో మమ సాక్షీ మహేశ్వరః ॥ ౩౨ ॥
 న చర్తుస్నాతయాపీహ ముఖం దుష్టస్య వీక్షితమ్ ।
 అహో బలీయాన్స విధిర్యేన జాతో భవానితి ॥ ౩౩ ॥
 ప్రతిక్షణం జనన్యేతి శిక్ష్యమాణోఽతిదుర్మతిః ।
 న తత్యాజ చ తద్ధర్మం దుర్బోధో వ్యసనీ యతః ॥ ౩౪ ॥
 మృగయామద్యపైశున్యాన్సృతచౌర్యదురోదరైః ।
 స వారదారైర్వ్యసనైరేభిః కోఽత్ర న ఖణ్డితః ॥ ౩౫ ॥
 యద్యన్మధ్యగృహే పశ్యేత్తత్తన్నీత్వా సుదుర్మతిః ।
 అర్పయేద్ ద్యూతకారాణాం సకుప్యం వసనాదికమ్ ॥ ౩౬ ॥
 న్యస్తాం రత్నమయీం గేహే కరస్య పితురూర్మికామ్ ।
 చోరయిత్వైకదాదాయ దురోదరకరేఽర్పయత్ ॥ ౩౭ ॥
 దీక్షితేన పరిజ్ఞాతో దైవాద్ ద్యూతకృతః కరే ।
 ఉవాచ దీక్షితస్తం చ కుతో లభా త్వయోర్మికా ॥ ౩౮ ॥
 పృష్టస్తేనాథ నిర్బన్ధాదసకృత్తమువాచ సః ।
 మామాక్షిపసి విప్రోఽవైః కిం మయా చౌర్యకర్మణా ॥ ౩౯ ॥

లబ్ధా ముద్రా త్వదీయేన పుత్రేజైవ సమర్పితా ।
 మమ మాతుర్ద్వి పూర్వేద్వ్యుర్జ్జిత్యా నీతో హి శాటకః ॥ ౪౦॥
 న కేవలం మమైవైతదజ్ఞలీయం సమర్పితమ్ ।
 అన్యేషాం ద్యూతకర్తృణాం భూరి తేనార్పితం వసు ॥ ౪౧॥
 రత్నకుప్యదుకూలాని భృక్ణోరప్రభృతీని చ ।
 భాజనాని విచిత్రాణి కాంస్యతామ్రమయాని చ ॥ ౪౨॥
 నగ్నీకృత్య ప్రతిదినం బధ్యతే ద్యూతకారిభిః ।
 న తేన సదృశః కశ్చిదాక్షికో భూమిమణ్డలే ॥ ౪౩॥
 అద్యావధి త్వయా విప్ర దురోదరశిరోమణిః ।
 కథం నాజ్ఞాయ తనయోఽవినయానయకోవిదః ॥ ౪౪॥
 ఇతి శ్రుత్వా త్రపాభారవినమ్రతరకన్ధరః ।
 ప్రావృత్య వాససా మాలిం ప్రావిశన్నిజమన్దిరమ్ ॥ ౪౫॥
 మహాపతివ్రతామస్య పత్నిం ప్రోవాచ తామథ ।
 స దీక్షితో యజ్ఞదత్తః శ్రౌతకర్మపరాయణః ॥ ౪౬॥
 యజ్ఞదత్త ఉవాచ ।
 దీక్షితాయని కుత్రాస్తి ధూర్తో గుణనిధిః సుతః ।
 అథ తిష్ఠతు కిం తేన క్వ సా మమ శుభోర్మికా ... ౪౭॥
 అజ్ఞోద్వర్తనకాలే యా త్వయా మేఽజ్ఞలితో హృతా ।
 సా త్వం రత్నమయీం శీఘ్రం తామాసీయ ప్రయచ్ఛ మే ॥ ౪౮॥
 ఇతి శ్రుత్వాథ తద్వాక్యం భీతా సా దీక్షితాయనీ ।
 ప్రోవాచ స్నానమధ్యాహ్నిం క్రియాం నిషాదయన్త్యథ ॥ ౪౯॥
 వ్యగ్రాస్మి దేవపూజార్థముపహారాదికర్మణి ।
 సమయోఽయమతిక్రామేదతిథీనాం ప్రియాతిథే ॥ ౫౦॥
 ఇదాసీమేవ పక్వాన్నకరణవ్యగ్రయా మయా ।
 స్థాపితా భాజనే క్వాపి విస్మృతేతి న వేద్యుహమ్ ॥ ౫౧॥
 దీక్షిత ఉవాచ ।
 హం హేఽసత్పుత్రజనని నిత్యం సత్యప్రభాషిణి ।

యదా యదా త్వాం సమ్ప్రచేచ్ఛ తనయః క్వ గతస్త్వితి ॥ ౫౨॥

తదా తదేతి త్వం బ్రూయాన్నాథేదానీం స నిర్గతః ।

అధీత్యాధ్యయనార్థం చ ద్విత్తైర్మితైః సయుగ్భహిః ॥ ౫౩॥

కుత్స్తే శాటకః పత్ని మాఙ్ఘోష్ఠో యో మయార్పితః ।

లమ్పతే యోఽనిశం ధామ్ని తథ్యం బ్రూహి భయం త్యజ ॥ ౫౪॥

సామ్ప్రతం నేక్ష్యతే సోఽపి భృక్ణారో మణిమణ్డితః ।

పట్టసూత్రమయీ సాపి త్రిపటీ యా మయార్పితా ॥ ౫౫॥

క్వ దాక్షిణాత్యం తత్కాంస్యం గౌడీ తాన్రుఘటీ క్వ సా ।

నాగదస్తమయీ సా క్వ సుఖకౌతుకమఞ్చికా ॥ ౫౬॥

క్వ సా పర్వతదేశీయా చన్ద్రకాన్తిరివాద్భుతా ।

దీపకవ్యగ్రహస్తాగ్రాలక్ష్మితా శాలభఙ్గికా ॥ ౫౭॥

కిం బహుకైన కులజే తుభ్యం కుప్యామ్యహం వృధా ।

తదాభ్యవహరిష్యేఽహముపయంస్యామ్యహం యదా ॥ ౫౮॥

అసపత్యోఽస్మి తేనాహం దుష్టేన కులదూషిణా ।

ఉత్తిష్ఠానయ పాథస్త్యం తస్మై దద్యాం తిలాఙ్ఘలిమ్ ॥ ౫౯॥

అపుత్రత్వం వరం నృణాం కుపుత్రాత్కులపాంసనాత్ ।

త్యజేదేకం కులస్యార్థే నీతిరేషా సనాతనీ ॥ ౬౦॥

స్నాత్వా నిత్యవిధిం కృత్వా తస్మిన్నేవాహ్ని కస్యచిత్ ।

శ్రోత్రియస్య సుతాం ప్రాప్య పాణిం జగ్రాహ దీక్షితః ॥ ౬౧॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్టిపాఖ్యానే

గుణనిధివరిత్రవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౭॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశక్కరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౮. అష్టాదశోఽధ్యాయః | కైలాశగమనోపాఖ్యానే గుణనిధిసద్గతివర్ణనమ్

1

బ్రహ్మోవాచ |

శ్రుత్వా తథా స వృత్తాంతం ప్రాక్షనం స్వం వినిన్ద్య చ |

కాఞ్చిద్దిశం సమాలోక్య నిర్యయా దీక్షితాఙ్గజః || ౧ ||

కియచ్చిరం తతో గత్వా యజ్ఞదత్తాత్మజః స హి |

దుష్టో గుణనిధిస్తస్థా గతోత్సాహో విసర్జితః || ౨ ||

చిన్తామవాప మహతీం క్వ యామి కరవాణి కిమ్ |

నాహమభ్యస్తవిద్యోఽస్మి న చైవాతిధనోఽస్మ్యహమ్ || ౩ ||

దేశాన్తరే యస్య ధనం స సద్యః సుఖమేధతే |

భయమస్తి ధనే చౌరాత్స విఘ్నః సర్వతో భవః || ౪ ||

యాజకస్య కులే జన్మ కథం మే వ్యసనం మహత్ |

అహో బలీయాన్త్వా విధిర్భావి కర్మానుసన్ధయేత్ || ౫ ||

భిక్షితుం నాధిగచ్ఛామి న మే పరిచితః క్వచిత్ |

న చ పార్శ్వే ధనం కిఞ్చిత్కిమత్ర శరణం భవేత్ || ౬ ||

సదానభ్యుదితే భానౌ ప్రసూర్యే మిష్టభోజనమ్ |

దద్యాదద్యాత్ర కం యాచే న చేహ జనసీ మమ || ౭ ||

బ్రహ్మోవాచ |

ఇతి చిన్తయతస్తస్య బహుశస్త్ర నారద |

అతిదీనం తరోర్మూలే భానురస్తాచలం గతః || ౮ ||

పతస్మిన్నేవ సమయే కశ్చిన్మాహేశ్వరో నరః |

సహోపహారానాదాయ నగరాద్ బహిరభ్యగాత్ || ౯ ||

నానావిధాన్మహాదివ్యాన్స్వజనైః పరివారితః |

సమభ్యర్చితుమీశానం శివరాత్రాపుషోషితః || ౧౦ ||

శివాలయం ప్రవిశ్యాథ స భక్తః శివసక్తధీః |

యథోచితం సుచిత్రేన పూజయామాస శక్యరమ్ || ౧౧ ||

పక్వాన్నగన్ధమాఘ్రాయ యజ్ఞదత్తాత్మజో ద్విజః |

పితృత్యక్తో మాతృహీనః క్షుధితః స తమన్వగాత్ || ౧౨ ||

ఇదమన్నం మయా గ్రాహ్యం శివాయోపకృతం నిశి ।
 సుప్తే శైవజనే దైవాత్సర్వస్మిన్వివిధం మహత్ ॥ ౧౩॥
 ఇత్యాశామవలమ్యాథ ద్వారి శమ్భోరుపావిశత్ ।
 దదర్శ చ మహాపూజాం తేన భక్తేన నిర్మితామ్ ॥ ౧౪॥
 విధాయ నృత్యగీతాది భక్తాః సుప్తాః క్షణే యదా ।
 నైవేద్యం స తదాదాతుం భర్తాగారం వివేశ హ ॥ ౧౫॥
 దీపం మన్దప్రభం దృష్ట్వా పక్వాన్నపీక్షణాయ సః ।
 నిజచైలాఞ్చులాద్వర్తిం కృత్వా దీపం ప్రకాశ్య చ ॥ ౧౬॥
 యజ్ఞదత్తాత్మజః సోఽథ శివనైవేద్యమాదరాత్ ।
 జగ్రాహ సహసా ప్రీత్యా పక్వాన్నం బహుశస్తతః ॥ ౧౭॥
 తతః పక్వాన్నమాదాయ త్వరితం గచ్ఛతో బహిః ।
 తస్య పాదతలాఘాతాత్ప్రసుప్తః కోఽప్యబుధ్యత ॥ ౧౮॥
 కోఽయం కోఽయం త్వరాపన్నో గృహ్యతాం గృహ్యతామసౌ ।
 ఇతి చుక్రోశ స జనో గిరా భయమహోచ్ఛయా ॥ ౧౯॥
 యావద్భయాత్సమాగత్య తావత్స పురరక్షకైః ।
 పలాయమానో నిహతః క్షణాదన్దత్వమాగతః ॥ ౨౦॥
 అభిక్షయచ్చ నైవేద్యం యజ్ఞదత్తాత్మజో మునే ।
 శివానుగ్రహతో నూనం భావిపుణ్యబలాన్న సః ॥ ౨౧॥
 మృతో బద్ధః సమాగత్య పాశముద్గరపాణిభిః ।
 నిసీషుభిః సంయమనీం యామ్యైః స వికటైర్భుటైః ॥ ౨౨॥
 తావత్పారిషదాః ప్రాప్తాః కింకీణీజాలమాలినః ।
 దివ్యం విమానమాదాయ తం నేతుం శూలపాణయః ॥ ౨౩॥
 శివగణాః ఊచుః ।
 ముఞ్చుతైనం ద్విజం యామ్యా గణాః పరమధార్మికమ్ ।
 దణ్డయోగ్యో న విప్రోఽసౌ దగ్ధః సర్వాఘసఞ్చయః ॥ ౨౪॥
 ఇత్యాకర్ణ్యవచస్తే హి యమరాజగణాస్తతః ।
 మహాదేవగణానాహుర్భూభూవుశ్చకీతా భృశమ్ ॥ ౨౫॥
 శమ్భోర్గణానథాలోక్య భీతైస్తైర్వమకింకరైః ।

అవాది ప్రణతైరిత్యం దుర్వృత్తోఽయం గణా ద్వీజః ॥ ౨౬ ॥

యమగణా ఊచుః ।

కులాచారం ప్రతీర్ష్యైష పిత్రోర్వాక్యపరాజ్ముఖః ।

సత్యశౌచపరిభ్రష్టః సన్ధ్యాస్నానవివర్జితః ॥ ౨౭ ॥

ఆస్తాం దూరేఽస్య కర్మాణి శివనిర్మాల్యలజ్జకః ।

ప్రత్యక్షతోఽత్ర విక్షధ్వమస్పృశ్యోఽయం భవాదృశామ్ ॥ ౨౮ ॥

శివనిర్మాల్యభోక్తారః శివనిర్మాల్యలజ్జకాః ।

శివనిర్మాల్యదాతారః స్పర్శస్తేషాం హ్యపుణ్యకృత్ ॥ ౨౯ ॥

విషమాలోక్య వా పేయం శ్రేయో వా స్పర్శనం పరమ్ ।

సేవితవ్యం శివస్వం న ప్రాణైః కణ్ఠగత్తైరపి ॥ ౩౦ ॥

యూయం ప్రమాణం ధర్మేషు యథా న చ తథా వయమ్ ।

అస్తి చేద్ధర్మలేశోఽస్య గణాస్తం శృణుమో వయమ్ ॥ ౩౧ ॥

ఇత్యం తద్వాక్యమాకర్ణ్య యామ్యానాం శివకింకరాః ।

స్మృత్వా శివపదామ్భోజం ప్రోచుః పారిషదాస్తు తాన్ ॥ ౩౨ ॥

శివకింకరా ఊచుః ।

కింకరాః శివధర్మా యే సూక్ష్మాస్తే తు భవాదృశైః ।

స్థూలలక్ష్మ్యైః కథం లక్ష్యై లక్ష్యై యే సూక్ష్మదృష్టిభిః ॥ ౩౩ ॥

అనేనానేనసా కర్మ యత్కృతం శృణుతేహ తత్ ।

యజ్జుదత్తాత్మజేనాథ సావధానతయా గణాః ॥ ౩౪ ॥

పతస్తి లింగశిరసి దీపచ్ఛాయా నివారితా ।

స్వచైలాంబులతోఽనేన దత్త్వా దీపదశాం నిశి ॥ ౩౫ ॥

అపరోఽపి పరో ధర్మో జాతస్తత్రాస్య కింకరాః ।

శృణ్వతః శివనామాని ప్రసక్లదపి గృహ్యతామ్ ॥ ౩౬ ॥

భక్తేన విధినా పూజా క్రియమాణా నిరీక్షితా ।

ఉపోషితేన భూతాయామనేన స్థిరచేతసా ॥ ౩౭ ॥

శివలోకమయం హ్యుద్య గన్తాస్మాభిః సహైవ తు ।

కఞ్చోత్కాలం మహాభోగాన్కరిష్యతి శివాసుగః ॥ ౩౮ ॥

కలింగరాజో భవితా తతో నిర్ధూతకల్మషః ।

ఏష ద్విజవరో నూనం శివప్రియతరో యతః ॥ ౩౯ ॥

అన్యత్కృష్ణోచ్చన్న వక్తవ్యం యూయం యాత యథాగతమ్ ।
యమదూతాః స్వలోకం తు సుప్రసన్నేన చేతసా ॥ ౪౦ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తేషాం యమదూతా మునీశ్వర ।
యథాగతం యయుః సర్వే యమలోకం పరాజ్యుఖాః ॥ ౪౧ ॥

సర్వం నివేదయామాసుః శమనాయ గణా మునే ।
తద్వృత్తమాదితః ప్రోక్తం శమ్భుదూతైశ్చ ధర్మతః ॥ ౪౨ ॥

ధర్మరాజ ఉవాచ ।

సర్వే శ్శృణుత మద్వాక్యం సావధానతయా గణాః ।
తదేవ ప్రీత్యా కురుత మచ్ఛాసనపురఃసరమ్ ॥ ౪౩ ॥

యే త్రిపుణ్ణధరా లోకే విభూత్యా సితయా గణాః ।
తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ॥ ౪౪ ॥

ఉద్ధూలనకరా యే హి విభూత్యా సితయా గణాః ।
తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ॥ ౪౫ ॥

శివవేశతయా లోకే యేన కేనాపి హేతునా ।
తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ॥ ౪౬ ॥

యే రుద్రాక్షధరా లోకే జటాధారిణ ఏవ యే ।
తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ॥ ౪౭ ॥

ఉపజీవనహేతోశ్చ శివవేశధరా హి యే ।
తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ... ౪౮ ॥

దమ్భనాపి ఛలేనాపి శివవేశధరా హి యే ।
తే సర్వే పరిహర్తవ్యా నానేతవ్యాః కదాచన ॥ ౪౯ ॥

ఏవమాజ్ఞాపయామాస స యమో నిజకింకరాన్ ।
మత్వా తథేతి తే సర్వే తూష్టిమానఞ్చుచిస్మితాః ॥ ౫౦ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।

పార్షదైర్యమదూతేభ్యో మోచితస్త్వీతి స ద్విజః ।
శివలోకం జగామాశు తైర్గణైః శుచిమానసః ॥ ౫౧ ॥

తత్ర భుక్త్వాఖిలానోగ్భాగ్సంసేవ్య చ శివాశివౌ |
 ఆరిష్టమస్య తనయః కలిజ్ఞాధిపతేరభూత్ || ౫౨||
 దమ ఇత్యభిధానోఽభూచ్ఛివసేవాపరాయణః |
 బాలోఽపి శిశుభిః సాకం శివభక్తిం చకార సః || ౫౩||
 క్రమాద్రాజ్యమవాపాథ పితర్యుపరతే యువా |
 ప్రీత్యా ప్రవర్తయామాస శివధర్మాంశ్చ సర్వశః || ౫౪||
 నాన్యం ధర్మం స జానాతి దుర్దమో భూపతిర్దమః |
 శివాలయేషు సర్వేషు దీపదానాద్యతే ద్విజ || ౫౫||
 గ్రామాధీశాన్సమాహూయ సర్వాన్స విషయస్థితాన్ |
 ఇత్థమాజ్ఞాపయామాస దీపా దేయాః శివాలయే || ౫౬||
 అన్యథా సత్యమేవేదం స మే దణ్ణోభి విష్యతి |
 దీపదానాచ్ఛివస్తుష్టో భవతీతి శ్రుతీరితమ్ || ౫౭||
 యస్య యస్యాభితో గ్రామం యావస్తశ్చ శివాలయాః |
 తత్ర తత్ర సదా దీపో ద్యోతనీయోఽవిచారితమ్ || ౫౮||
 మమాజ్ఞాభక్తదోషేణ శిరశ్చేత్స్వామ్యసంశయమ్ |
 ఇతి తదభయతో దీపా దీప్తాః ప్రతిశివాలయమ్ || ౫౯||
 అనేనైవ స ధర్మేణ యావజ్జీవం దమో నృపః |
 ధర్మర్షిం మహతీం ప్రాప్య కాలధర్మవశం గతః || ౬౦||
 స దీపవాసనాయోగాద్ బహూస్థిపాన్ప్రదీప్య వై |
 అలకాయాః పతిరభూద్రత్నదీపశిఖాశ్రయః || ౬౧||
 ఏవం ఫలతి కాలేన శివేల్పమపి యత్యుతమ్ |
 ఇతి జ్ఞాత్వా శివే కార్యం భజనం సుసుఖార్థిభిః || ౬౨||
 క్వ స దీక్షితదాయాదః సర్వధర్మారతిః సదా |
 శివాలయే దైవయోగాద్యాతశ్చోరయితుం వసు ||
 స్వార్థదీపదశోద్యోతలిజ్ఞమౌలితమోహరః | ౬౩||
 కలిజ్ఞవిషయే రాజ్యం ప్రాప్తో ధర్మరతిం సదా |
 శివాలయే సముద్దీప్య దీపాన్ప్రాగ్వాసనోదయాత్ || ౬౪||

త్వైషా దిక్పాలపదవీ మునీశ్వర విలోకయ ।
మనుష్యధర్మిణానేన సామృతం యేహ భుజ్యతే ॥ ౬౫॥

ఇతి ప్రోక్తం గుణనిధేర్యజ్ఞదత్తాత్మజస్య హి ।
చరితం శివసన్తోషం శృణ్వతాం సర్వకామదమ్ ॥ ౬౬॥

సర్వదేవశివేనాసౌ సఖిత్వం చ యథేయివాన్ ।
తదప్యేకమనా భూత్వా శృణు తాత బ్రవీమి తే ॥ ౬౭॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే
కైలాసగమనోపాఖ్యానే గుణనిధిసద్గతివర్ణనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౮॥

- ॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥
॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥
॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥
॥ ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౧౯. ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । కైలాసగమనోపాఖ్యానే కుబేరస్య
శివమిత్రత్వవర్ణనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।
పాద్మే కల్పే మమ పురా బ్రహ్మణో మానసాత్సుతాత్ ।
పులస్త్యాద్విశ్రవా జజ్ఞే తస్య వైశ్రవణః సుతః ॥ ౧॥
తేనేయమలకా భుక్తా పురీ విశ్వకృతా కృతా ।
ఆరాధ్య త్స్యమృకం దేవమతు్యగ్రతపసా పురా ॥ ౨॥
వ్యతీతే తత్ర కల్పే వై ప్రవృత్తే మేఘవాహనే ।
యాజ్ఞదత్తిరసౌ శ్రీమాన్ తపస్తేపే సుదుఃసహమ్ ॥ ౩॥
భక్తిప్రభావం విజ్ఞాయ శమ్భోస్తద్దీపమాత్రతః ।
పురా పురారేః సమ్ప్రాప్య కాశికాం చిత్ప్రకాశికామ్ ॥ ౪॥
శివైకాదశముదోభీధ్య చిత్తరత్నప్రదీపకైః ।
అనన్యభక్తీన్నేహోఢ్యస్తన్మయో ధ్యాననిశ్చలః ॥ ౫॥
శివైక్యం సుమహాపాత్రం తపోఽగ్నిపరిబృంహితమ్ ।
కామక్రోధమహావిఘ్నపతఙ్గాఘాతవర్జితమ్ ॥ ౬॥
ప్రాణసంరోధనిర్వాతం నిర్మలం నిర్మలేక్షణాత్ ।

సంస్థాప్య శామ్భవం లిङ्గం సద్భావకుసుమార్చితమ్ ॥ ౭॥

తావత్తతాప స తపస్త్వగస్థిపరిశేషితమ్ ।

యావద్ బభూవ తద్వర్ష వర్షాణామయుతం శతమ్ ॥ ౮॥

తతః సహ విశాలాక్ష్యా దేవో విశ్వేశ్వరః స్వయమ్ ।

అలకాపతిమాలోక్య ప్రసన్నేనాన్తరాత్మనా ॥ ౯॥

లిङ్గే మనఃసమాధాయ స్థితం స్థాణుస్వరూపిణమ్ ।

ఉవాచ వరదోఽస్మీతి తదాచక్ష్యాలకాపతే ॥ ౧౦॥

ఉస్మీల్య నయనే యావత్స పశ్యతి తపోధనః ।

తావదుద్యత్సహస్రాంశుసహస్రాధికతేజసమ్ ॥ ౧౧॥

పురో దదర్శ శ్రీకణ్ఠం చన్ద్రచూడముమాధవమ్ ।

తత్తేజః పరిభూతాక్షితేజాః సమ్మీల్య లోచనే ॥ ౧౨॥

ఉవాచ దేవదేవేశం మనోరథపదాతిగమ్ ।

నిజాఙ్ఘ్రిదర్శనే నాథ దృక్పానమర్థ్యం ప్రయచ్ఛ మే ॥ ౧౩॥

అయమేవ వరో నాథ యత్త్వం సాక్షాన్నిరీక్ష్యసే ।

కిమన్యేన వరేణేశ నమస్తే శశిశేఖర ॥ ౧౪॥

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా దేవదేవ ఉమాపతిః ।

దదౌ దర్శనసామర్థ్యం స్పృష్ట్యా పాణితలేన తమ్ ॥ ౧౫॥

ప్రసార్య నయనే పూర్వముమామేవ వ్యలోకయత్ ।

తతోఽసౌ యాఙ్ఘ్రిదత్తిస్తు తత్సామర్థ్యమవాప్య చ ॥ ౧౬॥

శమోఘః సమీపే కా యోషిదేషా సర్వాఙ్గసున్దరీ ।

అనయా కిం తపస్త్వం మమాపి తపసోఽధికమ్ ॥ ౧౭॥

అహో రూపమహో ప్రేమ సౌభాగ్యం శ్రీరహో భృశమ్ ।

ఇత్యవాదీదసౌ పుత్రో ముహుర్ముహురతీవ హి ॥ ౧౮॥

క్రూరదృగ్వీక్షతే యావత్పునః పునరిదం వదన్ ।

తావత్పుస్ఫోట తన్నేత్రం వామం వామావిలోకనాత్ ॥ ౧౯॥

అథ దేవ్యబ్రవీద్దేవం కిమసౌ దుష్టతాపసః ।

అసకృద్వీక్ష్య మాం వక్తి వద త్వం మే తపఃప్రభామ్ ॥ ౨౦॥

అసకృద్దక్షిణేనాక్షా పునర్మామేవ పశ్యతి ।
 అసూయమానో మే రూపప్రేమసౌభాగ్యసమ్పదః ॥ ౨౧॥
 ఇతి దేవీగిరం శ్రుత్వా ప్రహస్య ప్రాహ తాం ప్రభుః ।
 ఉమే త్వదీయః పుత్రోఽయం న చ క్రూరేణ చక్షుషా ॥ ౨౨॥
 సమ్పశ్యతి తపోలక్ష్మీం తవ కిం త్వధివర్ణయేత్ ।
 ఇతి దేవీం సమాభాష్య తమీశః పునరబ్రవీత్ ॥ ౨౩॥
 వరాన్దదామి తే వత్స తపసానేన తోషితః ।
 నిధీనామథ నాథస్త్వం గుహ్యకానాం భవేశ్వరః ॥ ౨౪॥
 యక్షాణాం కిన్నరాణాం చ రాజ్ఞాం రాజా చ సువ్రత ।
 పతిః పుణ్యజనానాం చ సర్వేషాం ధనదో భవ ॥ ౨౫॥
 మయా సఖ్యం చ తే నిత్యం వత్స్యామి చ తవాన్తికే ।
 అలకాం నికషా మిత్ర తవ ప్రీతివివృద్ధయే ॥ ౨౬॥
 ఆగచ్ఛ పాదయోరస్యాః పత తే జననీ త్వియమ్ ।
 యాజ్ఞదత్తే మహాభక్త సుప్రసన్నేన చేతసా ॥ ౨౭॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 ఇతి దత్త్వా వరాన్దేవః పునరాహ శివాం శివః ।
 ప్రసాదం కురు దేవేశి తపస్విన్యజ్ఞజేఽత్ర వై ॥ ౨౮॥
 ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భోః పార్వతీ జగదమ్బికా ।
 ఆబ్రవీద్వాఙ్మదత్తిం తం సుప్రసన్నేన చేతసా ॥ ౨౯॥
 దేవ్యువాచ ।
 వత్స తే నిర్మలా భక్తిర్భవే భవతు సర్వదా ।
 భవైకపిఙ్గో నేత్రేణ వామేన స్ఫుటితేన హ ॥ ౩౦॥
 దేవేన దత్తా యే తుభ్యం వరాః సన్తు తథైవ తే ।
 కుబేరో భవ నామ్నా త్వం మమ రూపేర్షయా సుత ॥ ౩౧॥
 ఇతి దత్త్వా వరాన్దేవో దేవ్యా సహ మహేశ్వరః ।
 ధనదాయావివేశాథ ధామ వైశ్వేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౨॥
 ఇత్థం సఖిత్వం శ్రీశమ్భోః ప్రాపైష ధనదః పురమ్ ।
 అలకాన్నికషా చాసీత్క్రైలాసః శక్కురాలయః ॥ ౩౩॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే కైలాసగమనోపాఖ్యానే
కుబేరస్య శివమిత్రత్వవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౧౯॥

॥ శ్రీగణేశాయ నమః ॥

॥ శ్రీగౌరీశంకరాభ్యాం నమః ॥

॥ శ్రీశివమహాపురాణమ్ ॥

॥ ద్వివీతీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః

౨.౧.౨౦. వింశోఽధ్యాయః । కైలాసోపాఖ్యానే శివస్య కైలాసగమనమ్ ।

బ్రహ్మోవాచ ।

నారద త్వం శృణు మునే శివాగమనముత్తమమ్ ।

కైలాసే పర్వతశ్రేష్ఠే కుబేరస్య తపోబలాత్ ॥ ౧॥

నిధిపత్వవరం దత్త్వా గత్వా స్వస్థానముత్తమమ్ ।

విచిన్త్య హృది విశ్వేశః కుబేరవరదాయకః ॥ ౨॥

విధ్యుజ్జ్వలస్వరూపో మే పూర్ణః ప్రలయకార్యకృత్ ।

తద్రూపేణ గమిష్యామి కైలాసం గుహ్యకాలయమ్ ॥ ౩॥

రుద్రో హృదయజ్ఞో మే హి పూర్ణాంశో బ్రహ్మ నిష్కలః ।

హరిబ్రహ్మాదిభిః నేవ్యో మదభిన్నో నిరజ్ఞానః ॥ ౪॥

తత్స్వరూపేణ తత్రైవ సుహృద్భూత్వా విలాస్యహమ్ ।

కుబేరస్య చ వత్స్యామి కరిష్యామి తపో మహత్ ॥ ౫॥

ఇతి సజ్ఞాన్త్య రుద్రోఽసౌ శివేచ్ఛాం గన్తుముత్సుకః ।

ననాద తత్ర ఢక్కాం స్వాం సుగతిం నాదరూపిణీమ్ ॥ ౬॥

త్రైలోక్యామానశే తస్యా ధ్వనిరుత్సాహకారకః ।

ఆహ్వానగతిసంయుక్తో విచిత్రః సాన్ద్రశబ్దకః ॥ ౭॥

తచ్చుత్సా విష్ణుబ్రహ్మాద్యాః సురాశ్చ మునయస్తథా ।

ఆగమా నిగమా మూర్తాః సిద్ధా జగ్ముశ్చ తత్ర వై ॥ ౮॥

సురాసురాద్యాః సకలాస్తత్ర జగ్ముశ్చ సోత్సవాః ।

సర్వేఽపి ప్రమథా జగ్ముర్యత్ర కుత్రాపి సంస్థితాః ॥ ౯॥

గణపాశ్చ మహాభాగాః సర్వలోకనమస్కృతాః ।

తేషాం సఙ్ఖ్యామహం వచ్చి సావధానతయా శ్శృణు ॥ ౧౦॥

అభ్యయాచ్చఙ్ఖకర్ణశ్చ గణకోట్యా గణేశ్వరః ।

దశభిః కేకరాక్షశ్చ వికృతోఽష్టాభిరేవ చ ॥ ౧౧॥

చతుః షష్ట్యా విశాఖశ్చ నవభిః పారియాత్రకః ।

షడ్భిః సర్వాస్తకః శ్రీమాన్స్తభోఽష్టాభిరేవ చ ॥ ౧౨॥

జాలజ్కో హి ద్వాదశభిః కోటిభిర్గణపుఙ్గవః ।

సప్తభిః సమదః శ్రీమాన్స్తభవ వికృతాననః ॥ ౧౩॥

పఞ్చభిశ్చ కపాలీ హి షడ్భిః సన్తారకః శుభః ।

కోటికోటిభిరేవేహ కణ్డకః కుణ్డకస్తథా ॥ ౧౪॥

విష్టమ్భాఽష్టాభిరగమదష్టభిశ్చన్ద్రతాపనః । ౧౫॥

మహాకేశః సహస్రేణ కోటీనాం గణపో వృతః । ౧౬॥

కుణ్డీ ద్వాదశభిర్వాహస్తథా పర్వతకః శుభః ।

కాలశ్చ కాలకశ్చైవ మహాకాలః శతేన వై ॥ ౧౭॥

అగ్నికః శతకోట్యా వై కోట్యాభిముఖ ఏవ చ ।

ఆదిత్యమూర్ధా కోట్యా చ తథా చైవ ధనావహః ॥ ౧౮॥

సన్నాహశ్చ శతేనైవ కుముదః కోటిభిస్తథా ।

అమోఘః కోకిలశ్చైవ కోటికోట్యా సుమన్తకః ॥ ౧౯॥

కాకపాదోఽపరః షష్ట్యా షష్ట్యా సన్తానకః ప్రభుః ।

మహాబలశ్చ నవభిర్మధుపిఙ్గశ్చ పిఙ్గలః ॥ ౨౦॥

నీలో నవత్యా దేవేశం పూర్ణభద్రస్తభైవ చ ।

కోటీనాం చైవ సప్తానాం చతుర్వక్త్రో మహాబలః ॥ ౨౧॥

కోటికోటిసహస్రాణాం శతైర్వింశతిభిర్వృతః ।

తత్రాజగామ సర్వేశః కైలాసగమనాయ వై ॥ ౨౨॥

కాష్ఠాగూఢశ్చతుఃషష్ట్యా సుకేశో వృషభస్తథా ।

కోటిభిః సప్తభిశ్చైత్రో నకులీశస్స్వయం ప్రభుః ॥ ౨౩॥

లోకాన్తకశ్చ దీప్తాత్మా తథా దైత్యాన్తకః ప్రభుః ।

దేవో భృగ్గో రిటిః శ్రీమాన్దేవదేవప్రియస్తథా ॥ ౨౪॥

అశనిర్భానుకశ్చైవ చతుఃషష్ట్యా సనాతనః ।
 నస్తీశ్వరో గణాధీశః శతకోట్యా మహాబలః ॥ ౨౫॥
 ఏతే చాన్యే చ గణపా అసఙ్ఖ్యాతా మహాబలాః ।
 సర్వే సహస్రహస్తాశ్చ జటాముకుటధారిణః ॥ ౨౬॥
 సర్వే చన్ద్రావతంసాశ్చ నీలకణ్ఠాస్త్రిలోచనాః ।
 హారకుణ్డలకేయూరముకుటాద్వైరలఙ్కృతాః ॥ ౨౭॥
 బ్రహ్మాన్ద్రవిష్ణుసఙ్కాశా అణిమాదిగణైర్వృతాః ।
 సూర్యకోటిప్రతీకాశాస్త్రాజగ్మర్గణేశ్వరాః ॥ ౨౮॥
 ఏతే గణాధిపాశ్చాన్యే మహాత్మానోఽమలప్రభాః ।
 జగ్మస్తత్ర మహాప్రీత్యా శివదర్శనలాలసాః ॥ ౨౯॥
 గత్వా తత్ర శివం దృష్ట్వా నత్వా చక్రుః పరాం నుతిమ్ ।
 సర్వే సాఙ్ఖాలయో విష్ణుప్రముఖా నతమస్తకాః ॥ ౩౦॥
 ఇతి విష్ణ్వాదిభిః సార్థం మహేశః పరమేశ్వరః ।
 కైలాసమగమత్ప్రీత్యా కుబేరస్య మహాత్మనః ॥ ౩౧॥
 కుబేరోఽప్యాయాగతం శమ్భుం పూజయామాస సాదరమ్ ।
 భక్త్యా నానోపహారైశ్చ పరివారసమన్వితః ॥ ౩౨॥
 తతో విష్ణ్వాదికాన్దేవాన్గణాంశ్చాన్యానపి ద్రువమ్ ।
 శివానుగాన్సమానర్చ శివతోషణహేతవే ॥ ౩౩॥
 అథ శమ్భుః సమాలిఙ్గ్య కుబేరం ప్రీతమానసః ।
 మూర్ధ్ని చాపూయ సన్తస్థావలకాం నికషాఖిలైః ॥ ౩౪॥
 శశాస విశ్వకర్మాణం నిర్మాణార్థం గిరౌ ప్రభుః ।
 నానాభక్తనివాసాయ స్వపరేషాం యథోచితమ్ ॥ ౩౫॥
 విశ్వకర్మా తతో గత్వా తత్ర నానావిధాం మునే ।
 రచనాం రచయామాస ద్రుతం శమ్భోరనుజ్ఞయా ॥ ౩౬॥
 అథ శమ్భుః ప్రముదితో హరిప్రార్థనయా తదా ॥ ౩౭॥
 కుబేరానుగ్రహం కృత్వా యయౌ కైలాసపర్వతమ్ ।
 సుముహూర్తే ప్రవిశ్యాసౌ స్వస్థానం పరమేశ్వరః ॥ ౩౮॥

అకరోదఖిలాస్మిత్వా సనాథాన్భక్తవత్సలః ।
 అథ సర్వే ప్రముదితా విష్ణుప్రభృతయః సురాః ।
 మునయశ్చాపరే సిద్ధా అభ్యషిఞ్చన్ముదా శివమ్ ॥ ౩౯॥
 సమానర్చుః క్రమాత్సర్వే నానోపాయనపాణయః ।
 నీరాజనం సమాకార్షుర్మహోత్సవపురఃసరమ్ ॥ ౪౦॥
 తదాసీత్సుమనోవృష్టిర్మృజ్జలాయతనా మునే ।
 సుప్రీతా ననృతుస్తత్రాప్సరసో గానతత్పరాః ॥ ౪౧॥
 జయశబ్దో నమః శబ్దస్తత్రాసీత్సర్వసంస్కృతః ।
 తదోత్సాహో మహానాసీత్సర్వేషాం సుఖవర్ధనః ॥ ౪౨॥
 స్థిత్యా సింహాసనే శమ్భుర్విరరాజాధికం తదా ।
 సర్వైః సంనేచితోఽభీక్ష్యం విష్ణ్వాద్వైశ్చ యథోచితమ్ ॥ ౪౩॥
 అథ సర్వే సురాద్యాశ్చ తుష్టువుస్తం పృథక్పృథక్ ।
 అర్ఘ్యాభిర్వాగ్భిరిష్టాభిః శకరం లోకశఙ్కరమ్ ॥ ౪౪॥
 ప్రసన్నాత్మా స్తుతిం శ్రుత్వా తేషాం కామాన్దదౌ శివః ।
 మనోభిలషితాస్మిత్వా వరాస్సర్వేశ్వరః ప్రభుః ॥ ౪౫॥
 శివాజ్ఞయాథ తే సర్వే స్వం స్వం ధామ యయుర్మునే ।
 ప్రాప్తకామాః ప్రముదితా అహం చ విష్ణునా సహ ॥ ౪౬॥
 ఉపవేశ్యాసనే విష్ణుం మాం చ శమ్భురువాచ హ ।
 బహు సమోద్భయ సుప్రీత్యానుగృహ్య పరమేశ్వరః ॥ ౪౭॥
 శివ ఉవాచ ।
 హే హరే హే విధే తాతౌ యువాం ప్రియతరౌ మమ ।
 సురోత్తమౌ త్రిజగతోఽవనసర్గకరౌ సదా ॥ ౪౮॥
 గచ్ఛతం నిర్భయం నిత్యం స్వస్థానం చ మదాజ్ఞయా ।
 సుఖప్రదాతాహం వై వాం విశేషాత్ప్రేక్షకః సదా ॥ ౪౯॥
 ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భోః సుప్రణమ్య తదాజ్ఞయా ।
 అహం హరిశ్చ స్వం ధామాగమావ ప్రీతమానసౌ ॥ ౫౦॥
 తదాసీమేవ సుప్రీతః శఙ్కరో నిధిపం ముదా ।
 ఉపవేశ్య గృహీత్వా తం కర ఆహ శుభం వచః ॥ ౫౧॥

తవ ప్రేక్షా వశిభూతో మిత్రతామగమం సఖే ।

స్వస్థానం గచ్ఛ విభయః సహాయోఽహం సదానఘ ॥ ౫౨॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచః శమ్భోః కుబేరః ప్రీతమానసః ।

తదాఙ్జయా స్వకం ధామ జగామ ప్రముదాన్వితః ॥ ౫౩॥

స ఉవాస గిరౌ శమ్భుః కైలాసే పర్వతోత్తమే ।

సగణో యోగనిరతః స్వచ్ఛన్దో ధ్యానతత్పరః ॥ ౫౪॥

క్వచిద్ధ్యో స్వమాత్మానం క్వచిద్యోగరతోఽభవత్ ।

ఇతిహాసం గణాన్ప్రీత్యావాదీత్స్వచ్ఛన్దమానసః ॥ ౫౫॥

క్వచిత్కైలాసకుధరసుస్థానేషు మహేశ్వరః ।

విజహార గణైః ప్రీత్యా వివిధేషు విహారవిత్ ॥ ౫౬॥

ఇత్థం రుద్రస్వరూపోఽసౌ శక్జురః పరమేశ్వరః ।

అకార్షీత్స్వగిరౌ లీలా నానా యోగివరోఽపి యః ॥ ౫౭॥

నీత్వా కాలం కీయంతం సోఽపత్నీకః పరమేశ్వరః ।

పశ్చాదవాప స్వాం పత్నీం దక్షపత్నీసముద్భవామ్ ॥ ౫౮॥

విజహార తయా సత్యా దక్షపుత్ర్యా మహేశ్వరః ।

సుఖీ బభూవ దేవర్షే లోకాచారపరాయణః ॥ ౫౯॥

ఇత్థం రుద్రావతారస్తే వర్ణితోఽయం మునీశ్వర ।

కైలాసాగమనం చాస్య సఖిత్యం నిధిపస్య హి ॥ ౬౦॥

తదన్తర్గతలీలాపి వర్ణితా జ్ఞానవర్ధినీ ।

ఇహాముత్ర చ యా నిత్యం సర్వకామఫలప్రదా ॥ ౬౧॥

ఇమాం కథాం పఠేద్యస్తు శృణుయాద్వా సమాహితః ।

ఇహ భుక్తిం సమాసాద్య లభేన్ముక్తిం పరత్ర సః ॥ ౬౨॥

ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయాయాం రుద్రసంహితాయాం ప్రథమఖణ్డే సృష్ట్యుపాఖ్యానే
కైలాసోపాఖ్యానే శివస్య కైలాసగమనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౨.౧.౨౦॥

॥ ఇతి శ్రీశివమహాపురాణే ద్వితీయరుద్రసంహితాయాం ప్రథమః సృష్టిఖణ్డః సమాప్తః ॥
౨.౧॥

——
Shri Shiva Mahapurāṇam 21 Rudra Saṁhita Sṛṣṭikhaṇḍah

pdf was typeset on January 23, 2026

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

